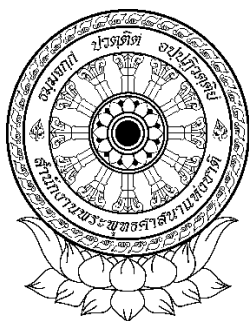

คู่มือ ไวยาวัจกร

สำนักงานศาสนสมบัติ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

คู่มือไวยาวัจกร

สำนักงานศาสนสมบัติ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๗

ชื่อหนังสือ คู่มือไวยาวัจกร
จำนวน ๓๐๐ เล่ม
ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗

ที่ปรึกษา

นายอินทพร จันเอี่ยม
นางสาวชุตินา แก้วมณี

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ผู้รวบรวมและเรียบเรียง

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม
กองพุทธศาสนสถาน
นางปุรณินุช ปิ่นแก้ว
นายปกรณ์ ศรีแสง
นางสาวมาณี ศรีประโคน
นางสาวสุพรรณษา พรหมมินทร์
นางสาวจุไรลักษณ์ จันทสิทธิ์
นางสาวเฉลิมศรี สารสุวรรณ
นางสาวจริยาดี สีแดงอ่อน
นางสาวกิริยา บัญเริง
นางพัศชนัญญา จับใจ
นางสาวจิตรวรรณ มณฑิยา
นางสาวศิริวรรณ มาเสนาะ
นายบัญชายุทธ์ อังคะนาวัน
นางสาวพัศชนัญญา ภัทรกุลประเสริฐ
นางสาวสิริภัสสร ศรีหัดม
นายธนพนธ์ เกิดผล
นางสาวพิชชาภรณ์ พังเร็ว
นางสาวณัฐกาน แซ่จ้าว

ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ
ผู้อำนวยการกลุ่มทะเบียนและสัญญา
ผู้อำนวยการกลุ่มจัดการศาสนสมบัติส่วนภูมิภาค
ผู้อำนวยการกลุ่มจัดการศาสนสมบัติส่วนกลางและวัดร้าง
ผู้อำนวยการกลุ่มกองทุนศาสนสมบัติ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ปฏิบัติการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ปฏิบัติการ
นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ
เจ้าพนักงานศาสนสมบัติชำนาญงาน
เจ้าพนักงานศาสนสมบัติชำนาญงาน
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์

พิสูจน์อักษร

นางสาวศิริวรรณ มาเสนาะ
นางสาวเฉลิมศรี สารสุวรรณ
นางสาวจริยาดี สีแดงอ่อน
นางสาวจิตรวรรณ มณฑิยา

นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ปฏิบัติการ

ผู้ประสานงาน

นางสาวเฉลิมศรี สารสุวรรณ
นางสาวจิตรวรรณ มณฑิยา

เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ
เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ปฏิบัติการ

คำนำ

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในกฎหมายอาญา และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้ง ถอดถอนไวยาวัจกร ข้อ ๔ กำหนดให้ไวยาวัจกร มีอำนาจหน้าที่ดูแล รักษาจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่ เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวของวัดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้จัดทำคู่มือไวยาวัจกรเล่มนี้ขึ้น เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งไวยาวัจกร และเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์สามเณรระดับต่าง ๆ เจ้าอาวาส และไวยาวัจกร เข้าใจความหมาย บทบาท อำนาจหน้าที่ตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง มติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองของวัด และท้องถิ่นและช่วยเพิ่มศรัทธา ต่อวัดมากขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง พร้อมนี้ได้เพิ่มเรื่องศาสนพิธี เพื่อให้คู่มือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดทำและผลิตหนังสือคู่มือไวยาวัจกร (พ.ศ. ๒๕๖๗) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือไวยาวัจกรเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกร และผู้สนใจทั่วไป

(นายอินทพร จั่นเอี่ยม)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กันยายน ๒๕๖๗

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑	พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง มติ หนังสือสั่งการ ที่เกี่ยวข้องกับไวยาวัจกร	๑
	♦ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕	๒
	♦ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑	๑๓
	♦ พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. ๒๕๖๒	๑๖
	♦ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗	๔๗
	♦ กฎกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุ อยู่จำพรรษา พ.ศ. ๒๕๕๙	๕๕
	♦ กฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔	๗๕
	♦ ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๓๗	๗๗
	♦ ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๓๗	๗๙
	♦ ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเบิกจ่ายนิยัตยภัต พ.ศ. ๒๕๕๖	๘๓
	♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๒ มติที่ ๑๒๔/๒๕๖๒ เรื่อง การใช้เครื่องขยายเสียงดังแห่แห่นภายในวัด	๘๗
	♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๓ มติที่ ๕๐๓/๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการออกใบอนุโมทนาบัตร	๘๙
	♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๕ มติที่ ๑๘๕/๒๕๖๕ เรื่อง แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินของวัดเป็นทางสาธารณประโยชน์	๙๑
	♦ หนังสือบันทึกข้อความ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ พศ ๐๐๐๖/๔๗๖๕ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๗ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด	๙๔
ส่วนที่ ๒	เกี่ยวกับไวยาวัจกร	๙๘
	♦ ไวยาวัจกร	๙๙
	♦ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร	๑๐๕
ส่วนที่ ๓	การจัดการที่ดินวัด	๑๑๐
	♦ การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด	๑๑๑
	♦ ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัด พ.ศ. ๒๕๖๗	๑๑๕

ส่วนที่ ๔	การกันเขตจัดประโยชน์	๑๑๘
	♦ หลักการพิจารณาการกันเขตจัดประโยชน์ที่ดิน	๑๑๙
	♦ หนังสือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ พศ ๐๐๐๓/๗๘๘๑ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ เรื่อง หน่วยงานของรัฐจัดสรรงบประมาณและดำเนินการปรับปรุงอาคารหรือก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ในที่ดินที่ตั้งวัด เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วส่งมอบให้วัดเป็นผู้จัดการดูแลใช้ประโยชน์ไม่ต้องกันเขตจัดประโยชน์	๑๒๓
ส่วนที่ ๕	การจัดประโยชน์แทนวัด	๑๒๕
	♦ ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด พ.ศ. ๒๕๕๔	๑๒๖
	♦ ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด พ.ศ. ๒๕๕๗	๑๓๒
	♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๗ มติที่ ๕๒๖/๒๕๖๗ เรื่อง เงินรายได้จากค่าจัดประโยชน์แทนวัด	๑๓๔
ส่วนที่ ๖	การจัดให้เช่าที่ดิน	๑๓๖
	♦ การเช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์	๑๓๗
	♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑ เกี่ยวกับการให้เช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์	๑๔๓
	♦ มติคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๔ เรื่อง ขอใช้ที่ดินวัดสุเทพารามสร้างหลุมหลบภัยจังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๔๔
	♦ หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๗๒ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ เรื่อง มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุและที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติกลางหรือของวัด	๑๔๖
	♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๓ มติที่ ๑๙๓/๒๕๖๓ เรื่อง กำหนดอายุสัญญาเช่าที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่ดินศาสนสมบัติกลางและวัดร้างสำหรับส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจเช่า	๑๔๘
	♦ ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดอัตราค่าเช่าและค่าตอบแทน ที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ๒๕๖๗	๑๔๙

ส่วนที่ ๗	การะจำยอมผ่านที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ ♦ การะจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ๑๕๓ ♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ มติที่ ๒๒๑/๒๕๔๐ ๑๕๔ เรื่อง การทำสัญญาและจดทะเบียนการะจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด ๑๕๗ ♦ ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การคิดค่าตอบแทน ๑๕๙ การจดทะเบียนทางการะจำยอมผ่านที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๖	
ส่วนที่ ๘	การผาติกรรมที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ♦ การดำเนินการผาติกรรมที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ๑๖๐ ♦ ขั้นตอนและกระบวนการผาติกรรม ๑๖๑ ♦ การอุทธรณ์ ๑๖๓ ♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑ มติที่ ๔๕๓/๒๕๔๑ ๑๖๔ เรื่อง ค่าผาติกรรมที่ดินซึ่งได้เพิ่มขึ้นจากการอุทธรณ์ที่ดินซึ่งถูกเวนคืน ๑๖๖ ♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ มติที่ ๓๙๔/๒๕๔๓ ๑๖๘ เรื่อง หลักเกณฑ์การฝากและส่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม	
ส่วนที่ ๙	การได้มาซึ่งที่ดินของวัด ♦ การได้มาซึ่งที่ดินของวัด ๑๘๒ ♦ ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ๑๘๓ ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒ ๑๘๔ ♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑/๒๕๔๙ มติที่ ๒๒/๒๕๔๙ ๑๘๖ เรื่อง อาคารแสดมภ์ กรณีการยกที่ดินให้วัด ♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๗/๒๕๕๓ มติที่ ๑๗๑/๒๕๕๓ ๑๘๘ เรื่อง หลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนที่ดินที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินศาสนสมบัติกลาง กับที่ดินเอกชน	
ส่วนที่ ๑๐	การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด ♦ การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด ๑๙๙ ♦ การเก็บรักษาหนังสือสำคัญที่ดิน ๒๐๐ ♦ ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญ ๒๐๑ สำหรับที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง พ.ศ. ๒๕๕๒ ๒๐๒	

		หน้า
ส่วนที่ ๑๑	การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของวัด	๒๑๔
	♦ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๘ มติที่ ๔๐๗/๒๕๕๘	๒๑๕
	เรื่อง การจัดทำรายงานการเงินของวัด	
	(บัญชีรายรับ – รายจ่าย) และจำนวนวัดที่มีฐานข้อมูลศาสนสมบัติ	
	♦ แบบสรุปบัญชีรายรับ – รายจ่าย	๒๑๘
ส่วนที่ ๑๒	ศาสนพิธี	๒๒๐
บรรณานุกรม		๒๓๑

ส่วนที่ ๑

พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ
ประกาศ คำสั่ง มติ หนังสือสั่งการ
ที่เกี่ยวข้องกับไวยาวัจกร

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
แก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕
เรียงตามลำดับมาตรา

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕
เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน
และ
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

*มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

* สำหรับมาตรานี้ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้
เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔ ภายในระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บรรดากฎกระทรวง สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษา ให้คงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้จนกว่าจะมีกฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับหรือระเบียบของมหาเถรสมาคมยกเลิก หรือมีความอย่างเดียวกัน หรือขัดหรือแย้งกัน หรือกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา ๔ บรรดาอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใดหรือคณะกรรมการสงฆ์ใดซึ่งไม่มีในพระราชบัญญัตินี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจกำหนดโดยกฎหมายมหาเถรสมาคมให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใด รูปใดหรือหลายรูปร่วมกันเป็นคณะตามที่เห็นสมควรได้

* มาตรา ๕ ทวิ ในพระราชบัญญัตินี้

คณะสงฆ์ หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจในหรือนอกราชอาณาจักร

คณะสงฆ์อื่น หมายความว่า บรรดาบรรพชิตจีนิกาย หรือ อนัมนิกาย

พระราชาคณะ หมายความว่า พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งและสถาปนาให้มีสมณศักดิ์ตั้งแต่ชั้นสามัญจนถึงชั้นสมเด็จพระราชาคณะ

สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ หมายความว่า สมเด็จพระราชาคณะที่ได้รับสถาปนาก่อนสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่น ถ้าได้รับสถาปนาในวันเดียวกันให้ถือรูปที่ได้รับสถาปนาในลำดับก่อน

* มาตรา ๕ ตริ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้งสถาปนาและถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุในคณะสงฆ์

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้รับประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

* มาตรา ๕ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๕ ตริ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

หมวด ๑

สมเด็จพระสังฆราช

* มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง

ในกรณีที่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชว่างลง ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอนามสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอนามสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่นผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายพระธรรมนูญและกฎหมายมหาเถรสมาคม

* มาตรา ๙ ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชทรงลาออกจากตำแหน่งหรือพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดให้ออกจากตำแหน่ง พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสังฆราชหรือตำแหน่งอื่นใดตามพระราชอัธยาศัยก็ได้

* มาตรา ๑๐ ในเมื่อไม่มีสมเด็จพระสังฆราช ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ถ้าสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการมหาเถรสมาคมที่เหลืออยู่เลือกสมเด็จพระราชาคณะรูปหนึ่งผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน

ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชมิได้ทรงแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนตามวรรสาม หรือสมเด็จพระราชาคณะซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศนามสมเด็จพระราชาคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตรานี้ในราชกิจจานุเบกษา

* มาตรา ๗ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๙ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๐ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๑๑ สมเด็จพระสังฆราชพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ทรงพระกรุณาโปรดให้ออก

หมวด ๒

มหาเถรสมาคม

* มาตรา ๑๒ มหาเถรสมาคมประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และพระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสิบสองรูปเป็นกรรมการ

มาตรา ๑๓ ให้อธิบดีกรมการศาสนาเป็นเลขาธิการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่งและให้กรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออก

ในกรณีที่กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ สมเด็จพระสังฆราชอาจทรงแต่งตั้งพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่ง เป็นกรรมการแทน

กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

* มาตรา ๑๕ ทวิ การแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตามมาตรา ๑๒ และการให้กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

* มาตรา ๑๕ ตี มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (๒) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร

* มาตรา ๑๒ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๕ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๕ ตี เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

- (๓) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
- (๔) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

เพื่อการนี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ และจะมอบให้พระภิกษุรูปใดหรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๙ เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งก็ได้

* มาตรา ๑๕ จัตวา เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยและเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมจะตรากฎหมายมหาเถรสมาคม เพื่อกำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครอง สำหรับพระภิกษุและสามเณรที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ก็ได้

พระภิกษุและสามเณรที่ได้รับโทษตามวรรคหนึ่ง ถึงขั้นให้สละสมณเพศต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ

* มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมไม่อาจมาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมมหาเถรสมาคม และมีได้มอบหมายให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้นั้นมีอำนาจสูงสุดโดยสมณศักดิ์ซึ่งอยู่ในที่ประชุมเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๑๗ การประชุมมหาเถรสมาคมต้องมีการประชุมโดยตำแหน่งและกรรมการโดยการแต่งตั้งรวมกันมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมให้เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคม

* มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ยังไม่มีกรรมการมหาเถรสมาคมแทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ให้ถือว่ามหาเถรสมาคมมีกรรมการเท่าจำนวนที่เหลืออยู่ในขณะนั้น

* มาตรา ๑๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามมติมหาเถรสมาคม ประกอบด้วยพระภิกษุหรือบุคคลอื่นจำนวนหนึ่ง มีหน้าที่พิจารณาถ้อยแถลง เรื่องที่จะเสนอต่อมหาเถรสมาคมและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย โดยขึ้นตรงต่อมหาเถรสมาคม

การจัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ การแต่งตั้งกรรมการหรืออนุกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหรืออนุกรรมการ และระเบียบการประชุม ให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคม

* มาตรา ๑๕ จัตวา เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๖ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๘ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๙ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

หมวด ๓

การปกครองคณะสงฆ์

* มาตรา ๒๐ คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม

การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

* มาตรา ๒๐ ทวิ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์

การแต่งตั้งและการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๑ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปกครอง ดังนี้

- (๑) ภาค
- (๒) จังหวัด
- (๓) อำเภอ
- (๔) ตำบล

จำนวนและเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๒ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าคณะภาค
- (๒) เจ้าคณะจังหวัด
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ
- (๔) เจ้าคณะตำบล

เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

หมวด ๔

นิคหกรรมและการสละสมณเพศ

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิคหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุก็ต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย

* มาตรา ๒๐ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๒๐ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคม กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม และให้ถือว่า เป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎมหาเถรสมาคม ให้มหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย กับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิคหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

* มาตรา ๒๗ เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ ให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น
- (๒) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจณ
- (๓) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง
- (๔) ไม่มีวัดใดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

หมวด ๕

วัด

* มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

- (๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
- (๒) สำนักสงฆ์

ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

* มาตรา ๒๗ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๓๑ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทาน
วิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณียุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็นศาสนสมบัติกลาง

* มาตรา ๓๒ ทวิ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย ในระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัด
ให้กรมการศาสนามีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาวัดนั้น รวมทั้งที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วย
การยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด
ในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- (๑) ที่วัด คือ ที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- (๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือ ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- (๓) ที่กัลปนา คือ ที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

* มาตรา ๓๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้ก็แต่
โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำผาติกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรมการศาสนา แล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สิน
อันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

* มาตรา ๓๕ ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบ
แห่งการบังคับคดี

มาตรา ๓๖ วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง และถ้าเป็นการสมควรจะให้มียกเจ้าอาวาส
หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- (๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
- (๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัย
อยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ
ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
- (๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและ
คฤหัสถ์
- (๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

* มาตรา ๓๒ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๓๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๓๕ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

- (๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- (๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
- (๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้น ประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส

การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

หมวด ๖

ศาสนสมบัติ

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

- (๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง
- (๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลาง ด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้งบประมาณนั้นได้

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

* มาตรา ๔๒ ผู้ใดมิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ ตามมาตรา ๒๓ แล้ว กระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ จัดวา วรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรคสาม หรือมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๒ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๓ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๔ ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ หรือไม่ก็ตาม แต่มาบรรพชาอุปสมบทใหม่โดยกล่าวความเท็จ หรือปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๔ ทวิ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

* มาตรา ๔๔ ตริ ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๘

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

* มาตรา ๔๖ การปกครองคณะสงฆ์อื่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

* มาตรา ๔๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๔ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๔ ตริ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๖ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

หมายเหตุ

๑. ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติเพิ่มเติมอีก ๔ มาตรา คือ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ดังนี้

มาตรา ๑๘ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม ที่ออกตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙ วัดที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ให้พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งและสถาปนาให้มีสมณศักดิ์อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ยังมีสมณศักดิ์นั้นต่อไป

ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ กรรมการหรืออนุกรรมการใดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังคงดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือจนกว่ามหาเถรสมาคมจะมีมติเป็นประการอื่น

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒. ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

๒.๑ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

๒.๒ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔)
พ.ศ. ๒๕๖๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ ตรี เพื่อให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ตลอดจนการดูแลการปกครอง
คณะสงฆ์เป็นไปเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และ
มีการรักษาพระธรรมวินัยของคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่
พุทธศาสนิกชนทั่วไป พระมหากษัตริย์จึงทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้ง สถาปนา และถอดถอนสมณศักดิ์
ของพระภิกษุในคณะสงฆ์ และแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคเจ็ดของมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

“ความในมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนพระราชอำนาจที่จะทรงพระกรุณาโปรด หรือมีพระราชวินิจฉัย
ให้ปฏิบัติเป็นประการอื่น”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๒ มหาเถรสมาคมประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงแห่งประธานกรรมการ โดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบรูป ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ หรือพระภิกษุซึ่งมีพรรษาอันสมควร และมีจริยวัตรในพระธรรมวินัยที่เหมาะสมแก่การปกครอง คณะสงฆ์

การแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งและการดำเนินการตามมาตรา ๑๕ (๔) และวรรคสอง ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติ โดยจะทรงปรึกษาราชการกับสมเด็จพระสังฆราชก่อนก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละ สองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) มรณภาพ

(๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ

(๓) ลาออก

(๔) พระมหากษัตริย์มีพระบรมราชโองการให้ออก

ในกรณีที่กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ พระมหากษัตริย์อาจทรงแต่งตั้ง พระภิกษุตามมาตรา ๑๒ รูปใดรูปหนึ่งเป็นกรรมการแทน

กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคสองให้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ ของผู้ซึ่งตนแทน”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ ทวิ พระบรมราชโองการตามมาตรา ๑๐ วรรคเจ็ด การแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคม ตามมาตรา ๑๒ และการให้กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕ ให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๐/๑ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์

ภายใต้บังคับมาตรา ๒๐/๒ การแต่งตั้งและการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ ให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๐/๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

“มาตรา ๒๐/๒ การแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าคณะใหญ่และเจ้าคณะภาค หากมีพระราชดำริเป็นประการใด ให้ดำเนินการไปตามพระราชดำรินั้น

สำหรับการแต่งตั้งและถอดถอนพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ให้ดำเนินการไปตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีพระราชดำริเป็นประการอื่น”

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไป จนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก และตามโบราณราชประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานนั้น พระมหากษัตริย์ทรงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา รวมทั้งทรงทำนุบำรุงส่งเสริมพัฒนาให้เจริญมั่นคงเป็นไปตามแบบแผนอันเรียบร้อยตลอดมา เพื่อให้พระพุทธรูปศาสนารุ่งเรืองถาวรเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน ซึ่งจะก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม มีความร่มเย็นผาสุกแก่ประชาชนและเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ สมควรบัญญัติกฎหมายให้เป็นการสืบทอดและธำรงรักษาไว้ ซึ่งพระราชอำนาจตามโบราณราชประเพณี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติ
ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
พ.ศ. ๒๕๖๒

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เว้นแต่การจัดเก็บภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕

(๒) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดินแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕

(๓) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๕

(๔) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๔

(๕) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๖) พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. ๒๕๐๘

(๗) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๕๖ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๕

(๘) พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖

(๙) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. ๒๕๐๘ พ.ศ. ๒๕๒๔

(๑๐) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. ๒๕๐๘ (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๒๙

(๑๑) พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๑๒) พระราชบัญญัติกำหนดราคาปานกลางของที่ดินสำหรับการประเมินภาษีบำรุงท้องที่

พ.ศ. ๒๕๒๙

มาตรา ๔ กฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับใดที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับที่กล่าวถึงหรืออ้างถึงภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ ไม่ให้มีความหมายเป็นการกล่าวถึงหรืออ้างถึงภาษีตามพระราชบัญญัตินี้

กฎหมายใดที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งได้บัญญัติให้ทรัพย์สินของบุคคลใดได้รับยกเว้นภาษีอากรตามกฎหมายโดยมิได้ระบุถึงภาษีอากรประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะหรือได้รับการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ ไม่ให้มีความหมายเป็นการยกเว้นภาษีตามพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคสองมิให้ใช้บังคับกับการยกเว้นภาษีอากรตามกฎหมายที่ตราขึ้นตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ต่อองค์การสหประชาชาติ หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามความตกลงระหว่างประเทศ หรือตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกันกับนานาประเทศ

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“ภาษี” หมายความว่า ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

“ผู้เสียภาษี” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือเป็นผู้ครอบครองหรือทำประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของรัฐ ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงผู้มีหน้าที่ชำระภาษีแทนผู้เสียภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นดิน และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย

“สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า โรงเรือน อาคาร ตึก หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ที่บุคคลอาจเข้าอยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือที่ใช้เป็นที่เก็บสินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรม และให้หมายความรวมถึงห้องชุดหรือแพที่บุคคลอาจเข้าอยู่อาศัยได้หรือที่มีไว้เพื่อหาผลประโยชน์ด้วย

“ห้องชุด” หมายความว่า ห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุดที่ได้ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ห้องชุดแล้ว

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า

(๑) เขตเทศบาล

(๒) เขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) เขตกรุงเทพมหานคร

(๔) เขตเมืองพัทยา

(๕) เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด แต่ไม่หมายความรวมถึงเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า

(๑) นายกเทศมนตรี

(๒) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

- (๓) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- (๔) นายกเมืองพัทยา
- (๕) ผู้บริหารท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด แต่ไม่หมายความรวมถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“ข้อบัญญัติท้องถิ่น” หมายความว่า

- (๑) เทศบัญญัติ
- (๒) ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๓) ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
- (๔) ข้อบัญญัติเมืองพัทยา
- (๕) ข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด แต่ไม่หมายความรวมถึงข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“คณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์” หมายความว่า คณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“คณะอนุกรรมการประจำจังหวัด” หมายความว่า คณะอนุกรรมการประจำจังหวัดตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี

“พนักงานสำรวจ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่สำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ผู้เสียภาษีเป็นเจ้าของหรือครอบครองอยู่

“พนักงานประเมิน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่ประเมินภาษี

“พนักงานเก็บภาษี” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับชำระภาษี และเร่งรัดการชำระภาษี

“ปี” หมายความว่า ปีปฏิทิน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของตน

กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๗ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บภาษีจากที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ภาษีที่จัดเก็บได้ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๘ ให้ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นทรัพย์สินดังต่อไปนี้ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัตินี้

(๑) ทรัพย์สินของรัฐหรือของหน่วยงานของรัฐซึ่งใช้ในกิจการของรัฐหรือของหน่วยงานของรัฐหรือในกิจการสาธารณะ ทั้งนี้ โดยมีได้ใช้หาผลประโยชน์

(๒) ทรัพย์สินที่เป็นที่ทำการขององค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษขององค์การสหประชาชาติหรือองค์การระหว่างประเทศอื่น ซึ่งประเทศไทยมีข้อผูกพันที่ต้องยกเว้นภาษีให้ตามสนธิสัญญาหรือความตกลงอื่นใด

(๓) ทรัพย์สินที่เป็นที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลของต่างประเทศ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน

(๔) ทรัพย์สินของสภาอากาศไทย

(๕) ทรัพย์สินที่เป็นศาสนสมบัติไม่ว่าของศาสนาใดที่ใช้เฉพาะเพื่อการประกอบศาสนกิจหรือกิจการสาธารณะ หรือทรัพย์สินที่เป็นที่อยู่ของสงฆ์ นักพรต นักบวช หรือบาทหลวง ไม่ว่าในศาสนาใดหรือทรัพย์สินที่เป็นศาลเจ้า ทั้งนี้ เฉพาะที่มีได้ใช้หาผลประโยชน์

(๖) ทรัพย์สินที่ใช้เป็นสุสานสาธารณะหรือฌาปนสถานสาธารณะ โดยมีได้รับประโยชน์ตอบแทน

(๗) ทรัพย์สินที่เป็นของมูลนิธิหรือองค์การหรือสถานสาธารณกุศลตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะที่มีได้ใช้หาผลประโยชน์

(๘) ทรัพย์สินของเอกชนเฉพาะส่วนที่ได้ยินยอมให้ทางราชการจัดให้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนด

(๙) ทรัพย์สินส่วนกลางที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

(๑๐) ที่ดินอันเป็นสาธารณูปโภคตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน

(๑๑) ที่ดินอันเป็นพื้นที่สาธารณูปโภคตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(๑๒) ทรัพย์สินอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙ ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอยู่ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีใด เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีสำหรับปีนั้น ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

การเสียภาษีของผู้เสียภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นเหตุให้เกิดสิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือการจดทะเบียนการเช่า ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างใด ให้สำนักงานที่ดินหรือสำนักงานที่ดินสาขาแจ้งการโอนหรือการจดทะเบียน การเช่าดังกล่าวต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างตั้งอยู่ตามรายการที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด ทั้งนี้ ให้แจ้งเป็นรายเดือนภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดไป

การแจ้งการโอนหรือการจดทะเบียนการเช่าให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายตามประมวลกฎหมายที่ดินและ กฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

มาตรา ๑๑ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานสำรวจ พนักงานประเมิน และ พนักงานเก็บภาษี เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานตามวรรคหนึ่ง เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ รับชำระภาษีแทนตามมาตรา ๕๐ ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐนั้นอาจได้รับส่วนลดหรือค่าใช้จ่าย ในการจัดเก็บภาษีตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินร้อยละสามของภาษีที่รับชำระ

มาตรา ๑๓ การส่งคำสั่งเป็นหนังสือ หนังสือแจ้งการประเมินหรือหนังสืออื่น ให้เจ้าหน้าที่ ส่งให้แก่ผู้เสียภาษีโดยตรง หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โดยให้ส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ หรือสถานที่ทำการของบุคคลนั้นในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของ บุคคลนั้น ถ้าไม่พบผู้เสียภาษี ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ทำการของผู้เสียภาษีจะส่งให้แก่ บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว และอยู่ ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ทำการที่ปรากฏว่าเป็นของ ผู้เสียภาษีนั้นก็ได้

ถ้าไม่สามารถส่งหนังสือตามวิธีการที่กำหนดในวรรคหนึ่งได้ จะกระทำโดยวิธีปิดหนังสือในที่ ที่เห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ทำการของผู้เสียภาษีนั้นหรือลงประกาศแจ้งความ ในหนังสือพิมพ์ก็ได้

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองและเวลาได้ล่วงพ้นไปไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการ ดังกล่าว ให้ถือว่าผู้เสียภาษีได้รับหนังสือนั้นแล้ว

มาตรา ๑๔ กำหนดเวลาการชำระภาษีหรือแจ้งรายการต่าง ๆ หรือกำหนดเวลาการคัดค้านการประเมินภาษีตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกำหนดเวลาดังกล่าวมีเหตุจำเป็นจนไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลาได้ ให้ยื่นคำร้องขอขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาก่อนกำหนดเวลาสิ้นสุดลง เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาเห็นเป็นการสมควร จะให้ขยายหรือให้เลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีก็ได้

กำหนดเวลาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควร จะขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลานั้นออกไปเป็นการทั่วไปตามความจำเป็นแก่กรณีก็ได้

หมวด ๒

คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

มาตรา ๑๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมสรรพากร และผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นเลขานุการ และอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแต่งตั้งข้าราชการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีตามมาตรา ๒๓ วรรคสาม และตามที่กระทรวงการคลังหรือกรุงเทพมหานครร้องขอ

(๒) ให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้กับคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร

(๓) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

มาตรา ๑๗ การประชุมคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๘ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้เป็นที่สุด และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยในภายหลัง คำวินิจฉัยที่เปลี่ยนแปลงนั้น ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่มีคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงเป็นต้นไป

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้มีคำวินิจฉัย คำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัย คำปรึกษาหรือคำแนะนำดังกล่าวไปยังผู้ที่ยื่นขอคำวินิจฉัย คำปรึกษาหรือคำแนะนำนั้น และให้ส่งเรื่องดังกล่าวไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไป

มาตรา ๒๐ คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมอบหมายก็ได้

ในการประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓

คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด

มาตรา ๒๑ ในแต่ละจังหวัดยกเว้นกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด” ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ธนารักษ์พื้นที่ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สรรพากรพื้นที่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจำนวนหนึ่งคน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี จำนวนห้าคน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนห้าคน เป็นกรรมการ และให้ท้องถิ่นจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่จังหวัดใดมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด ให้ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดนั้น เป็นกรรมการร่วมด้วยจำนวนหนึ่งคน

ให้นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด เป็นผู้พิจารณาเลือกนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ

ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบอัตราภาษีตามร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๓๗ วรรคเจ็ด ให้ความเห็นชอบการลดภาษีหรือยกเว้นภาษีของผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖ หรือมาตรา ๕๗ และให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด รวมทั้งปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า “ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด” ให้ความหมายรวมถึงนายกเมืองพัทยาด้วย

มาตรา ๒๒ การประชุมคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๓ เมื่อคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดได้ให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแล้ว ให้ส่งคำปรึกษาหรือคำแนะนำดังกล่าวไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาต่อไป

ในกรณีที่กระทรวงมหาดไทยเห็นด้วยกับคำปรึกษาหรือคำแนะนำของคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทรวงมหาดไทยแจ้งให้คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำปรึกษาหรือคำแนะนำ พร้อมทั้งส่งให้คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดอื่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

ในกรณีที่กระทรวงมหาดไทยไม่เห็นด้วยกับคำปรึกษาหรือคำแนะนำของคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทรวงมหาดไทยส่งเรื่องพร้อมกับความเห็นไปยังคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำปรึกษาหรือคำแนะนำ ดังกล่าว

การแจ้งและการส่งเรื่องตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๒๔ ในแต่ละปี ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยกเว้นกรุงเทพมหานครจัดส่งข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี จำนวนภาษีที่จัดเก็บได้ มูลค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษี ให้แก่คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด

ให้คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดรวบรวมข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และจัดส่งให้แก่กระทรวงมหาดไทย

ให้กรุงเทพมหานครจัดส่งข้อมูลตามที่กำหนดในวรรคหนึ่งให้แก่กระทรวงมหาดไทยโดยตรง

ให้กระทรวงมหาดไทยประมวลผลข้อมูลที่ได้รับตามวรรคสองและวรรคสาม และให้จัดส่งข้อมูลที่มีการประมวลผลแล้วให้แก่กระทรวงการคลังและคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การรวบรวมและการจัดส่งข้อมูลตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๒๕ ในการจัดส่งข้อมูลให้แก่กระทรวงมหาดไทยตามมาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดและกรุงเทพมหานคร รายงานสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี พร้อมกับเสนอแนวทางการแก้ไขด้วย

หมวด ๔

การสำรวจและจัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

มาตรา ๒๖ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดให้มีการสำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

มาตรา ๒๗ ก่อนที่จะดำเนินการสำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศกำหนดระยะเวลาที่จะทำการสำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และแต่งตั้งพนักงานสำรวจเพื่อปฏิบัติการดังกล่าว โดยปิดประกาศล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ณ สำนักงานหรือที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานที่อื่นตามที่เห็นสมควรภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๒๘ ให้พนักงานสำรวจมีหน้าที่และอำนาจสำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้างภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับประเภท จำนวน ขนาดของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง การใช้ประโยชน์ในที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และรายละเอียดอื่นที่จำเป็นแก่การประเมินภาษี

ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานสำรวจต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๒๙ ในการสำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ให้พนักงานสำรวจมีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างหรือสถานที่อื่นที่เกี่ยวข้องในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการได้ และมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างจากผู้เสียภาษี ทั้งนี้ ให้ผู้เสียภาษีหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง พนักงานสำรวจอาจขอให้ผู้เสียภาษีชี้เขตที่ดินหรือให้รายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างได้

ในกรณีที่ผู้เสียภาษีไม่ส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างตามวรรคหนึ่งให้แก่พนักงานสำรวจ ให้พนักงานสำรวจรายงานให้ผู้บริหารท้องถิ่นทราบเพื่อมีหนังสือเรียกเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวต่อไป

มาตรา ๓๐ เมื่อพนักงานสำรวจได้ดำเนินการสำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้างภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยต้องแสดงประเภท จำนวน ขนาดของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง การใช้ประโยชน์ในที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และรายละเอียดอื่นที่จำเป็นแก่การประเมินภาษี ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด และให้ประกาศบัญชีดังกล่าว ณ สำนักงานหรือที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานที่อื่นด้วยตามที่เห็นสมควร ภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน พร้อมทั้งให้จัดส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียภาษีแต่ละรายตามประกาศบัญชีดังกล่าวให้ผู้เสียภาษียื่นนั้นทราบด้วย

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ปรากฏว่าบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ได้จัดทำขึ้นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเห็นว่าบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ได้จัดทำขึ้นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ให้ผู้เสียภาษียื่นคำร้องต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อขอแก้ไขให้ถูกต้องได้

เมื่อได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีคำสั่งให้พนักงานสำรวจดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกครั้งหนึ่งโดยเร็ว ในกรณีต้องแก้ไขบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ให้ผู้บริหารท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ถูกต้อง

ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแจ้งผลการดำเนินการตามวรรคสองให้ผู้เสียภาษีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้เสียภาษี

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่การใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าด้วยเหตุใด อันมีผลทำให้ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้นหรือลดลง ให้ผู้เสียภาษีแจ้ง

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือวันที่ผู้เสียภาษีรู้ถึงเหตุดังกล่าว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๓๔ การแจ้งประกาศกำหนดระยะเวลาที่จะทำการสำรวจตามมาตรา ๒๗ การจัดส่งข้อมูลของผู้เสียภาษีแต่ละรายตามประกาศบัญชีตามมาตรา ๓๐ การแจ้งผลการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๒ และการแจ้งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างตามมาตรา ๓๓ อาจดำเนินการโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือด้วยวิธีการอื่นใดได้ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

หมวด ๕

ฐานภาษี อัตราภาษี และการคำนวณภาษี

มาตรา ๓๕ ฐานภาษีเพื่อการคำนวณภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ มูลค่าทั้งหมดของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง

การคำนวณมูลค่าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดิน ให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

(๒) สิ่งปลูกสร้าง ให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์สิ่งปลูกสร้างเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

(๓) สิ่งปลูกสร้างที่เป็นห้องชุด ให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

กรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ไม่มีราคาประเมินทุนทรัพย์ การคำนวณมูลค่าให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นห้องชุด ให้เป็นไปตามราคาประเมินทุนทรัพย์ของอสังหาริมทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่คณะกรรมการประจำจังหวัดกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์

มาตรา ๓๖ ให้กรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ แล้วแต่กรณี ส่งบัญชีกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นห้องชุดตามมาตรา ๓๕ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นห้องชุดนั้นตั้งอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการประจำจังหวัดประกาศใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์

มาตรา ๓๗ ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ให้จัดเก็บภาษีตามอัตรา ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรม ให้มีอัตราภาษีไม่เกินร้อยละศูนย์จุดหนึ่งห้าของฐานภาษี

(๒) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัย ให้มีอัตราภาษีไม่เกินร้อยละศูนย์จุดสามของฐานภาษี

(๓) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์อื่นนอกจาก (๑) หรือ (๒) ให้มีอัตราภาษีไม่เกินร้อยละหนึ่งจุดสองของฐานภาษี

(๔) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ ให้มีอัตราภาษีไม่เกินร้อยละหนึ่งจุดสองของฐานภาษี

การใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรมตาม (๑) ต้องเป็นการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยร่วมกันประกาศกำหนด ทั้งนี้ ในการจัดทำประกาศดังกล่าวให้นำความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาประกอบการพิจารณาด้วย

การใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยตาม (๒) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยร่วมกันประกาศกำหนด

ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพตาม (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บตามวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยจะกำหนดเป็นอัตราเดียวหรือหลายอัตราแยกตามมูลค่าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างก็ได้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินอัตราภาษีที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง และจะกำหนดแยกตามประเภทการใช้ประโยชน์หรือตามเงื่อนไขในแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ก็ได้

ในกรณีที่ยกเว้นการปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีความประสงค์ที่จะจัดเก็บภาษีในอัตราที่สูงกว่าอัตราภาษีที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาตามวรรคห้า ให้มีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดอัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บภายในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้ แต่ต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

ในการตราข้อบัญญัติท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหก ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ก่อนการลงนามใช้บังคับข้อบัญญัติท้องถิ่นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนออัตราภาษีตามร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นให้คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดให้ความเห็นชอบก่อน เมื่อคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ประจำจังหวัดเห็นชอบกับอัตราภาษีตามร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าวแล้ว ให้ผู้บริหารท้องถิ่นลงนามใช้บังคับข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไปได้

ในกรณีที่คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัดไม่เห็นชอบกับอัตราภาษีตามร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว ให้ส่งความเห็นเกี่ยวกับอัตราภาษีคืนผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อเสนอสภาท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขอัตราภาษีตามความเห็นของคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด หรือพิจารณายืนยันด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเกี่ยวกับอัตราภาษีคืนจากคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด หากสภาท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขไม่แล้วเสร็จหรือสภาท้องถิ่นพิจารณายืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นตกไป

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างใดมีการใช้ประโยชน์หลายประเภท ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีตามสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยร่วมกันประกาศกำหนด

มาตรา ๓๙ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศราคาประเมินทุนทรัพย์ของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง อัตราภาษีที่จัดเก็บ และรายละเอียดอื่นที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีในแต่ละปี ณ สำนักงานหรือที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ของปีนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรมอยู่ภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้ได้รับยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นรวมกันในการคำนวณภาษีไม่เกินห้าสิบล้านบาท

การยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยร่วมกันประกาศกำหนด

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้เป็นที่อยู่อาศัย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในวันที่ ๑ มกราคมของปีภาษีนั้น ให้ได้รับยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีในการคำนวณภาษีไม่เกินห้าสิบล้านบาท

ในกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นเจ้าของสิ่งปลูกสร้าง แต่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน และใช้สิ่งปลูกสร้างดังกล่าวเป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในวันที่ ๑ มกราคมของปีภาคนั้น ให้ได้รับยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีในการคำนวณภาษีไม่เกินสิบล้านบาท

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคำนวณการยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง

มิให้นำความในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองมาใช้บังคับกับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในวันที่ ๑ มกราคมของปีภาคนั้น ซึ่งต้องย้ายชื่อออกจากทะเบียนบ้านดังกล่าว เพราะเหตุจำเป็นทางราชการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยร่วมกันประกาศกำหนด โดยให้ถือเอาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งปลูกสร้างก่อนการย้ายชื่อออกจากทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เป็นที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งปลูกสร้างที่ได้รับการยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีในการคำนวณภาษีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

มาตรา ๔๒ การคำนวณภาษีให้ใช้ฐานภาษีของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งคำนวณได้ตามมาตรา ๓๕ หักด้วยมูลค่าของฐานภาษีที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๑ แล้วคูณด้วยอัตราภาษีตามมาตรา ๓๗ ตามสัดส่วนที่กำหนดในมาตรา ๓๘ ผลลัพธ์ที่ได้เป็นจำนวนภาษีที่ต้องเสีย

เพื่อประโยชน์ในการคำนวณจำนวนภาษีตามวรรคหนึ่ง กรณีที่ดินหลายแปลงซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันและเป็นของเจ้าของเดียวกัน ให้คำนวณมูลค่าที่ดินทั้งหมดรวมกันเป็นฐานภาษี

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ต้องเสียภาษีเป็นที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพเป็นเวลาสามปีติดต่อกัน ให้เรียกเก็บภาษีสำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างในปีที่สี่ เพิ่มขึ้นจากอัตราภาษีที่จัดเก็บตามมาตรา ๓๗ (๔) ในอัตราร้อยละศูนย์จุดสาม และหากยังทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพอีกเป็นเวลาติดต่อกัน ให้เพิ่มอัตราภาษีอีกร้อยละศูนย์จุดสามในทุกสามปี แต่อัตราภาษีที่เสียรวมทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินร้อยละสาม

หมวด ๖

การประเมินภาษี การชำระภาษี และการคืนภาษี

มาตรา ๔๔ ในแต่ละปี ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งการประเมินภาษี โดยส่งแบบประเมินภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีตามมาตรา ๙ ภายในเดือนกุมภาพันธ์

การแจ้งการประเมินภาษีและแบบประเมินภาษี ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ราคาประเมินทุนทรัพย์ อัตราภาษี และจำนวนภาษีที่ต้องชำระ

มาตรา ๔๕ ในการประเมินภาษี ให้พนักงานประเมินมีอำนาจเรียกผู้เสียภาษีหรือบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่นใดมาเพื่อตรวจสอบภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยจะต้องมีหนังสือแจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

มาตรา ๔๖ ให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีตามแบบแจ้งการประเมินภาษีภายในเดือนเมษายนของทุกปี

มาตรา ๔๗ ให้บุคคลดังต่อไปนี้มีหน้าที่ชำระภาษีแทนผู้เสียภาษี

- (๑) ผู้จัดการมรดกหรือทายาท ในกรณีที่ผู้เสียภาษีถึงแก่ความตาย
- (๒) ผู้จัดการทรัพย์สิน ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นผู้ไม่อยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยสาปสูญ

(๓) ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ แล้วแต่กรณี

(๔) ผู้แทนของนิติบุคคล ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นนิติบุคคล

(๕) ผู้ชำระบัญชี ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นนิติบุคคลเลิกกันโดยมีการชำระบัญชี

(๖) เจ้าของรวมคนหนึ่งคนใด ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีเป็นของบุคคลหลายคนรวมกัน

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินนั้นเป็นของต่างเจ้าของกัน ให้ถือว่าเจ้าของที่ดินและเจ้าของสิ่งปลูกสร้างเป็นผู้เสียภาษี สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ตนเป็นเจ้าของ

มาตรา ๔๙ ให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามจำนวนภาษีที่ได้มีการแจ้งประเมิน ณ สถานที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สำนักงานเทศบาล สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตเทศบาล

(๒) ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) สำนักงานเขตที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นตั้งอยู่ สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

(๔) ศาลาว่าการเมืองพัทยา สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตเมืองพัทยา

(๕) ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ในกรณีที่มีความจำเป็น ผู้บริหารท้องถิ่นอาจกำหนดให้ใช้สถานที่อื่นภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นสถานที่สำหรับชำระภาษีตามวรรคหนึ่งได้ตามที่เห็นสมควร

การชำระภาษีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าวันที่พนักงานเก็บภาษีลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงินเป็นวันที่ชำระภาษี

มาตรา ๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบหมายให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐรับชำระภาษีแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้

การชำระภาษีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าวันที่เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงินเป็นวันที่ชำระภาษี

มาตรา ๕๑ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับการชำระภาษี ผู้เสียภาษีอาจชำระภาษีโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือโดยการชำระผ่านธนาคารหรือโดยวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ การชำระผ่านธนาคารหรือโดยวิธีการอื่นใดนั้น ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

กรณีชำระภาษีทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีตามที่ได้รับแจ้งการประเมิน โดยส่งธนาคัตถ์ แลกเงินไปรษณีย์ เช็คธนาคารหรือเช็คที่ธนาคารรับรอง ส่งจ่ายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นตั้งอยู่ และให้ถือว่าวันที่หน่วยงานให้บริการไปรษณีย์ประทับตราลงทะเบียนเป็นวันที่ชำระภาษี

กรณีชำระโดยผ่านทางธนาคารหรือวิธีการอื่นใด ให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีตามที่ได้รับแจ้งการประเมินต่อธนาคารหรือโดยวิธีการตามที่กำหนด และให้ถือว่าวันที่ธนาคารได้รับเงินค่าภาษีหรือวันที่มีการชำระเงินค่าภาษีโดยวิธีการที่กำหนดเป็นวันที่ชำระภาษี

มาตรา ๕๒ ในการชำระภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้เสียภาษีอาจผ่อนชำระเป็นงวดงวดละเท่า ๆ กันก็ได้

จำนวนงวดและจำนวนเงินภาษีขั้นต่ำที่จะมีสิทธิผ่อนชำระ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการในการผ่อนชำระให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้เสียภาษีตามวรรคหนึ่งไม่ชำระภาษีตามระยะเวลาที่กำหนดในการผ่อนชำระ ให้ผู้เสียภาษีหมดสิทธิที่จะผ่อนชำระ และต้องเสียเงินเพิ่มอีกร้อยละหนึ่งต่อเดือนของจำนวนภาษีที่ค้างชำระ เศษของเดือนให้นับเป็นหนึ่งเดือน

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าการประเมินภาษีผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจทบทวนการประเมินภาษีให้ถูกต้องตามผู้เสียภาษีมินหนาทที่ต้องเสียได้ ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๔๔ วรรคสอง และมาตรา ๔๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การทบทวนการประเมินภาษีตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เมื่อพ้นสามปีนับแต่วันสุดท้ายแห่งกำหนดเวลาการชำระภาษีตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ต้องมีการชำระภาษีเพิ่มเติม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งการประเมินภาษีตามวรรคหนึ่ง และส่งแบบประเมินภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี และให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีที่ต้องเสียเพิ่มเติมโดยไม่ต้องเสียเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมิน

ในกรณีที่มีการชำระภาษีไว้เกินจำนวนที่จะต้องเสีย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหนังสือแจ้งให้ผู้เสียภาษีทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตรวจสอบพบว่าการประเมินภาษีผิดพลาดเพื่อให้มารับเงินที่ชำระเกินคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

มาตรา ๕๔ ผู้ใดเสียภาษีโดยไม่มีหน้าที่ต้องเสียหรือเสียภาษีเกินกว่าจำนวนที่ต้องเสีย ไม่ว่าโดยความผิดพลาดของตนเองหรือจากการประเมินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินคืน

การขอรับเงินคืนตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นคำร้องต่อผู้บริหารท้องถิ่นตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด ภายในสามปีนับแต่วันที่ชำระภาษี ในการนี้ ให้ผู้ยื่นคำร้องส่งเอกสารหลักฐาน หรือคำชี้แจงใด ๆ ประกอบคำร้องด้วย

ให้ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาคำร้องให้เสร็จสิ้นและแจ้งผลการพิจารณาคำร้องให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นว่าผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิได้รับเงินคืน ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีคำสั่งคืนเงินให้แก่ผู้ยื่นคำร้อง โดยต้องแจ้งคำสั่งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้มีคำสั่ง

ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเมินภาษีผิดพลาด ให้ผู้บริหารท้องถิ่นสั่งให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ได้รับคืนเงินในอัตราร้อยละหนึ่งต่อเดือนหรือเศษของเดือนของเงินที่ได้รับคืนโดยไม่คิดทบต้น นับแต่วันที่ยื่นคำร้องขอรับคืนเงินจนถึงวันที่คืนเงิน แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ได้รับคืน

ถ้าผู้ยื่นคำร้องไม่มารับเงินคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้เงินนั้นตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมวด ๗

การลดและการยกเว้นภาษี

มาตรา ๕๕ การลดภาษีสำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างบางประเภท เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม เหตุการณ์ กิจการ หรือสภาพแห่งท้องที่ ให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่ต้องไม่เกินร้อยละเก้าสิบของจำนวนภาษีที่จะต้องเสีย

มาตรา ๕๖ ในกรณีที่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างภายในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใดได้รับความเสียหายมากหรือถูกทำลายให้เสื่อมสภาพด้วยเหตุอันพ้นวิสัยที่จะป้องกันได้โดยทั่วไป ให้ผู้บริหารท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจประกาศลดหรือยกเว้นภาษีภายในเขตพื้นที่ที่เกิดเหตุขึ้นในช่วงระยะเวลาใดช่วงระยะเวลาหนึ่งได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๕๗ ในกรณีที่มิเหตุอันทำให้ที่ดินได้รับความเสียหายหรือทำให้สิ่งปลูกสร้างถูกรื้อถอนหรือทำลาย หรือชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้ต้องทำการซ่อมแซมในส่วนสำคัญ ให้ผู้เสียภาษีมียกเว้นค่าชดเชยหรือยกเว้นภาษีที่จะต้องเสียต่อผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

เมื่อมีการยื่นคำขอลดหรือยกเว้นภาษีตามวรรคหนึ่ง ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำการตรวจสอบข้อเท็จจริง หากปรากฏข้อเท็จจริงเป็นที่เชื่อได้ว่ามิเหตุอันสมควรลดหรือยกเว้นภาษีให้แก่ผู้ยื่นคำขอ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกคำสั่งลดหรือยกเว้นภาษีได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสัดส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นและระยะเวลาที่ไม่ได้รับประโยชน์จากที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

หมวด ๘

ภาษีค้างชำระ

มาตรา ๕๘ ภาษีที่มีได้ชำระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือเป็นภาษีค้างชำระ

มาตรา ๕๙ การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัตินี้ จะกระทำได้ เมื่อปรากฏหลักฐานจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๖๐ ว่ามีภาษีค้างชำระสำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๖๗

มาตรา ๖๐ ภายในเดือนมิถุนายนของปี ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งรายการภาษีค้างชำระให้สำนักงานที่ดินหรือสำนักงานที่ดินสาขา ซึ่งที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอยู่ในเขตท้องที่ของสำนักงานที่ดินหรือสำนักงานที่ดินสาขานั้นทราบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม โอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ต่อไป เว้นแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานที่ดินหรือสำนักงานที่ดินสาขาจะตกลงกำหนดเวลาเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๑ เพื่อประโยชน์ในการเร่งรัดภาษีค้างชำระ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหนังสือแจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่มีภาษีค้างชำระภายในเดือนพฤษภาคมของปี เพื่อให้มาชำระภาษีค้างชำระ พร้อมทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามที่กำหนดในหมวด ๙

มาตรา ๖๒ ถ้าผู้เสียภาษีมิได้ชำระภาษีค้างชำระ เบี้ยปรับและเงินเพิ่มภายในเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือแจ้งเตือนตามมาตรา ๖๑ เมื่อพ้นเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนดังกล่าวแล้ว ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้เสียภาษี เพื่อนำเงินมาชำระภาษีค้างชำระ เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม และค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นได้ แต่ห้ามมิให้ยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้เสียภาษี เกินกว่าความจำเป็นที่พอจะชำระภาษีค้างชำระ เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม และค่าใช้จ่ายดังกล่าว

การออกคำสั่งเป็นหนังสือยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้บริหารท้องถิ่น ตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่เป็นนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกเมืองพัทยา ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด

วิธีการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้เสียภาษีตามวรรคหนึ่ง ให้นำวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ การยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้เสียภาษี ไม่ให้หมายความรวมถึงการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่ชำระภาษีแทน ตามมาตรา ๔๗

มาตรา ๖๓ เพื่อประโยชน์ในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๖๒ ให้ผู้บริหารท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจ

(๑) เรียกผู้เสียภาษีมาให้ถ้อยคำ

(๒) สั่งให้ผู้เสียภาษินำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นอันจำเป็นแก่การจัดเก็บภาษีค้างชำระ มาตรวจสอบ

(๓) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบ ค้น หรือยึดบัญชี เอกสารหรือหลักฐานอื่นของผู้เสียภาษี

(๔) เข้าไปในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างหรือสถานที่อื่นที่เกี่ยวข้องในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น ในการนี้ ให้มีอำนาจสอบถามบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้นเท่าที่จำเป็นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี

การดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือเรียกหรือคำสั่ง และการออกคำสั่งและทำการตาม (๓) หรือ (๔) ต้องเป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้เสียภาษีไว้แล้ว ถ้าผู้เสียภาษีได้นำเงินมาชำระค่าภาษีค้างชำระ เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม และค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยครบถ้วนก่อนการขายทอดตลาด ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น และดำเนินการแจ้งการถอนการยึดหรืออายัดไปยังเจ้าพนักงานผู้ยึดหรืออายัดให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ชำระค่าภาษีที่ค้างชำระ เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม และค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สินครบถ้วนแล้ว

มาตรา ๖๕ การขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้เสียภาษีตามมาตรา ๖๒ จะกระทำมิได้ ในระหว่างระยะเวลาที่ให้คัดค้านหรืออุทธรณ์ตามมาตรา ๗๓ หรือให้ฟ้องเป็นคดีต่อศาลตามมาตรา ๘๒ และตลอดเวลาที่มีการพิจารณาและวินิจฉัยคำคัดค้านหรืออุทธรณ์ดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุด

มาตรา ๖๖ เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดตามมาตรา ๖๒ ให้หักไว้เป็นค่าภาษีค้างชำระ เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม และค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการยึด อายัด และขายทอดตลาด ทรัพย์สินนั้น เหลือเท่าใดให้คืนแก่ผู้เสียภาษี

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างใดตามคำพิพากษา ก่อนทำการขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้แจ้งรายการภาษีค้างชำระ สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดี และเมื่อทำการขายทอดตลาดแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกันเงินที่ได้รับจากการขายทอดตลาดไว้เท่ากับจำนวนค่าภาษีค้างชำระ และนำส่งเงินดังกล่าวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชำระหนี้ค่าภาษีที่ค้างชำระดังกล่าว

หมวด ๙ เบี้ยปรับและเงินเพิ่ม

มาตรา ๖๘ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีมิได้ชำระภาษีภายในเวลาที่กำหนด ให้เสียเบี้ยปรับร้อยละ สิบของจำนวนภาษีค้างชำระ เว้นแต่ผู้เสียภาษีได้ชำระภาษีก่อนจะได้รับหนังสือแจ้งเตือนตามมาตรา ๖๑ ให้เสียเบี้ยปรับร้อยละสิบของจำนวนภาษีค้างชำระ

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีมิได้ชำระภาษีภายในเวลาที่กำหนด แต่ต่อมาได้ชำระภาษี ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือแจ้งเตือนตามมาตรา ๖๑ ให้เสียเบี้ยปรับร้อยละสิบของจำนวน ภาษีค้างชำระ

มาตรา ๗๐ ผู้เสียภาษีผู้ใดมิได้ชำระภาษีภายในเวลาที่กำหนด ให้เสียเงินเพิ่มอีกร้อยละ หนึ่งต่อเดือนของจำนวนภาษีค้างชำระ เศษของเดือนให้นับเป็นหนึ่งเดือน ทั้งนี้ มิให้นำเบี้ยปรับมารวม คำนวณเพื่อเสียเงินเพิ่มด้วย

ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติให้ขยายกำหนดเวลาชำระภาษี และได้มีการชำระภาษีภายใน กำหนดเวลาที่ขยายให้นั้น เงินเพิ่มตามวรรคหนึ่งให้ลดลงเหลือร้อยละศูนย์จุดห้าต่อเดือนหรือ เศษของเดือน

เงินเพิ่มตามมาตรา นี้ ให้เริ่มนับเมื่อพ้นกำหนดเวลาชำระภาษีจนถึงวันที่มีการชำระภาษี แต่มิให้เกินกว่าจำนวนภาษีที่ต้องชำระโดยไม่รวมเบี้ยปรับ และมีให้คิดทบต้น

มาตรา ๗๑ เบี้ยปรับอาจงดหรือลดลงได้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗๒ เบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามหมวดนี้ให้ถือเป็นภาษี

หมวด ๑๐ การคัดค้านและการอุทธรณ์การประเมินภาษี

มาตรา ๗๓ ผู้เสียภาษีผู้ใดได้รับแจ้งการประเมินภาษีตามมาตรา ๔๔ หรือมาตรา ๕๓ หรือการเรียกเก็บภาษีตามมาตรา ๖๑ แล้วเห็นว่า การประเมินภาษีหรือการเรียกเก็บภาษีนั้นไม่ถูกต้อง ให้มีสิทธิคัดค้านและขอให้ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาทบทวนการประเมินหรือการเรียกเก็บภาษีได้ โดยให้ ยื่นคำร้องต่อผู้บริหารท้องถิ่นตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมินภาษีหรือการเรียกเก็บภาษี แล้วแต่กรณี

ผู้บริหารท้องถิ่นต้องพิจารณาคำร้องของผู้เสียภาษีตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่รับคำร้องดังกล่าว และแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลเป็นหนังสือไปยังผู้เสียภาษีโดยไม่ชักช้า กรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาคำร้องของผู้เสียภาษีไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้บริหารท้องถิ่นเห็นชอบกับคำร้องของผู้เสียภาษี

ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบกับคำร้องของผู้เสียภาษี ให้แจ้งจำนวนภาษีที่จะต้องเสียเป็นหนังสือไปยังผู้เสียภาษี และให้ผู้เสียภาษีมารับชำระภาษีคืนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาไม่เห็นชอบกับคำร้องของผู้เสียภาษี ให้ผู้เสียภาษีนั้น มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี โดยยื่นอุทธรณ์ต่อผู้บริหารท้องถิ่น ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง และให้ผู้บริหารท้องถิ่นส่งคำอุทธรณ์ไปยังคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์ดังกล่าว

การคัดค้านและการอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการชำระภาษี เว้นแต่ผู้เสียภาษีจะไต่ยื่นคำร้องต่อผู้บริหารท้องถิ่นขอให้ทุเลาการชำระภาษีไว้ก่อน และผู้บริหารท้องถิ่นมีคำสั่งให้ทุเลาการชำระภาษีแล้ว ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีคำสั่งให้ทุเลาการชำระภาษีเฉพาะส่วนต่างที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนภาษีที่ต้องเสียในปีก่อนและจะสั่งให้วางประกันตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นได้สั่งให้ทุเลาการชำระภาษีตามวรรคห้าไว้แล้ว ถ้าต่อมาปรากฏว่าผู้เสียภาษีได้กระทำการใด ๆ เพื่อประวิงการชำระภาษี หรือจะกระทำการโอน ขาย จำหน่าย หรือ ยักยอกทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อให้พ้นอำนาจการยึดหรืออายัด ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งให้ทุเลาการชำระภาษีนั้นได้

มาตรา ๗๔ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีประจำจังหวัด” ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ธนารักษ์พื้นที่ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สรรพากรพื้นที่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนของผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจำนวนไม่เกินสองคน เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานกรรมการและกรรมการ โดยตำแหน่งแต่งตั้งอีกจำนวนไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด เป็นผู้พิจารณาร่วมกันเลือกผู้แทนของผู้บริหารท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศ กำหนด

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด เป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๗๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ การประเมินภาษีกรุงเทพมหานคร” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมสรรพากร ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานกรรมการและกรรมการโดยตำแหน่งแต่งตั้งอีกจำนวน ไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

เบี้ยประชุมของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีกรุงเทพมหานคร ให้เบิกจ่าย จากงบประมาณของกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๗๖ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๕ มีวาระการดำรง ตำแหน่งคราวละสามปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่ง ติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๗๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๕ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(๖) คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีมีคำสั่งให้ออกเนื่องจากมีเหตุบกพร่อง อย่างยิ่งต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทน และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา ๗๘ การประชุมคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ กรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีผู้ใดมีส่วนได้เสียในเรื่องใดจะเข้าร่วมพิจารณาหรือร่วมวินิจฉัยลงมติในเรื่องนั้นมิได้

มาตรา ๘๐ เพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีมีอำนาจออกหนังสือเรียกผู้อุทธรณ์หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่นใดมาแสดงได้ โดยให้เวลาแก่บุคคลดังกล่าวไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือเรียก

ผู้อุทธรณ์ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกตามวรรคหนึ่ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีจะยกอุทธรณ์นั้นเสียก็ได้

มาตรา ๘๑ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี มีอำนาจสั่งไม่รับอุทธรณ์ยกอุทธรณ์ เพิกถอนหรือแก้ไขการประเมินขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือให้ผู้อุทธรณ์ได้รับการลดหรือยกเว้นภาษีหรือได้คืนภาษี

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำอุทธรณ์จากผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๗๓ วรรคสี่ และต้องแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์พร้อมด้วยเหตุผลเป็นหนังสือไปยังผู้อุทธรณ์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พิจารณาเสร็จ ทั้งนี้จะวินิจฉัยให้เรียกเก็บภาษีเกินกว่าจำนวนภาษีที่ทำการประเมินไม่ได้ เว้นแต่จะได้มีการประเมินภาษีใหม่

ในกรณีที่มิเหตุจำเป็น คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี อาจขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาตามวรรคสอง และให้มีหนังสือแจ้งระยะเวลาที่ขยายออกไปพร้อมกับวันครบกำหนดระยะเวลาให้ผู้อุทธรณ์ทราบด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีวินิจฉัยอุทธรณ์ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสองหรือวรรคสาม ให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิฟ้องเป็นคดีต่อศาลได้โดยไม่ต้องรอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี แต่ต้องยื่นฟ้องต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี มีคำวินิจฉัยให้คืนเงินแก่ผู้อุทธรณ์ ให้แจ้งคำวินิจฉัยไปยังผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้มีคำสั่งคืนเงินและแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้มีคำสั่งคืนเงิน

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี สั่งผู้บริหารท้องถิ่นให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ได้รับคืนเงินในอัตราร้อยละหนึ่งต่อเดือนหรือเศษของเดือนของเงินที่ได้รับคืน โดยไม่คิดทบต้น นับแต่วันที่ชำระภาษีถึงวันที่มีคำวินิจฉัยให้คืนเงิน แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ได้รับคืน

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่มารับเงินคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้เงินนั้นตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๘๒ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษี โดยฟ้องเป็นคดีต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์

หมวด ๑๑

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๘๓ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสำรวจตามมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ หรือของผู้บริหารท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมายตามมาตรา ๖๓ (๓) หรือ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา ๒๙ หรือของพนักงานประเมินตามมาตรา ๔๕ หรือหนังสือเรียกหรือคำสั่งของผู้บริหารท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมายตามมาตรา ๖๓ (๑) หรือ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๘๕ ผู้ใดไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๘๖ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๖๒ หรือทำลาย ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่บุคคลอื่นซึ่งทรัพย์สินที่ผู้บริหารท้องถิ่นมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การประเมินภาษีตามมาตรา ๘๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับผู้อุทธรณ์

มาตรา ๘๘ ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือนำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จมาแสดง เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๙ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น เกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้น ไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๙๐ ความผิดตามมาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕ หรือมาตรา ๘๗ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เมื่อผู้กระทำผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวัน ให้ถือว่าคดีเลิกกัน ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้กระทำผิดไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายใน ระยะเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินคดีต่อไป

เงินค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นในเขตองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นใด ให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๙๑ บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน กฎหมายว่าด้วยภาษี บำรุงท้องที่ และกฎหมายว่าด้วยการกำหนดราคาปานกลางของที่ดินสำหรับการประเมินภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไป ในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและ ภาษีบำรุงท้องที่ ที่ต้องเสียหรือที่พึงชำระหรือที่ค้างอยู่หรือที่ต้องคืนก่อนวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓

มาตรา ๙๒ ให้กรมที่ดินจัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิของที่ดินและ สิ่งปลูกสร้างที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อใช้ในการเตรียมการจัดเก็บภาษีภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การจัดส่งข้อมูลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายตามประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

มาตรา ๕๓ มิให้นำความในมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่การขายทอดตลาดที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างของเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งได้มีการประกาศขายทอดตลาดที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างไว้ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๔ ในสองปีแรกของการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้อัตราภาษีตามมูลค่าของฐานภาษี ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรม

(ก) มูลค่าของฐานภาษีไม่เกินเจ็ดสิบห้าล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์หนึ่ง

(ข) มูลค่าของฐานภาษีเกินเจ็ดสิบห้าล้านบาท แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์สาม

(ค) มูลค่าของฐานภาษีเกินหนึ่งร้อยล้านบาท แต่ไม่เกินห้าร้อยล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์ห้า

(ง) มูลค่าของฐานภาษีเกินห้าร้อยล้านบาท แต่ไม่เกินหนึ่งพันล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์เจ็ด

(จ) มูลค่าของฐานภาษีเกินหนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดหนึ่ง

(๒) ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

(ก) มูลค่าของฐานภาษีไม่เกินสี่สิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์สาม

(ข) มูลค่าของฐานภาษีเกินสี่สิบล้านบาท แต่ไม่เกินห้าสิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์ห้า

(ค) มูลค่าของฐานภาษีเกินห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดหนึ่ง

(๓) สิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

(ก) มูลค่าของฐานภาษีไม่เกินสี่สิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์สอง

(ข) มูลค่าของฐานภาษีเกินสี่สิบล้านบาท แต่ไม่เกินหกสิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์สาม

(ค) มูลค่าของฐานภาษีเกินหกสิบล้านบาท แต่ไม่เกินเก้าสิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์ห้า

(ง) มูลค่าของฐานภาษีเกินเก้าสิบล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดหนึ่ง

(๔) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยกรณีอื่นนอกจากการใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยตาม (๒) และ (๓)

(ก) มูลค่าของฐานภาษีไม่เกินห้าสิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์สอง

(ข) มูลค่าของฐานภาษีเกินห้าสิบล้านบาท แต่ไม่เกินเจ็ดสิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์สาม

(ค) มูลค่าของฐานภาษีเกินเจ็ดสิบล้านบาท แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดศูนย์ห้า

(ง) มูลค่าของฐานภาษีเกินหนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดหนึ่ง

(๕) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์อื่นนอกจากการประกอบเกษตรกรรมและเป็นที่อยู่อาศัย

(ก) มูลค่าของฐานภาษีไม่เกินห้าสิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดสาม

(ข) มูลค่าของฐานภาษีเกินห้าสิบล้านบาท แต่ไม่เกินสองร้อยล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดสี่

(ค) มูลค่าของฐานภาษีเกินสองร้อยล้านบาท แต่ไม่เกินหนึ่งพันล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดห้า

(ง) มูลค่าของฐานภาษีเกินหนึ่งพันล้านบาท แต่ไม่เกินห้าพันล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดหก

(จ) มูลค่าของฐานภาษีเกินห้าพันล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดเจ็ด

(๖) ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ

(ก) มูลค่าของฐานภาษีไม่เกินห้าสิบล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดสาม

(ข) มูลค่าของฐานภาษีเกินห้าสิบล้านบาท แต่ไม่เกินสองร้อยล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดสี่

(ค) มูลค่าของฐานภาษีเกินสองร้อยล้านบาท แต่ไม่เกินหนึ่งพันล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดห้า

(ง) มูลค่าของฐานภาษีเกินหนึ่งพันล้านบาท แต่ไม่เกินห้าพันล้านบาท ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดหก

(จ) มูลค่าของฐานภาษีเกินห้าพันล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้อัตราภาษีร้อยละศูนย์จุดเจ็ด

มาตรา ๔๕ ในสองปีแรกของการคำนวณภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ฐานภาษีของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งคำนวณได้ตามมาตรา ๓๕ หักด้วยมูลค่าของฐานภาษีที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๑ แล้วคูณด้วยอัตราภาษีตามมาตรา ๔๔ ตามสัดส่วนที่กำหนดในมาตรา ๓๘ ผลลัพธ์ที่ได้เป็นจำนวนภาษีที่ต้องเสีย

เพื่อประโยชน์ในการคำนวณจำนวนภาษีตามวรรคหนึ่ง กรณีที่ดินหลายแปลงซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันและเป็นของเจ้าของเดียวกัน ให้คำนวณมูลค่าที่ดินทั้งหมดรวมกันเป็นฐานภาษี

มาตรา ๔๖ เพื่อเป็นการบรรเทาการชำระภาษี ในสามปีแรกของการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเว้นการจัดเก็บภาษีสำหรับเจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรม

มาตรา ๔๗ เพื่อเป็นการบรรเทาการชำระภาษี ในสามปีแรกของการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีได้รับการประเมินภาษีในจำนวนที่สูงกว่าจำนวนภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือภาษีบำรุงท้องที่ที่ต้องเสียหรือพึงชำระในปีก่อนที่การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีตามจำนวนที่ต้องเสียหรือพึงชำระในปีก่อน เหลือจำนวนภาษีเท่าใด ให้ผู้เสียภาษีชำระภาษี ดังนี้

- (๑) ปีที่หนึ่ง ร้อยละยี่สิบห้าของจำนวนภาษีที่เหลือ
- (๒) ปีที่สอง ร้อยละห้าสิบของจำนวนภาษีที่เหลือ
- (๓) ปีที่สาม ร้อยละเจ็ดสิบห้าของจำนวนภาษีที่เหลือ

มาตรา ๔๘ การดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน และกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว การจัดเก็บภาษีตามกฎหมายทั้งสองฉบับ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรยกเลิกกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวและให้ใช้กฎหมายว่าด้วย ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแทน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการจัดเก็บภาษีดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง
แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ จ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

- (๑) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙
- (๒) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๖

ข้อ ๒ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงาน คณะสงฆ์และรัฐ โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ ค้ำครองและส่งเสริม พัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแล รักษา จัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลาง ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนา โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ และกฎหมายว่าด้วยการกำหนดวิสัยฐานะ ผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- (๒) รับสนองงาน ประสานงาน และถวายการสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครอง คณะสงฆ์
- (๓) เสนอแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการในการค้ำครองพระพุทธศาสนา
- (๔) ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา
- (๕) ดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง
- (๖) พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา

(๗) ทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม
(๘) สนับสนุนและส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ ๓ ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

ก. ราชการบริหารส่วนกลาง

- (๑) สำนักงานเลขาธิการกรม
- (๒) กองพุทธศาสนศึกษา
- (๓) กองพุทธศาสนสถาน
- (๔) กองส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- (๕) สำนักงานพุทธมณฑล
- (๖) สำนักงานศาสนสมบัติ
- (๗) สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ข. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

ข้อ ๔ ในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้มีกลุ่มตรวจสอบภายใน เพื่อทำหน้าที่หลักในการตรวจสอบการดำเนินงานภายในสำนักงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงาน

(๒) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๕ ในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้มีกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร เพื่อทำหน้าที่หลักในการพัฒนาการบริหารของสำนักงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการภายในสำนักงาน

(๒) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการภายในสำนักงาน

(๓) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการร่วมกับหน่วยงานกลางต่าง ๆ และส่วนราชการในสำนักงาน

(๔) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๖ ในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้มีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตเพื่อทำหน้าที่หลักในการบูรณาการและขับเคลื่อนแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการส่งเสริมค่านิยมจรรยาบรรณในสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะแก่ผู้อำนวยการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการในสำนักงาน รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ และนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อผู้อำนวยการ

(๒) ประสานงาน เฝ้าระวัง และกำกับให้ส่วนราชการในสำนักงานดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ

(๓) รับข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริต การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน และส่งต่อไปยังส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๔) คำนึงจรรยาบรรณตามประมวลจรรยาบรรณข้าราชการพลเรือน

(๕) ประสานงาน เฝ้าระวัง และติดตามเกี่ยวกับการดำเนินการตาม (๓) และ (๔) และร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๖) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการในสำนักงานและการค้ำจุนจรรยาบรรณ เสนอต่อผู้อำนวยการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๗) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๗ สำนักงานเลขาธิการกรม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารทั่วไปและปฏิบัติงานสารบรรณของสำนักงาน
- (๒) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยความสะดวกและงานเลขานุการของสำนักงาน
- (๓) ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติราชการของสำนักงาน และเผยแพร่กิจกรรมความก้าวหน้าในงานด้านต่าง ๆ ของสำนักงาน
- (๔) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่ และยานพาหนะของสำนักงาน
- (๕) จัดระบบงานและบริหารงานทรัพยากรบุคคลของสำนักงาน
- (๖) ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบ งานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน
- (๗) จัดทำและประสานแผนปฏิบัติงานของสำนักงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ตั้งและจัดสรรงบประมาณศาสนสมบัติกลาง ดำเนินการเกี่ยวกับงานโครงการพิเศษ งานความร่วมมือกับต่างประเทศ รวมทั้งเร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการของหน่วยงานในสังกัด
- (๘) จัดระบบการจัดเก็บ การประมวล และการใช้ประโยชน์ข้อมูลของหน่วยงานในสังกัดและเป็นศูนย์ข้อมูลของสำนักงาน
- (๙) ดำเนินการงานรับเรื่องราวร้องทุกข์และงานประสานราชการ
- (๑๐) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๘ กองพุทธศาสนศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล จัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม และรับผิดชอบงานการศึกษาของคณะสงฆ์ และการศึกษาอื่นที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
- (๒) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอนด้านพระพุทธศาสนา วิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่เป็นระบบและอ้างอิงได้
- (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรม
- (๔) สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการศึกษาทุกประเภท

(๕) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๙ กองพุทธศาสนสถาน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก และการขอเปลี่ยนแปลงชื่อวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างให้เป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา การขอพระราชทานยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง และการจัดทำทะเบียนวัด

(๒) ส่งเสริมและพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญา และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

(๓) ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้างอาคารศาสนสถาน และอาคารศาสนสมบัติทางพระพุทธศาสนาตามที่ได้รับมอบหมาย การบูรณปฏิสังขรณ์ และการจัดระเบียบของวัดและศาสนสถานทางพระพุทธศาสนา ให้รักษาไว้ซึ่งคุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมทางศาสนา

(๔) ดำเนินการสำรวจรังวัดที่ดิน การขออนุญาตหนังสือสำคัญที่ดิน และการตรวจสอบค้นคว้าหลักฐานที่ดินของวัด วัดร้าง และศาสนสมบัติกลาง

(๕) ดำเนินการสงเคราะห์วัดที่ประสบวินาศภัย การยกเว้นภาษีอากรเพื่อการบูรณปฏิสังขรณ์วัดที่ยกฐานะ และส่งเสริมฐานะเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา

(๖) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๐ กองส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะนโยบาย แผนแม่บท และยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมทั้งติดตามประเมินผล

(๒) ศึกษาและพัฒนารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมและสนับสนุน คณะสงฆ์ องค์การภาคเอกชน และองค์การภาคประชาชนในการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

(๓) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพุทธศาสนสัมพันธ์และประสานงานกับองค์การหรือหน่วยงานต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศด้านพระพุทธศาสนา

(๔) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก

(๕) ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการสรรหา การปฏิบัติศาสนกิจ และการพัฒนาบุคลากรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- (๖) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- (๗) ประสานงานและสนับสนุนวัดไทยในต่างประเทศและคณะสงฆ์ไทยที่ไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ รวมทั้งถวายเป็นพระราชกุศลพระภิกษุชาวต่างประเทศที่มาศึกษาและปฏิบัติธรรมในประเทศไทย
- (๘) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๑ สำนักงานพุทธมณฑล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้าง ดูแล บำรุง รักษา และบริหารกิจการพุทธมณฑล
- (๒) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างพุทธมณฑล และคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานที่คณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างพุทธมณฑลแต่งตั้ง
- (๓) จัด ส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา
- (๔) ดำเนินการบริหารจัดการหอสมุดพระพุทธศาสนาและพิพิธภัณฑ์ทางพระพุทธศาสนา
- (๕) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ

ที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๒ สำนักงานศาสนสมบัติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ศึกษา วิเคราะห์ วางระบบ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในการจัดประโยชน์และพัฒนารายได้ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- (๒) ดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง
- (๓) ควบคุม แนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการจัดการศาสนสมบัติของวัด
- (๔) ดำเนินการจัดเก็บรายได้และรักษาผลประโยชน์ของศาสนสมบัติตามที่ได้รับ

มอบหมาย

(๕) รวบรวมข้อมูลในการจัดทำงบประมาณและจัดหารายได้ ให้เป็นไปตามงบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำปี

- (๖) เป็นสำนักงานนายทะเบียนทรัพย์สินของวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง
- (๗) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ

ที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๓ สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับสนองงานตามพระบัญชาและพระกรณียกิจของสมเด็จพระสังฆราช
- (๒) รับสนองงานการบริหารของมหาเถรสมาคมและคณะกรรมการที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้ง
- (๓) รับสนองงานเกี่ยวกับการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ การขอพระราชทานสมณศักดิ์ การถวายนิติยัตติ และการจัดทำทะเบียนประวัติพระสมณศักดิ์ และพระสังฆาธิการ
- (๔) ดำเนินการและประสานงานกับคณะสงฆ์ในการลงนิคหกรรม และตรวจตราถวายคำแนะนำแก่พระภิกษุ สามเณร ที่มีอาจารย์ไม่สมควรแก่สมณวิสัย
- (๕) ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับการคุ้มครองพระพุทธศาสนา
- (๖) เสนอแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา
- (๗) จัดและสนับสนุนการศึกษาอบรมพระสังฆาธิการ
- (๘) บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ ผลงานวิจัย และวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระสังฆาธิการ
- (๙) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๔ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ศึกษา วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลสารสนเทศด้านพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข
- (๒) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน และโครงการของหน่วยงานในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
- (๓) ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลางในจังหวัด
- (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชนรวมทั้งส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของจังหวัด
- (๕) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านพุทธศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดภายในจังหวัดให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม และพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา

(๖) รับสนองงาน ประสานงาน และสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครอง คณะสงฆ์ตลอดจนการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา

(๗) ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

(๘) ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของสำนักงาน ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(๙) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยเปลี่ยนชื่อกองกลางเป็นสำนักงานเลขาธิการกรมและจัดตั้งกองส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นส่วนราชการในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รวมทั้งปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นและเหมาะสมกับสภาพของงานที่เปลี่ยนแปลงไป อันจะทำให้การปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง

การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด

การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา

พ.ศ. ๒๕๕๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และมาตรา ๓๒ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๒ ในกรุงเทพมหานคร ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๓ คำขอสร้างวัด และรายงานเพื่อขอตั้งวัด ขอรวมเป็นวัดเดียว ขอย้ายวัด ขอยุบเลิกวัด ขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือขอยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามแบบที่ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

ข้อ ๔ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำทะเบียนวัดตามแบบที่ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

ทะเบียนวัดตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อมูลวัดเกี่ยวกับการได้รับอนุญาตให้สร้างวัด การตั้งวัด การรวมเป็นวัดเดียว การย้ายวัด การยุบเลิกวัด การได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และข้อมูลอื่นอันจำเป็นต้องมีเพื่อประโยชน์แก่กิจการพระพุทธศาสนา

หมวด ๑ การสร้างวัด

ข้อ ๕ วัดที่จะสร้างขึ้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (๑) ที่ดินที่ใช้เป็นสถานที่สร้างวัดต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่าหกไร่
- (๒) เป็นสถานที่ที่สมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์และการประกอบศาสนกิจ
- (๓) เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นไม่น้อยกว่าหนึ่งพันคน
- (๔) มีเหตุผลที่สนับสนุนได้ว่า เมื่อตั้งวัดขึ้นแล้วจะได้รับการทำนุบำรุงส่งเสริมจาก

ประชาชน

(๕) ตั้งอยู่ห่างจากวัดอื่นไม่น้อยกว่าสองกิโลเมตร

(๖) จำนวนเงินและสัมภาระที่จะใช้ในการสร้างวัดรวมกันต้องไม่น้อยกว่าสองแสนบาท ในกรณีที่มีความจำเป็นตามสภาพแห่งท้องที่ ผู้ขออนุญาตสร้างวัดจะขอยกเว้นหลักเกณฑ์ ตาม (๑) (๓) หรือ (๕) ก็ได้ โดยต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับจากการสร้างวัดนั้นประกอบไว้กับคำขอสร้างวัดด้วย

ข้อ ๖ ผู้ใดประสงค์จะสร้างวัดในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง ให้ยื่นคำขอสร้างวัดต่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในจังหวัดที่ดินนั้นตั้งอยู่ พร้อมด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน

(ก) หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินที่จะใช้สร้างวัด และหนังสือสัญญาที่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองที่ดินนั้นได้ทำไว้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งแสดงเจตนาว่าจะยกที่ดินนั้นให้แก่วัดที่ขออนุญาตสร้าง หรือ

(ข) หนังสืออนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อสร้างวัดจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐในกรณีที่ที่ดินที่จะใช้สร้างวัดเป็นที่ดินที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐดูแลรักษา

(๒) แผนที่แสดงที่ตั้งสถานที่ที่ขออนุญาตสร้างวัด วัดและสถานที่ใกล้เคียงโดยรอบ และเส้นทางคมนาคมโดยสังเขป

(๓) แผนผังแสดงเขตที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างภายในที่ดินที่จะใช้สร้างวัด โดยให้นำแผนผัง ตามแบบ ก. แบบ ข. หรือแบบ ค. ท้ายกฎกระทรวงนี้ มาเป็นแนวทางในการสร้างวัดเท่าที่จะทำได้

หนังสือสัญญาตาม (๑) (ก) ให้เป็นไปตามแบบที่ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

ข้อ ๗ เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้รับคำขอสร้างวัดตามข้อ ๖ แล้วให้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของคำขอและเอกสารประกอบคำขอ ถ้าเห็นว่าคำขอหรือเอกสารประกอบคำขอไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ยื่นคำขอไม่ดำเนินการแก้ไข ให้คำขอสร้างวัดนั้นตกไป

ในกรณีที่คำขอและเอกสารประกอบคำขอถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้สร้างวัดได้ ให้อนุญาตเป็นหนังสือตามแบบ ว. ๑ ทายกกฎกระทรวงนี้ และแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอสร้างวัดทราบ แล้วให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รายงานผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อรายงาน ให้นายกรัฐมนตรีและมหาเถรสมาคมทราบต่อไป

ข้อ ๘ ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตให้สร้างวัดมิได้ดำเนินการก่อสร้างวัดให้เป็นไปตามคำขอสร้างวัดและแผนผังที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งแก้ไขหรือระงับการสร้างวัดทั้งหมดหรือบางส่วนได้ตามที่เห็นสมควร

หมวด ๒

การตั้งวัด

ข้อ ๙ เมื่อได้สร้างเสนาสนะขึ้นพร้อมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์และการประกอบศาสนกิจตามแผนผังที่กำหนดไว้แล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตสร้างวัด ทายาท หรือผู้แทน ยื่นรายงานการก่อสร้าง และจำนวนพระภิกษุที่จะอยู่ประจำไม่น้อยกว่าหนึ่งรูปเพื่อขอตั้งวัดต่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในจังหวัดที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้สร้างวัดนั้นตั้งอยู่

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของรายงานที่ยื่นขอ ถ้าเห็นว่ารายงานหรือการดำเนินการตามรายงานนั้นยังไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ให้แจ้งให้ผู้ยื่นรายงานแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน

เมื่อรายงานที่ยื่นขอถูกต้องครบถ้วน ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอรายงานพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้ตั้งวัดได้ ให้เสนอรายงานพร้อมความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาตามลำดับ

ข้อ ๑๐ เมื่อเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นสมควรให้ตั้งวัดได้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอรายงานพร้อมความเห็น ต่อคณะกรรมการที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณากลับกรองเรื่องการตั้งวัดและการใช้ชื่อวัด

ในกรณีที่คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งพิจารณาเห็นสมควรให้ตั้งวัดและการใช้ชื่อวัด ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกาศตั้งวัดตามชื่อนั้นตามแบบ ว. ๒ ทำยกกฎกระทรวงนี้ แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะใหญ่ทราบพร้อมทั้งรายงานให้นายกรัฐมนตรีเพื่อทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้ง การประกาศตั้งวัดให้ผู้ขอตั้งวัด เจ้าคณะจังหวัด และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และให้ผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศเรื่องการจัดตั้งวัดนั้นในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่ที่ดินที่ตั้งวัดเป็นที่ดินตามข้อ ๖ (๑) (ก) ให้ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิ ครอบครอง หรือทายาทดำเนินการโอนที่ดินพร้อมทั้งอาคารและสิ่งปลูกสร้างให้แก่วัดที่ตั้งขึ้นภายใน เก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการให้ความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมตามข้อ ๑๐ วรรคสาม

ในกรณีที่ที่ดินที่ตั้งวัดเป็นที่ดินตามข้อ ๖ (๑) (ข) ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แจ้งการประกาศตั้งวัดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้ออกหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ ในที่ดินเพื่อสร้างวัดทราบและแจ้งให้วัดที่ตั้งขึ้นปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน ดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

ให้เจ้าอาวาสวัดที่ตั้งขึ้นบันทึกประวัติของวัดนั้นไว้เป็นหลักฐานตามแบบที่ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

หมวด ๓ การรวมวัด

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่มิ่วัดตั้งแต่สองวัดขึ้นไปอยู่ใกล้กันหรือติดต่อกัน และการรวมวัดเป็น วัดเดียวจะเป็นประโยชน์ในการทำนุบำรุงวัดให้เจริญยิ่งขึ้นหรือเป็นประโยชน์ในการปกครองคณะสงฆ์ ให้เจ้าอาวาสรายงานการขอรวมวัดไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้รับรายงานการขอรวมวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอรายงานการขอรวมวัดพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้รวมวัดได้ ให้เสนอรายงานการขอรวมวัดพร้อมความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาตามลำดับ

เมื่อเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นสมควรให้รวมวัดได้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอรายงานการขอรวมวัดพร้อมความเห็นต่อมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศรวมวัดนั้นตามแบบ ว. ๓ ทำยกฎกระทรวงนี้ แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะใหญ่ทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการรวมวัดให้ผู้ขอรวมวัดและเจ้าคณะจังหวัดทราบ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศเรื่องการรวมวัดนั้นในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่การรวมกันเป็นวัดเดียวตามข้อ ๑๒ เป็นการรวมวัดที่มีใช้วัดร้าง ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอความเห็นจากเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้องก่อน เมื่อทุกฝ่ายเห็นสมควรรวมกัน เป็นวัดเดียวแล้ว ให้เสนอรายงานการขอรวมวัดต่อผู้มีอำนาจพิจารณาตามข้อ ๑๒ ต่อไป

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ที่ดินที่ตั้งวัดตามข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง เป็นที่ดินตามข้อ ๖ (๑) (ข) ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งการประกาศรวมวัดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้ออกหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินทราบต่อไป

หมวด ๔ การย้ายวัด

ข้อ ๑๕ วัดใดมีความจำเป็นต้องย้ายไปตั้งที่อื่นเพราะสถานที่ตั้งอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์หรือการประกอบศาสนกิจ ให้เจ้าอาวาสแห่งวัดนั้นรายงานการขอย้ายวัดพร้อมทั้งเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้รับรายงานการขอย้ายวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอรายงานการขอย้ายวัดพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้ย้ายวัดได้ ให้เสนอรายงานการขอย้ายวัดพร้อมความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาตามลำดับ

เมื่อเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นสมควรให้ย้ายวัดได้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอรายงานการขอย้ายวัดพร้อมความเห็นต่อมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศย้ายวัดนั้นตามแบบ ว. ๔ ทำยกกฎกระทรวงนี้ แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะใหญ่ทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการย้ายวัดให้ผู้ขอย้ายวัดและเจ้าคณะจังหวัดทราบ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศเรื่องการย้ายวัดนั้นในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ข้อ ๑๖ การจัดหาที่ดินที่ตั้งวัด การสร้างวัดใหม่ และการย้ายทรัพย์สินของวัด ให้เป็นหน้าที่ของผู้ขอย้ายวัด และให้นำความในข้อ ๕ ข้อ ๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ที่ดินที่ตั้งวัดตามข้อ ๑๕ วรรคหนึ่ง เป็นที่ดินตามข้อ ๖ (๑) (ข) ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งคืนที่ดินดังกล่าวแก่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้ออกหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น

หมวด ๕

การยุบเลิกวัด

ข้อ ๑๗ วัดใดมีสภาพเสื่อมโทรมหรือมีเหตุอื่นอันไม่สมควรจะเป็นวัดต่อไป เมื่อเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้นเห็นสมควรยุบเลิกวัด ให้รายงานการยุบเลิกวัดพร้อมทั้งเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องขอยุบเลิกวัด และบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินของวัดไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้รับรายงานการยุบเลิกวัด และบัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้ขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอรายงานการยุบเลิกวัดพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้ยุบเลิกวัดได้ ให้เสนอรายงานการยุบเลิกวัด พร้อมความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาตามลำดับ

เมื่อเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นสมควรให้ยุบเลิกวัดได้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอรายงานการขอยุบเลิกวัด พร้อมความเห็นต่อมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกาศยุบเลิกวัดนั้นตามแบบ ว. ๕ ทำยกกฎกระทรวงนี้ แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะใหญ่ทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการยุบเลิกวัดให้ผู้ขอยุบเลิกวัดและเจ้าคณะจังหวัดทราบ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศเรื่องการยุบเลิกวัดนั้นในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ข้อ ๑๘ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุพำนักอยู่ เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นสมควรยุบเลิกวัดนั้น ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอเรื่องการขอยุบเลิกวัดนั้นต่อมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้นำความในข้อ ๑๗ หรือข้อ ๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๙ ในกรณีที่ที่ดินที่ตั้งวัดตามข้อ ๑๗ หรือข้อ ๑๘ เป็นที่ดินตามข้อ ๖ (๑) (ข) ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งคืนที่ดินดังกล่าวแก่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้ออกหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น

หมวด ๖

การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ข้อ ๒๐ วัดใดได้สร้างขึ้นหรือได้ปฏิสังขรณ์จนเป็นหลักฐานถาวร และมีพระภิกษุพำนักอยู่ประจำไม่น้อยกว่าห้ารูปติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี หากประสงค์จะขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เจ้าอาวาสแห่งวัดนั้นรายงานการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้รับรายงานการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาตามวรรคหนึ่ง ให้ขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอรายงานพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้วัดใดขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เสนอรายงานการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาพร้อมความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาตามลำดับ

เมื่อเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นสมควรให้วัดใดขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เสนอรายงานการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาพร้อมความเห็นเพื่อกราบบังคมทูลสมเด็จพระสังฆราช เพื่อทรงอนุมัติ แล้วเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อไป

ระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่วัดที่สร้างอุโบสถเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ข้อ ๒๑ เมื่อพระราชทานวิสุงคามสีมาแก่วัดใดแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรายงานให้มหาเถรสมาคมทราบ แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะใหญ่ทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการประกาศการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้ผู้ขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาและเจ้าคณะจังหวัดทราบ และให้นายอำเภอท้องที่ที่วัดนั้นตั้งอยู่ ดำเนินการปักหมยเขตที่ดินตามที่ได้พระราชทาน

หมวด ๗

การยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา

ข้อ ๒๒ การยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาให้กระทำได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมแล้ว

ข้อ ๒๓ การยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) วัดร้างนั้นได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์จนมีเสนาสนะเป็นหลักฐานมั่นคง และอยู่ในสภาพที่สมควรพร้อมที่จะเป็นที่พำนักและจำพรรษาของพระภิกษุสงฆ์และการประกอบศาสนกิจ

(๒) มีประชาชนในท้องถิ่นจำนวนมากพอที่จะทำนุบำรุงส่งเสริมให้วัดเจริญได้

(๓) วัดร้างนั้นตั้งอยู่นอกจากวัดอื่นที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาไม่น้อยกว่าสองกิโลเมตร เว้นแต่จะมีเหตุอันสมควร

(๔) มีที่ดินที่จะใช้ขยายให้วัดเจริญได้ไม่น้อยกว่าหกไร่ เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

(๕) มีหลักฐานแสดงว่า ผู้บูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างนั้นได้จัดให้มีพระภิกษุมาพำนักอยู่ และจำพรรษาในวัดได้ไม่น้อยกว่าสี่รูป

ข้อ ๒๔ ผู้ใดมีความประสงค์ที่จะบูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างแห่งใดให้เป็นวัดที่พระภิกษุอยู่จำพรรษาได้ ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในจังหวัด

ที่วัดร้างนั้นตั้งอยู่ว่าตนมีศรัทธาที่จะบูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างนั้น โดยแสดงหลักฐานว่าตนมีทรัพย์สินเพียงพอที่จะดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างนั้น พร้อมด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (๑) ที่ตั้งของวัด
- (๒) เนื้อที่ และแผนที่แสดงเขตที่ดินของวัด
- (๓) ถาวรวัตถุและปูชนียสถาน (ถ้ามี) พร้อมทั้งแผนผัง
- (๔) จำนวนพระภิกษุที่จะจัดให้พำนักอยู่และจำพรรษาในวัดได้ไม่น้อยกว่าสี่รูป
- (๕) จำนวนประชาชนในท้องถิ่นที่จะใช้วัดประกอบศาสนกิจ

ในกรณีที่ผู้ปรากฏข้อมูลวัดร้างนั้นในทะเบียนวัด ให้ผู้ยื่นคำขอบูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างแนบหลักฐานเกี่ยวกับวัดร้างนั้นพร้อมกับคำขอ

ให้นำหลักเกณฑ์ตามข้อ ๒๓ (๓) และ (๔) มาใช้บังคับแก่วัดร้างที่จะขอบูรณปฏิสังขรณ์ด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๒๕ เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้รับคำขอตามข้อ ๒๔ ให้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของคำขอและหลักฐาน แล้วขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอคำขอพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างได้ ให้เสนอคำขอพร้อมความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาตามลำดับ

เมื่อเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นสมควรให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างได้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอคำขอบูรณปฏิสังขรณ์วัดร้างต่อมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นหนังสือ

ข้อ ๒๖ เมื่อวัดร้างใดได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์จนมีเสนาสนะพร้อมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์และการประกอบศาสนกิจ ตลอดจนผู้บูรณปฏิสังขรณ์ได้จัดให้มีพระภิกษุเข้าพำนักอยู่ไม่น้อยกว่าสี่รูปแล้ว ให้ผู้บูรณปฏิสังขรณ์ยื่นรายงานการบูรณปฏิสังขรณ์และจำนวนพระภิกษุที่เข้าพำนักอยู่ เพื่อขอยกวัดร้างนั้นขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้รับรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้ขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอรายงานพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้ยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาให้เสนอรายงานการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาพร้อมความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อพิจารณาตามลำดับ

เมื่อเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นสมควรให้ยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอรายงานการขอยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พร้อมความเห็นต่อมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาตามแบบ ว. ๖ ทำกฎกระทรวงนี้ แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะใหญ่ทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาให้ผู้ขอยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาและเจ้าคณะจังหวัดทราบ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศเรื่องการยกวัดร้างนั้นขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

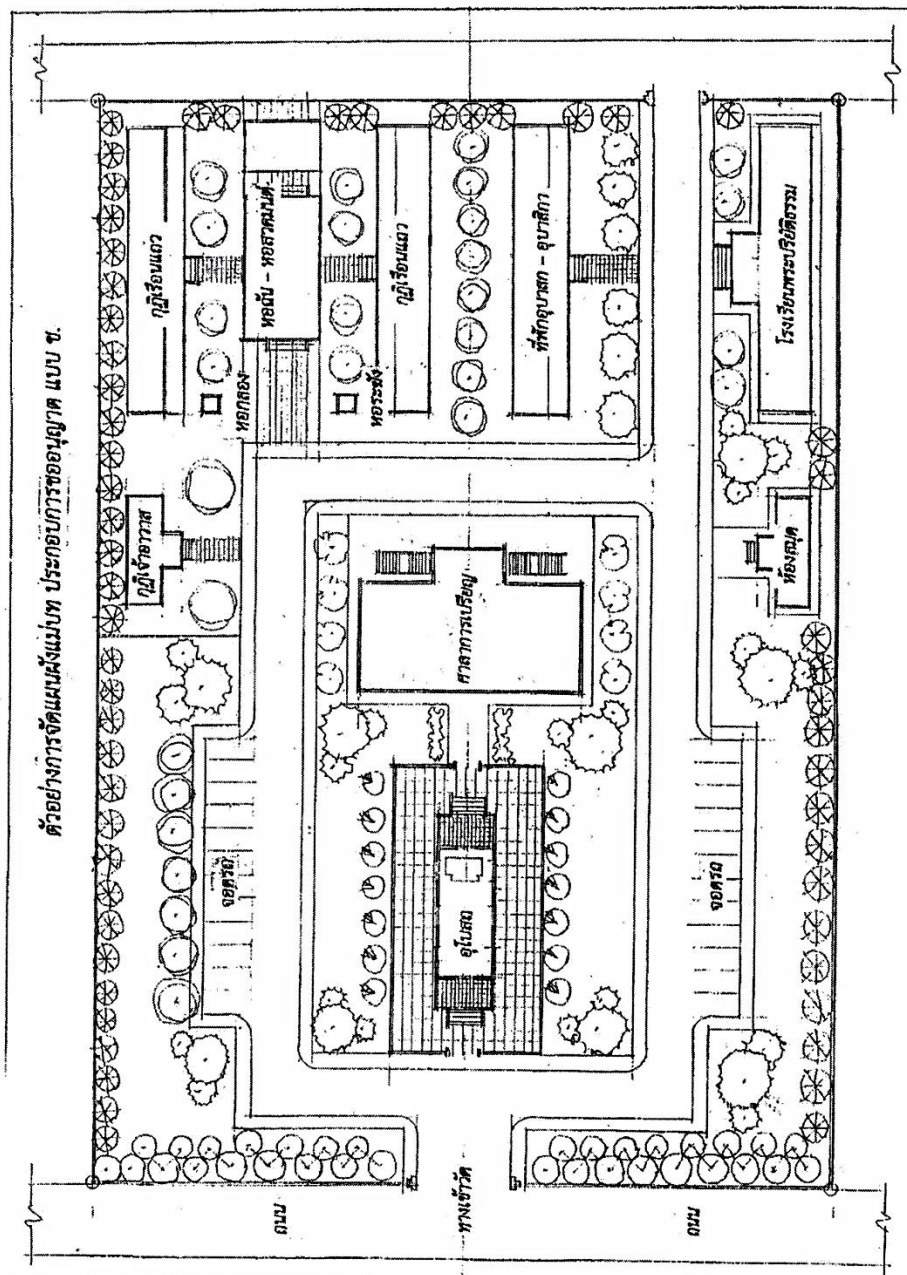
บทเฉพาะกาล

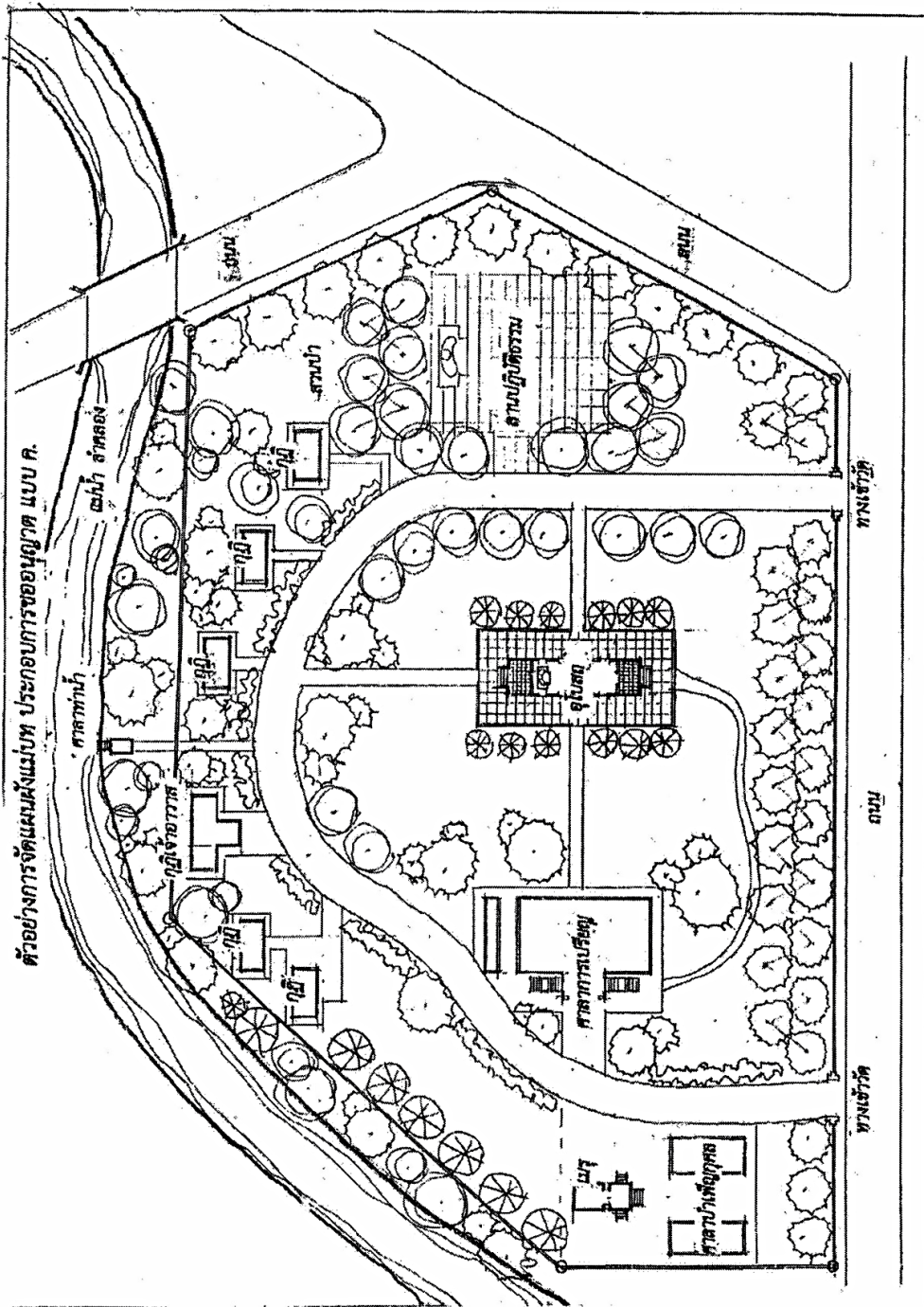
ข้อ ๒๗ คำขอใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของผู้อนุญาต ให้ถือว่าเป็นคำขอตามกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม ในกรณีที่คำขอดังกล่าวมีข้อแตกต่างไปจากคำขอตามกฎกระทรวงนี้ ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๒๘ บรรดาระเบียบและประกาศที่ออกตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้ หรือจนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศ ตามกฎกระทรวงนี้ออกมาใช้บังคับ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

ประกาศจังหวัด.....

เรื่อง การสร้างวัด

ตามที่.....อยู่บ้านเลขที่.....
 หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 ได้ขออนุญาตสร้างวัดสังกัดคณะสงฆ์.....ณ บ้าน.....หมู่ที่.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....นั้น
 บัดนี้ ได้ตรวจสอบแล้วว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์การสร้างวัด และผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขอพร้อมด้วย
 เอกสารครบถ้วนแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๗ แห่งกฎกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และ
 การยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา
 พ.ศ.จังหวัด.....จึงประกาศอนุญาตให้มีการสร้างวัดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.

ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เรื่อง การตั้งวัด.....

ตามที่.....ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด
ณ บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....นั้น
บัดนี้ ผู้รับอนุญาตได้สร้างเสนาสนะขึ้นสมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์และประกอบศาสนกิจแล้ว
อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และ
การยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา
พ.ศ.และด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
จึงประกาศตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนา มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีชื่อว่า.....
สังกัดคณะสงฆ์.....ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
ขอให้วัด.....สถิตสถาพรตลอดกาลนาน

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เรื่อง การรวมวัด.....

โดยที่เห็นสมควรรวมวัด..... ตั้งอยู่ ณ บ้าน.....
 หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 กับวัด.....ตั้งอยู่ ณ บ้าน..... หมู่ที่.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 เพื่อ.....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และ
 การยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา
 พ.ศ.และด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 จึงประกาศรวมวัดเป็นวัดเดียวกัน มีชื่อว่า.....
 สังกัดคณะสงฆ์.....ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เรื่อง การย้ายวัด.....

โดยที่เห็นสมควรย้ายวัด..... ตั้งอยู่ ณ บ้าน.....
หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
เพราะ.....
.....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๕ แห่งกฎกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และ
การยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา
พ.ศ.และด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
จึงประกาศย้ายวัด.....ไปตั้ง ณ บ้าน.....
หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....มีชื่อว่า.....สังกัดคณะสงฆ์.....
ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เรื่อง การยุบเลิกวัด.....

โดยที่เห็นสมควรยุบเลิกวัด.....
ตั้งอยู่ ณ บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
เพราะ.....
.....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๗ หรือข้อ ๑๘ แห่งกฎกระทรวงการสงฆ์ การตั้ง การรวม
การย้ายและการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุ
อยู่จำพรรษา พ.ศ.และด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
จึงประกาศยุบเลิกวัด.....
สังกัดคณะสงฆ์.....ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เรื่อง การยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา

โดยที่วัด..... ซึ่งเป็นวัดร้าง
ตั้งอยู่ ณ บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....สมควรยกขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๖ แห่งกฎกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และ
การยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา
พ.ศ.และด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
จึงประกาศยกวัด.....สังกัดคณะสงฆ์.....
ขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

พ.ศ. ๒๕๖๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

"สิ่งปลูกสร้าง" หมายความว่า โรงเรือน อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่บุคคลอาจเข้า
อยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือใช้เป็นที่เก็บสินค้า ใช้ประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรือการบริการรวมตลอด
ทั้งบรรดาทรัพย์สินอันเป็นส่วนควบหรือติดอยู่กับที่ดินเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น

ข้อ ๓ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้วัดลงทะเบียนทรัพย์สินนั้นไว้เป็นหลักฐาน และ
เมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียน โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว
ให้วัดในเขตกรุงเทพมหานครส่งหลักฐานการได้มาเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสำหรับวัดใน
เขตจังหวัดอื่นให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

ข้อ ๔ การกันที่วัดไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้ต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๕ การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือสิ่งปลูกสร้าง
ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์
ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้วัดเก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐาน
หรือจะฝากไว้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสำหรับวัดในเขตกรุงเทพมหานคร หรือสำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดสำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่นก็ได้

การให้เช่าตามวรรคหนึ่ง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ การให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออกไม่ว่าจะมีกำหนดระยะเวลาที่ปีก็ตาม จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม โดยให้วัดจัดทำเป็นสัญญาภาระจำยอม

ข้อ ๗ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินหนึ่งแสนบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากธนาคารในนามของวัด หรือวิธีการอื่นใดตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๘ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๙ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้อง หรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสวัดในเขตกรุงเทพมหานครแจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือเจ้าอาวาสวัดในเขตจังหวัดอื่นให้แจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้นภายในห้าวันนับแต่วันรับหมาย

ข้อ ๑๐ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และวิธีการลงทะเบียน จำหน่ายทะเบียน และการทำบัญชี รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดให้มีระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายนี้ด้วย

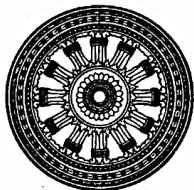
ข้อ ๑๑ การจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัดที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการตามกฎหมายนี้ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ต่อไป จนกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ

ข้อ ๑๒ ในระหว่างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังมิได้กำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ให้ใช้แบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ที่ออกตามกฎหมายนี้ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ตามกฎหมายนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

**ระเบียบมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคาร
ในที่ดินหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่
พ.ศ. ๒๕๓๗^{*}**

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในที่ดิน หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในที่ดิน หรือที่ซึ่งขึ้นต่อวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๑๐

ข้อ ๔ วัดใดมีความประสงค์จะปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ของวัดขึ้นใหม่ในที่ดิน หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าปลูกสร้างอาคารอยู่ก่อนก็ดี จะปรับปรุงแก้ไขอาคารของวัด ซึ่งปลูกสร้างอยู่ในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ก่อนให้เป็นอาคารพาณิชย์ก็ดี ให้ดำเนินการตามวิธีการดังต่อไปนี้

(ก) วัดดำเนินการปลูกสร้างเป็นอาคารของวัด โดยขอให้ผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้น บริจาคค่าปลูกสร้างตามราคาที่ปลูกสร้าง และให้ได้สิทธิการเช่ามีกำหนดจำนวนปีตามสมควรแก่ท้องที่
ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้เช่าบริจาคมูลค่าบำรุงวัดด้วยก็ให้ขยายเวลาการเช่าออกไปอีกตามสมควรแก่จำนวนมูลค่าบำรุงวัด

ในการเก็บค่าเช่า ให้จัดเก็บตามความเหมาะสมของอาคารและท้องถิ่น ส่วนการทำสัญญาเช่าให้เป็นไปตามมาตรา ๔๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

^{*} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๑๑ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗

(ข) ในกรณีดังกล่าวใน (ก) ถ้าผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นไม่สามารถบริจาคค่าปลูกสร้างอาคารได้ก็ดี ไม่มีความประสงค์จะเช่าที่ดินหรืออาคารนั้นต่อไปก็ดีวัดจะมอบให้ผู้อื่นปลูกสร้างอาคารก็ได้ โดยยกกรรมสิทธิ์ให้แก่วัดทันที พร้อมกับมีเงื่อนไขตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา และให้วัดช่วยค่ารื้อย้ายอาคารจากที่เช่า หรือค่าขนย้ายออกจากอาคารให้แก่ผู้เช่าตามจำนวนอันสมควร

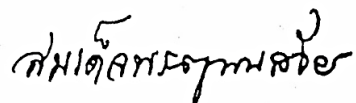
(ค) เมื่อวัดได้ดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้เช่าที่ดินหรืออาคารดังกล่าวใน (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี แต่ผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นไม่ยอมตกลงด้วย ให้วัดหรือผู้จัดประโยชน์แทนวัดเสนอข้อขัดแย้งไปยังคณะกรรมการตามความในข้อ ๖ ในกรณีเช่นนี้ผู้เช่ามีสิทธิที่จะเสนอข้อขัดแย้งนั่นเอง ก็ได้

ข้อ ๕ ในการพิจารณาแก้ไขข้อขัดแย้งของคณะกรรมการตามความในข้อ ๔ (ค) ถ้าสามารถตกลงกันได้ ก็ให้รายงานมหาเถรสมาคม ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็ให้นำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา เมื่อมหาเถรสมาคมมีมติประการใดแล้ว ถ้าผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นยังไม่ยอมตกลง ก็ให้วัดหรือผู้จัดประโยชน์แทนวัดดำเนินการต่อไปตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขข้อขัดแย้งในระหว่างวัดกับผู้เช่าคนหนึ่ง เรียกชื่อย่อว่า “พ.ว.ช.” ซึ่งมหาเถรสมาคมจะได้ตั้งขึ้นมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน และไม่เกิน ๙ คน

ข้อ ๗ คณะกรรมการ พ.ว.ช. มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ หรือตามที่มหาเถรสมาคมจะมอบหมายให้ปฏิบัติ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากการยกเลิกมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคม ปรากฏมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศ มหาเถรสมาคม และมีบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ ตามมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ระเบียบมหาเถรสมาคม

ว่าด้วยการจัดงานวัด

พ.ศ. ๒๕๓๗^{*}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีร่ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณคณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๑๐

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

(๑) “เจ้าคณะ” หมายถึง ผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นในเขตซึ่งวัดที่จะจัดงานนั้นตั้งอยู่

(๒) “เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง” สำหรับในกรุงเทพมหานครให้หมายถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และผู้กำกับการสถานีตำรวจ ในจังหวัดอื่น ให้หมายถึงผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอและผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือรองผู้บังคับการตำรวจที่หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หรือรองผู้กำกับการตำรวจที่หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ

^{*} ประกาศในแถลงการณคณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๖ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๗

ข้อ ๕ งานวัดตามระเบียบนี้ มี ๓ ประเภท คือ

(๑) งานเทศกาล ได้แก่ งานนมัสการปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน หรืองานประเพณีที่มีการออกร้านและมหรสพ ซึ่งเป็นงานประจำปี

(๒) งานมหกรรม ได้แก่ งานฉลองหรืองานกุศล ที่มีการออกร้านและมหรสพ ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราว

(๓) งานชุมนุม ได้แก่ งานที่วัดจัดขึ้นเองหรือมีผู้ขอจัดขึ้นภายในวัด

ข้อ ๖ การจัดงานวัดทุกประเภท จะต้องให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ศีลธรรม กฎหมาย และระเบียบหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

ข้อ ๗ การจัดงานวัดทุกประเภท ห้ามมิให้มี

(๑) การแสดงใด ๆ อันเป็นการลบหลู่ดูหมิ่นพระพุทธ พระธรรมหรือพระสงฆ์

(๒) การพนัน และการหารายได้โดยวิธีเสี่ยงโชคเลียนแบบการพนัน

(๓) การเดินรำ รำวง และการแสดงภาพนิ่งหรือภาพยนตร์ลามกอนาจาร

(๔) การแสดงระบำหรือการแสดงอย่างอื่น ที่เป็นการยั่วยุกามารมณ์

(๕) การแข่งขันมวย การทรมานสัตว์ เช่น กัดปลา ชนไก่ ชนโค เป็นต้น

(๖) การจำหน่ายสุราเมรัย และการเลี้ยงสุราเมรัย

(๗) การประกวดสาวงามและการแสดงการแต่งกายที่ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรม

หมวด ๒

งานเทศกาล

ข้อ ๘ ในการจัดงานเทศกาลของวัด ให้มีกรรมการจัดงานคณะหนึ่งอย่างน้อย ๗ คน มีหน้าที่วางโครงการและดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๙ คณะกรรมการจัดงานเทศกาลของวัดดังกล่าวในข้อ ๘ ประกอบด้วย

(๑) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดนั้นเป็นประธานกรรมการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองหรือผู้แทน และถ้า

(ก) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะตำบลหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา

(ข) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะอำเภอหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา

(ค) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๗ วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะจังหวัดหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา

และอธิบดีกรมการศาสนา หรือผู้แทนเข้าร่วมด้วย

(๒) กรรมการโดยการแต่งตั้ง ได้แก่ พระภิกษุในวัดนั้น อุบาสก อุบาสิกา ผู้บำรุงวัดนั้น หรือบรรพชิตหรือคฤหัสถ์อื่น ที่เจ้าอาวาสวัดนั้นแต่งตั้ง

(๓) ถ้าเป็นการสมควรเจ้าอาวาสจะเชิญบุคคลอื่น เป็นกรรมการอีกคณะหนึ่งก็ได้

ข้อ ๑๐ ในโครงการจัดงานเทศกาลดังกล่าวในข้อ ๘ ให้ระบุ

- (๑) วิทยานิพนธ์กรรมการจัดงาน
- (๒) วัตถุประสงค์ของการจัดงาน
- (๓) กำหนดวันเวลาที่จัดงาน
- (๔) ประเภทหรือสภที่วัดจะจัดให้มาแสดงในงาน
- (๕) ประเภทการแสดงที่วัดจะนำออกแสดงในงาน
- (๖) ประเภทการประกวดแข่งขันที่วัดจะจัดขึ้นในงาน
- (๗) ประเภทผลประโยชน์ที่วัดจะได้จากการจัดงาน
- (๘) รายการอื่นที่สมควรจะรายงานให้ทราบ

ข้อ ๑๑ ให้เจ้าอาวาสเสนอโครงการจัดงานเทศกาล ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาดังนี้

- (ก) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะอำเภอ
- (ข) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะจังหวัด
- (ค) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๗ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะภาค

ทั้งนี้ นอกจากการขออนุญาตตามระเบียบแบบแผนของฝ่ายบ้านเมืองแล้วต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าคณะดังกล่าวข้างต้น จึงจัดให้มีงานได้

ข้อ ๑๒ ห้ามมิให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ในงานเทศกาลของวัด คือ

- (๑) ทุ้มเงินผู้อื่นมาลงทุน อันจะทำให้วัดเกิดข้อผูกพันขัดใช้หนี้สิน
- (๒) ให้เอกชนผูกขาดการจัดงานเทศกาลทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง

ข้อ ๑๓ ผลประโยชน์จากงานเทศกาลของวัดใด ให้เป็นศาสนสมบัติของวัดนั้น

การดูแลรักษาและการจัดผลประโยชน์จากงานเทศกาลของวัดให้ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ตามความในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๑๔ เมื่อเสร็จงานเทศกาลแล้ว ให้คณะกรรมการทำรายงานผล พร้อมด้วยบัญชีแสดงประเภทรายได้รายจ่าย เสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับ จนถึงเจ้าคณะผู้อนุญาตให้จัดงานเทศกาลนั้น ภายใน ๖๐ วัน

หมวด ๓

งานมหรหรรรม

ข้อ ๑๕ ในการจัดงานมหรหรรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้บำรุงวัด หรือบำรุงกิจการใด ๆ ของวัด ให้จัดได้ไม่เกิน ๗ วัน ถ้ากำหนดงานตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไป ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นแต่งตั้งกรรมการจัดงานขึ้นคณะหนึ่ง ตามความในข้อ ๙ และให้ทำโครงการจัดงานตามความในข้อ ๑๐ เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เฉพาะงานมีกำหนดตั้งแต่ ๕ วัน ขึ้นไปให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะจังหวัด ถ้ามีกำหนดตั้งแต่ ๗ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะภาค เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าคณะดังกล่าวแล้วจึงจัดให้มีงานได้

ในการดำเนินงานมหรหรรณดงกล่าวในวรวรคแรกให้นำความในข้อ ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
ข้อ ๑๖ เมื่อเสร็จงานมหารหรรณตามความในข้อ ๑๕ แล้วให้รายงานผลการจัดงานต่อผู้บังคับบัญชา
โดยอนุโลมตามความในข้อ ๑๔

หมวด ๔

งานชุมนุม

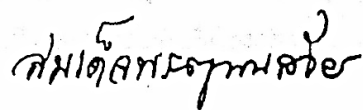
- ข้อ ๑๗ ผู้ใดจะจัดงานชุมนุมในวัด ซึ่งมีช่งานเทศกาล หรืองานมหารหรรณ ให้ผู้นั้นขออนุญาต
ต่อเจ้าอาวาส เมื่อเจ้าอาวาสอนุญาตแล้วจึงจัดได้ เว้นแต่กรณีทีวัดจัดขึ้นเอง
- ข้อ ๑๘ งานชุมนุมซึ่งจัดขึ้นในบริเวณวัดได้ ต้องเป็นงานเกี่ยวกับการบำเพ็ญกุศล
ทางพระพุทธศาสนา การส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของประชาชน การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริม
ศีลธรรม การส่งเสริมกิจการทางราชการ และการบำเพ็ญศาสนิกของบรรพชิตและคฤหัสถ์
- ข้อ ๑๙ ผู้ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสให้จัดงานชุมนุมในวัด จะต้องรับผิดชอบต่อวัดในกรณี
ทีทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่วัด

หมวด ๕

เบ็ดเตล็ด

- ข้อ ๒๐ เจ้าอาวาสรูปใด ผ่าฝืนระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าละเมิดจริยาพระสงฆาธิการ
และต้องได้รับโทษฐานละเมิดจริยาพระสงฆาธิการตามความในหมวด ๔ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖
(พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสงฆาธิการ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคมตรากฎหมายมหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศมหาเถรสมาคม และมีบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ ตามมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเบิกจ่ายนิตยภัต

พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเบิกจ่ายนิตยภัต พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้เกิดความชัดเจน สอดคล้องและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเบิกจ่ายนิตยภัต พ.ศ. ๒๕๕๖

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเบิกจ่ายนิตยภัต พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“นิตยภัต” หมายความว่า เงินงบประมาณแผ่นดินที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลเป็นประจำทุกปี เพื่อเบิกจ่ายถวายอุดหนุนอุปถัมภ์ แก่พระภิกษุ

“พระภิกษุ” หมายความว่า พระภิกษุผู้ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ พระสังฆาธิการ พระเลขานุการ พระเปรียญธรรม ๙ ประโยค พระภิกษุผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษตามพระบรมราชโองการ ในรัชกาลก่อน รวมทั้งบรรพชิตจีนิกายและอนัมนิกาย ผู้ได้รับนิตยภัตตามที่กำหนดไว้ในบัญญัติอัตรา นิตยภัต ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ทำความตกลงกับกระทรวงการคลัง และคณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติ

หมวด ๑

การจัดทำบัญชีเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัต

ข้อ ๕ ให้สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม ตรวจสอบและจัดทำบัญชีเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัต ถวายพระภิกษุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ข้อ ๖ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตรวจสอบและจัดทำบัญชีเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัตในแต่ละจังหวัด

ข้อ ๗ ให้สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคมรวบรวมบัญชีเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัตในข้อ ๕ ข้อ ๖ เพื่อตรวจสอบและดำเนินการขออนุมัติจัดสรรเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัตตามบัญชีรายละเอียดประจำปีงบประมาณ ให้แก่พระภิกษุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำหรับพระภิกษุในส่วนภูมิภาคให้โอนไปตั้งจ่าย ณ คลังจังหวัดแต่ละจังหวัด

หมวด ๒

การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัต

ข้อ ๘ เมื่อสำนักงานงบประมาณอนุมัติเงินประจำงวดแล้ว ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขออนุมัติถือจ่ายกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคมแจ้งพระภิกษุส่งแบบคำขอรับนิตยภัตผ่านธนาคาร สำเนาหนังสือสุทธิ สำเนาสมุดธนาคาร โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ หรือนำมาส่งที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้วยตนเอง ยกเว้น กรณีพระภิกษุรูปใดขอเบิกเป็นเงินสดหรือเช็ค ให้ไปติดต่อหรือมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรไปขอเบิกจ่ายนิตยภัตที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่ระเบียบกระทรวงการคลังกำหนด

(๒) ในส่วนภูมิภาค ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแจ้งพระภิกษุให้ส่งแบบคำขอรับนิตยภัตผ่านธนาคาร สำเนาหนังสือสุทธิ สำเนาสมุดธนาคาร โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ หรือนำมาส่งที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดด้วยตนเอง ยกเว้น กรณีพระภิกษุรูปใดขอเบิกเงินสดหรือเช็ค ให้ไปติดต่อหรือมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรไปดำเนินการ ขอเบิกจ่ายนิตยภัตที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่ระเบียบกระทรวงการคลังกำหนด

กรณีพระภิกษุรูปใดไม่สามารถลงลายมือชื่อในแบบคำขอรับเงินฝากธนาคาร และรับรองสำเนาเอกสารตาม (๑) หรือ (๒) ได้ ให้พระภิกษุรูปนั้นประทับลายนิ้วมือ และมีผู้รับรองเอกสารดังกล่าวอย่างน้อย ๒ คน

ข้อ ๙ การเบิกจ่ายนิตยภัตถวายพระภิกษุ ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งไม่เกินวันที่ ๑๕ ของเดือน ให้เบิกจ่ายนิตยภัตได้เต็มเดือน สำหรับพระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งหลังวันที่ ๑๕ ของเดือน ให้เบิกจ่ายนิตยภัตของเดือนถัดไป

(๒) ให้เบิกจ่ายนิตยภัตเป็นรายเดือน ยกเว้นพระภิกษุรูปใดมีความประสงค์ขอเบิกจ่ายเป็นงวด ๆ ให้แจ้งสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทราบ

(๓) พระภิกษุที่มีสิทธิได้รับการถวายเงินนิตยภัตก่อนปีงบประมาณที่ขออนุมัติให้ถือจ่ายแต่ไม่เคยได้รับการจัดสรรนิตยภัตถวาย ให้สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคมดำเนินการเบิกจ่ายย้อนหลังได้ ตั้งแต่เดือนที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ตามเงื่อนไข (๑)

ข้อ ๑๐ การขอเบิกจ่ายนิยัตินายก จะต้องดำเนินการภายในเดือนกันยายนของแต่ละปี หากพ้นกำหนดนี้แล้วจะเบิกจ่ายมิได้ เว้นแต่จะมีนิยัตินายกเหลือจ่ายในปีที่ขอเบิก ส่วนที่ค้างข้ามปีนั้น จึงจะเบิกจ่ายได้ตามนัยหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๐๒/๒๑๐๙๑ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๑๒

ข้อ ๑๑ พระภิกษุที่ดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง จะได้รับการถวายนิยัตินายกในตำแหน่งที่ เท่ากันหรือตำแหน่งที่สูงกว่า เพียงตำแหน่งเดียว

ข้อ ๑๒ พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้งยกเป็นกิตติมศักดิ์ หรือได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา เจ้าคณะในชั้นต่าง ๆ ให้ได้รับนิยัตินายกในอัตราเดิม

หมวด ๓

การทํานิติบัญญัติ และบัญญัติกเบิกนิยัตินายกเพิ่มเติม

ข้อ ๑๓ ให้งดจ่ายนิยัตินายกถวายพระภิกษุ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก หรือลาสิกขา
- (๔) พ้นจากตำแหน่งตามผู้มีอำนาจแต่งตั้ง
- (๕) ถูกให้ออกจากตำแหน่ง
- (๖) ถูกปลดออกจากตำแหน่ง
- (๗) ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง
- (๘) ย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ เฉพาะตำแหน่งที่ระบุไว้ในกฎหมาย

สมาคม ฉบับที่ ๒๔ (๒๕๕๑) ข้อ ๓๔

(๙) พระครูสัญญาบัตรที่พ้นจากตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์

กรณี ข้อ (๑) ให้งดจ่ายนิยัตินายกในเดือนถัดไป ยกเว้นกรณี สมเด็จพระสังฆราชสิ้นพระชนม์ ให้ทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเพื่อขอถือจ่ายนิยัตินายกจนถึงวันถวายพระเพลิง รวมทั้งเลขานุการ สมเด็จพระสังฆราช ด้วย

กรณี ข้อ (๒) - (๘) พระภิกษุรูปนั้นจะไม่ได้รับนิยัตินายกตั้งแต่เดือนที่พ้นจากตำแหน่งเป็นต้นไป ยกเว้น พ้นจากตำแหน่งในวันสิ้นเดือน ให้ได้รับนิยัตินายกของเดือนนั้นได้

ข้อ ๑๔ กรณี พระภิกษุ ถูกสั่งพักจากตำแหน่งหน้าที่ให้รอการเบิกจ่ายนิยัตินายกตั้งแต่เดือนที่ ถูกสั่งพักเป็นต้นไป เมื่อพ้นมลทินและผู้บังคับบัญชาสั่งให้กลับดำรงตำแหน่งเดิมแล้ว ให้เบิกจ่าย นิยัตินายกถวายย้อนหลัง

ข้อ ๑๕ ก่อนการเบิกจ่ายเงินนิตยภัตตามข้อ ๙ ให้สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีพ้นจากตำแหน่ง โดยการลาออก ลาสิกขา หรือพ้นจากตำแหน่ง เลขานุการตามเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะตำบล ในเดือนใด ให้จัดทำบัญชีดำนยณดยภด นบดดงดเดอดนดที่พ้นจากตำแหน่ง ยกเว้นลาออกจากตำแหน่งหรือลาสิกขา วันสุดท้ายของเดือน ให้เบิกจ่ายให้เต็มเดือน

(๒) กรณีต่างดั่งระหวางปดบประมาณ พระภคษุที่ดลรบดั่งดั่งระหวางปดบประมาณ แต่ยงมลรยชอในบญชเลอดนดอุปถัมภนดยภด ให้ดดำบญชดกเบกนดยภดเพดเดม

ข้อ ๑๖ ในการจัดทำบัญชีดำนยณดยภดตามข้อ ๑๕ (๑) และบญชเลอดนดเบกเพดเดมตามข้อ ๑๕ (๒) ในส่วณภคภคให้ส่ำนกงานพระพุทศสณนส่ำนกวดประสณและดรวสอบกบเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์แต่ละจ้งหวด เมอดดำเสรจเรยบรยอยแล้ว ให้ดส่งบญชดำนยณดยภดและบญชดกเบกนดยภดเพดเดม พรอมบญชเลรยณนบพระภคษุ ส่ำนค้ส่่งดั่งดั่ง หรือพ้นจากตำแหน่งไปให้ส่ำนกงานพระพุทศสณนส่ำนกวดภายในก่ำนด ดั่งนล

ครั้งที่ ๑ ภายในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน

ครั้งที่ ๒ ภายในวันที่ ๑๕ มกราคม

ครั้งที่ ๓ ภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม

ครั้งที่ ๔ ภายในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม

ครั้งที่ ๕ ภายในวันที่ ๑๕ กรกฎาคม

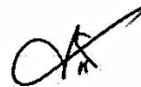
ครั้งที่ ๖ ภายในวันที่ ๑๕ กันยายน

ข้อ ๑๗ เมอดส่ำนกงานพระพุทศสณนส่ำนกวดดลรบบญชดำนยณดยภดและบญชดกเบกนดยภดเพดเดมแล้ว ให้ส่ำนกเลขาธิการมหาเถรสมาคมด่ำนกดรวสอบควมดูกดองและดำนยณดขออนุมดจ้ดสรวเลอดนดอุปถัมภนดยภดตามบญชดกเบกนดยภดเพดเดม ให้แก่พระภคษุในพ้ณที่กรุงเทพมหานคร ส่ำนกพระภคษุในส่วณภคภคให้โอนไปดั่งจ่าย ณ คลจ้งหวดแต่ละจ้งหวด

ข้อ ๑๘ ให้ผู้อ่ำนยการส่ำนกเลขาธิการมหาเถรสมาคม รคษการตามระเบียบนล

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ลงชื่อ

(นายณพรัตน์ เบญจวัฒนานันท์)

ผู้อ่ำนยการส่ำนกงานพระพุทศสณนส่ำนกวด

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๖/๒๕๖๒
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๒๔/๒๕๖๒

เรื่อง การใช้เครื่องขยายเสียงดังแห่แหนภายในวัด

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. ได้มีการจัดงานบวชพระขึ้นที่วัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ช่วงเช้ามีแถวร้องรำตามปกติ ต่อมาช่วงบ่ายมีงานบวชพระอีกหนึ่งราย มีวงดนตรีและการละเล่นกระต๊วแทงเสือ โดยเจ้าภาพผู้จัดงานบวชได้ใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อแห่ขบวนนาคร ส่งเสียงดัง ทางโรงเรียนจึงแจ้งประกาศผ่านเสียงตามสายขอความร่วมมือให้ทางผู้จัดงานลดเสียง และโรงเรียนได้ส่งผู้แทนไปเจรจาให้งดใช้เสียง เนื่องจากอยู่ระหว่างการสอบของนักเรียน แต่ไม่ได้รับความร่วมมือ และได้มีกลุ่มวัยรุ่นเข้าไปร่วมงานบุกเข้าในโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทำร้ายร่างกายครู และนักเรียนจนได้รับบาดเจ็บหลายราย ตลอดจนทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนเสียหาย ซึ่งในวันดังกล่าวโรงเรียนมีการจัดสอบ GAT - PAT (แกต - แพต) ระดับประเทศอยู่

อนึ่ง นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เชิญผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบวชพระ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เวลา ๐๘.๓๐ น. ณ ห้องประชุมคณะกรรมการหมายเลข ๓๑๐ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ ผลการประชุมสรุป ดังนี้

๑. นายสมเกียรติ ธงศรี รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ชี้แจงว่าได้ประสานกับเจ้าอาวาสวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร แล้ว โดยได้รับแจ้งว่า ตามที่มีข่าวเกิดขึ้นกับโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ว่า มีคนกลุ่มหนึ่งที่เข้าไปก่อความวุ่นวายผู้ดำเนินการโรงเรียน ครู นักเรียน ยาม และทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน คนเหล่านั้นมาจากการจัดงานบรรพชาอุปสมบทที่วัดสิงห์ นั้นทางวัดสิงห์ขอชี้แจง ดังนี้ ตั้งแต่ผู้ที่อุปสมบทและเจ้าภาพ ในการจัดงานมาติดต่อขอบรรพชาอุปสมบทคือ ขอบวช เป็นเวลา ๑๕ วัน ขอบวชแบบง่ายๆ เพราะปัจจัยน้อย ไม่มีการจัดเลี้ยง ไม่มีเครื่องเสียงแห่หน้านาคร เจ้าอาวาสก็อนุญาตให้บวช กำหนดวันเวลา และให้ไปทำตามขั้นตอนการบวชของวัด คือ ต้องว่าคำขานนาครให้ได้ มีใบสอบประวัติจากสถานีตำรวจ ใบรับรองแพทย์ แล้วมาเขียนใบสมัครบวช ผู้บวชก็ได้ทำตามระเบียบ

ของวัด พอถึงวันบวชเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ บวชเวลา ๑๕.๓๐ น. เจ้าภาพจัดงานไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่บอกไว้ คือ มีการจัดงานเลี้ยง และมีเครื่องเสียงอุปกรณ์การแห่หน้านาคเข้าโบสถ์ โดยไม่บอกทางวัด เจ้าอาวาสเข้าไปบอกตักเตือนเจ้าภาพว่า วันนี้ห้ามใช้เสียงแห่หน้านาค เพราะทางโรงเรียนมัธยม-วัดสิงห์มีการสอบ GAT – PAT เสียงไปรบกวนนักเรียนที่กำลังสอบ เมื่อเจ้าภาพได้ทราบก็เข้าไปขอกับทางโรงเรียนเรื่องการแห่หน้านาคทางโรงเรียนก็บอกให้ได้แต่ให้ลดเสียงอย่าให้ดัง แต่พอถึงเวลามีแห่หน้านาคเวลา ๑๔.๒๐ น. ขบวนการแห่หน้านาคไม่เป็นเช่นนั้น เจ้าอาวาสก็ประกาศตามเครื่องเสียงของทางวัดให้ลดเสียงถ้าไม่ยอมลดต้องเลิกการแห่ ก็ไม่เชื่อฟังเจ้าอาวาสก็ใช้ให้พนักงานที่ดูแลศาลาไปบอก ห้ามอีกก็ไม่เชื่อ ผลที่สุดเจ้าอาวาสก็ต้องไปห้ามเอง โดยให้เลิกและห้ามเข้าบริเวณโบสถ์ ถ้าไม่เลิกและฝืนเข้าโบสถ์จะไม่ไปบวชให้คณะแห่หน้านาคจึงเลิกและยกเครื่องเสียงกลับไป เจ้าอาวาสจึงไปทำพิธีบวชพระให้ในขณะเวลาที่ทำพิธีการบวชพระอยู่ในอุโบสถนั้น ไม่ทราบว่าคณะบุคคลที่แห่หน้านาคเหล่านั้นไปก่อวุ่นสร้างความเดือดร้อนให้กับโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

อนึ่ง กฎระเบียบของทางวัด เมื่อมีผู้มาแจ้งความประสงค์จะขอบรรพชาอุปสมบท ณ วัดสิงห์ เจ้าอาวาสก็จะถามวัตถุประสงค์การบวช คูบัตรประจำตัวประชาชน ทำอาชีพอะไร จัดงานอย่างไร เมื่อทราบแล้ว เจ้าอาวาสก็บอกกฎระเบียบของทางวัด ดังนี้ ๑) ต้องท่องคำขอบรรพชาอุปสมบทให้ได้ด้วยตนเอง ๒) เมื่อบวชแล้วต้องอยู่อย่างน้อย ๑๕ วัน ๓) ต้องถ่ายสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนมาให้ ๔) ต้องมีใบรับรองจากสถานitäรรวจว่ามีประวัติเสียหายหรือยังมีคดีความอยู่ ๕) ต้องมีใบรับรองแพทย์ว่าไม่มีโรคภัยแรงที่อาจจะติดต่อได้ ๖) การนำนาคเข้าโบสถ์ห้ามมีเครื่องเสียงหรือดนตรีประยุกต์ ๗) จัดเลี้ยงห้ามมีดนตรีแสดง ๘) ห้ามดื่มหรือมีของมีเมาในงานจัดเลี้ยง ถ้าทำตามนี้ได้ก็จะให้การบรรพชาอุปสมบทได้

๒. นายตวง อันทะไชย ประธานที่ประชุม เสนอว่า การจัดงานบวชพระในปัจจุบันมีรฆแห่พร้อมนักดนตรี นักร้อง เครื่องเสียงที่มีเสียงดังรบกวนบุคคลอื่น โดยเฉพาะวัดที่มีโรงเรียนอยู่ในบริเวณใกล้เคียง จึงขอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอหาเถรสมาคมเพื่อโปรดทราบ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอหาเถรสมาคมเพื่อโปรดทราบ

ที่ประชุมรับทราบ เรื่องนี้มีกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติอยู่แล้ว และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๒ ฝ่าย เพื่อแจ้งวัดในเขตปกครองทราบและชี้แจง แนะนำ ทำความเข้าใจกับผู้ขอบวชให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดต่อไป

พันตำรวจโท

W

(พงศ์พร พราหมณ์เสน่ห์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๓

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๕๐๓/๒๕๖๓

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการออกใบอนุญาต

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ด้วยมีพุทธศาสนิกชนบริจาคเงินให้กับวัดถ้ำเขาวง ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และวัดได้ออกใบอนุญาตให้ตามจำนวนเงินที่วัดได้รับบริจาค ต่อมาผู้บริจาคได้นำใบอนุญาตไปแสดงต่อหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี เพื่อขอลดหย่อนภาษี แต่ปรากฏว่าผู้บริจาคไม่สามารถใช้หลักฐานการบริจาคที่เป็นใบอนุญาตไปหักลดหย่อนภาษีได้ จึงได้ร้องเรียนต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบว่าใบอนุญาตนั้น วัดเป็นผู้ออกให้ผู้บริจาคจริงหรือไม่ เนื่องจากองค์ประกอบหรือสาระสำคัญที่ปรากฏในใบอนุญาตไม่ครบถ้วน เช่น ไม่มีลายมือชื่อเจ้าอาวาส มีแต่ตราประทับวัดอย่างเดียว หรือเจ้าอาวาสลงลายมือชื่อ แต่ไม่ประทับตราวัด

การนี้ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓ คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงพื้นที่ ณ วัดถ้ำเขาวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในส่วนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มอบหมาย นายสีปป์บรร แก้วงาม ผู้ตรวจราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไปร่วมสังเกตการณ์กับคณะฯ โดยการประชุมปรึกษาหารือเห็นว่า ใบอนุญาตมีข้อบกพร่องจริงและทางวัดถ้ำเขาวงยินดีจะแก้ไขให้ถูกต้อง ซึ่งจากประเด็นปัญหาดังกล่าว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นว่าควรมีแนวปฏิบัติว่าด้วยการออกใบอนุญาต ในกรณีที่มีผู้บริจาคทรัพย์สินให้แก่วัด ให้ถูกต้อง ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ และเห็นควรนำเรื่องดังกล่าวเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อกำหนดแนวทาง ให้วัดปฏิบัติให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้ให้และผู้รับจะต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ใบอนุญาตต้องมีเลขที่ เล่มที่ วัน เดือน ปี ที่บริจาค หรือออกใบอนุญาต
๒. ต้องระบุชื่อผู้บริจาค ทั้งที่เป็นบุคคลทั่วไป หรือบริษัทห้างร้าน ให้ถูกต้อง
๓. ต้องระบุจำนวนเงินที่ได้รับบริจาค ทั้งที่เป็นตัวเลขและตัวอักษร ตามที่ได้รับบริจาคจริง
๔. ต้องระบุวัตถุประสงค์ของการบริจาคให้ชัดเจนว่าบริจาคเพื่อการใด

๕. ต้องระบุชื่อวัด และสถานที่ตั้งของวัดให้ชัดเจน (ตำบล อำเภอ จังหวัด)
 ๖. ต้องลงลายมือชื่อผู้รับเงิน พร้อมวงเล็บชื่อ - สกุล และตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายจากวัด
 ๗. ผู้มีอำนาจออกใบอนุโมทนาบัตร ต้องลงลายมือชื่อ พร้อมวงเล็บชื่อเต็ม และตำแหน่ง รวมทั้งประทับตราวัดนั้นๆ ที่ออกใบอนุโมทนาบัตร
 ๘. ใส่หมายเลขโทรศัพท์/อีเมล
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา
ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบตามที่เสนอ และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรอง
รายงานการประชุม

(นายณรงค์ ทรงอารมณ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๖/๒๕๖๕
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๘๕/๒๕๖๕

เรื่อง แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินของวัดเป็นทางสาธารณประโยชน์

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติว่า “การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำผัดกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา” ดังนั้น กรณีหากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐมีความประสงค์จะใช้ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง เพื่อก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เป็นทางสาธารณประโยชน์ หรือเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ จะต้องดำเนินการผัดกรรมตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ขอนมัสการว่า เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่างๆ ได้พัฒนาขึ้นมาก ทำให้มีการพัฒนาปรับปรุงและขยายระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อให้การคมนาคมเกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยการก่อสร้างทาง หรือถนนอำนวยความสะดวกแก่การเดินทางของประชาชน และนำความเจริญจากชุมชนเมืองสู่ชนบท ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ปรากฏว่า ได้ดำเนินการก่อสร้างทางหรือถนนผ่านที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ โดยมิได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อน และป้องกันมิให้เกิดปัญหาในการโต้แย้งสิทธิที่ดินของวัดโดยมิชอบ จึงสมควรให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติ ดังนี้

๑. กรณีส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ได้ตัดทางหรือถนนผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดจะต้องดำเนินการผัดกรรมที่ดินวัดตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง และเจ้าคณะพระสังฆาธิการเจ้าสังกัดตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด ก่อนมอบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอมหาเถรสมาคม

๒. กรณีหากการใช้ทางหรือถนนภายในที่ดินของวัด โดยไม่ได้ดำเนินการผาติกรรมให้วัด
ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ จัดป้ายสงวนสิทธิ์ที่ดินดังกล่าว

๒.๒ เชิญประชาชนผู้ใช้ทางและเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมถ่ายภาพถนนบริเวณที่ขึ้นป้าย

๒.๓ นำภาพถ่ายที่ได้บันทึกไว้ไปลงบันทึกประจำวันแจ้งความไว้เป็นหลักฐานที่สถานี
ตำรวจที่ดูแลพื้นที่ และให้วัดจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่างๆ

๓. มอบสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทุกจังหวัด ให้คำแนะนำแก่วัดในการดำเนินการ
ดังกล่าวข้างต้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ
ศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เพื่อพิจารณา ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๕
ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอ และให้นำเสนอ
มหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณาในการ
ประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติ ดังนี้

๑. กรณีส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ได้ตัดทางหรือถนนผ่านที่ดินวัด
จะต้องดำเนินการผาติกรรมที่ดินวัด ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง และ
เจ้าคณะพระสังฆาธิการเจ้าสังกัดตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด ก่อนมอบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
นำเสนอมหาเถรสมาคม

๒. กรณีหากการใช้ทางหรือถนนภายในที่ดินของวัด โดยไม่ได้ดำเนินการผาติกรรมให้วัด
ดำเนินการจัดทำป้ายสงวนสิทธิ์ที่ดินดังกล่าว เป็นที่ดินของวัดมิได้เป็นการอุทิศที่ดินให้เป็นสาธารณประโยชน์
แต่อย่างใดและถ่ายภาพบริเวณที่ขึ้นป้ายพร้อมประชาชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ และนำภาพถ่ายดังกล่าว
ลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจท้องที่ไว้เป็นหลักฐาน

๓. ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แจ้งเจ้าคณะภาค และเจ้าคณะจังหวัดทั้งสองฝ่ายทราบ
เพื่อแจ้งวัดในเขตปกครองให้ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม

๔. ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทุกจังหวัด ประสานช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่วัด
ในการปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม
และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

(นายสิปปบุร แก้วงาม)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

(ตัวอย่าง)

ประกาศ

วัด..... อำเภอ..... จังหวัด.....

วัด..... อำเภอ..... จังหวัด.....

วัด..... ตั้งอยู่ หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

บริเวณที่ดิน เลขที่..... เลขระวางที่..... เลขที่ดิน..... เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน กรณีต้องเดินทางผ่านไป - มา ระหว่างถนนรอบวัด จึงอนุญาตให้ประชาชนใช้ถนนภายในบริเวณวัดได้ โดยวัดของสงวนสิทธิ์ในการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในบริเวณถนนภายในวัดเพื่อเป็นทางสัญจรผ่านไป - มา เท่านั้น มิได้เป็นการให้ใช้ที่ดินอันจะถือได้ว่าเป็นการอุทิศที่ดินให้เป็นสาธารณะประโยชน์แต่อย่างใด

จึงประกาศมาให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่.....

หมายเหตุ

1. จัดทำป้ายถาวร ขนาดไม่ต่ำกว่า 1.60 x 2.40 ม.
2. ถ่ายภาพป้ายที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในภาพ
3. นำภาพถ่ายไปลงบนที่ปกประจำวัน(สถานีตำรวจ)

(.....)
เจ้าอาวาสวัด.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานศาสนสมบัติ โทร. ๐ ๒๔๔๑ ๗๙๘๓

ที่ พศ ๐๐๐๖/๔๗๖๕

วันที่

๒๖ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง แนวทางปฏิบัติการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทุกจังหวัด

ด้วยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้รับหนังสือจากวัดในเขตจังหวัดชลบุรี ขอรื้อแนวทางปฏิบัติการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด เกี่ยวกับการเช่าที่ธรณีสงฆ์หรืออาคารของวัด เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีอายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี ดังนี้

๑. การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์หรืออาคารของวัดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ อายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อนหรือไม่ เนื่องจากกฎกระทรวงการดูแลและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ระบุไว้ในข้อ ๕ วรรคหนึ่งว่า การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือสิ่งปลูกสร้าง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

๒. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ มติที่ ๑๑๑/๒๕๖๑ เรื่อง ขอความเห็นชอบแนวทางปฏิบัติให้ความเห็นชอบการเช่าที่ดินวัดเกินกว่า ๓ ปี ได้วางแนวปฏิบัติไว้ว่า การขอเช่าที่ดินวัดเกินกว่า ๓ ปี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ หรือมิได้แสวงหาผลประโยชน์ทุกเรื่อง เมื่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณา มีมติเห็นชอบแล้ว ให้นำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาก่อนดำเนินการทำสัญญาเช่า ดังนั้น หากมีผู้ขอเช่าที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ เพื่อทำเป็นลานจอดรถโดยไม่มีสิ่งปลูกสร้างอันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ อายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี กรณีเช่นนี้จะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) และมหาเถรสมาคมพิจารณาตามมติดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ อย่างไร

๓. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๑ เรื่อง เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ ได้วางแนวปฏิบัติไว้ว่า วัดใดมีผู้ขอเช่าวัด หรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ หรืออาคารอื่นใด เพื่อใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อน จึงขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนว่า กรณีมีผู้เช่าที่ธรณีสงฆ์เพื่อก่อสร้างอาคารในการแสวงหาผลประโยชน์ หากอายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี ต้องเสนอ

เรื่องผ่านคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อนหรือไม่ และต้องได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคมด้วยหรือไม่

๔. เจ้าอาวาสสามารถแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด โดยมอบหมายหน้าที่จากเจ้าอาวาสให้ทำสัญญาเช่าในนามผู้ให้เช่ากับผู้เช่า ได้หรือไม่

๕. การแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด กับการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด มีหน้าที่แตกต่างกันอย่างไร

การนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาแล้ว เพื่อให้การดำเนินการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด เป็นไปด้วยความถูกต้อง จึงขอแจ้งข้อหาหรือตั้งกล่าวให้ทราบ และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติโดยทั่วกัน ดังนี้

๑. ประเด็นการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์หรืออาคารของวัดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ อายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อนหรือไม่ เนื่องจากกฎกระทรวงการดูแลและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ระบุไว้ในข้อ ๕ วรรคหนึ่งว่า การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือสิ่งปลูกสร้าง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ตอบ ข้อ ๕ วรรคท้าย ของกฎกระทรวงการดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ กำหนดว่า การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือสิ่งปลูกสร้าง หากมีกำหนดระยะเวลาเกิน ๓ ปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม ดังนั้น หากเป็นการเช่าที่ธรณีสงฆ์ หรืออาคารของวัดเพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยมีอายุสัญญาไม่เกิน ๓ ปี ไม่จำเป็นต้องขอความเห็นชอบและอนุมัติ แต่อย่างไรเป็นอำนาจที่วัดสามารถจัดการได้เอง

๒. ประเด็นมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ มติที่ ๑๑๑/๒๕๖๑ เรื่อง ขอความเห็นชอบแนวทางปฏิบัติการให้ความเห็นชอบการเช่าที่ดินวัดเกินกว่า ๓ ปี ได้วางแนวปฏิบัติไว้ว่า การขอเช่าที่ดินวัดเกินกว่า ๓ ปี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ หรือมิได้แสวงหาผลประโยชน์ทุกเรื่อง เมื่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณามีมติเห็นชอบแล้วให้นำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาก่อนดำเนินการทำสัญญาเช่า ดังนั้น หากมีผู้ขอเช่าที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ เพื่อทำเป็นลานจอดรถ โดยไม่มีสิ่งปลูกสร้างอันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ อายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี กรณีเช่นนี้จะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) และมหาเถรสมาคมพิจารณาตามมติดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ข้อ ๕ วรรคท้าย ของกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ กำหนดว่า การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือสิ่งปลูกสร้าง หากมีกำหนดระยะเวลาเกิน ๓ ปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม ดังนั้น หากเป็นการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์เพื่อทำเป็นลานจอดรถของวัด โดยไม่มีสิ่งปลูกสร้างอันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ อายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี กรณีเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) และมหาเถรสมาคมพิจารณาเป็นอำนาจของเจ้าอาวาสวัดที่จะดำเนินการได้ ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

๓. ประเด็นมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เรื่อง เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ ได้วางแนวปฏิบัติไว้ว่า วัดใดมีผู้ขอเช่าวัด หรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ หรืออาคารอื่นใด เพื่อใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อน จึงขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนว่า กรณีมีผู้เช่าที่ธรณีสงฆ์เพื่อก่อสร้างอาคารในการแสวงหาผลประโยชน์ หากอายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๓ ปี ต้องเสนอเรื่องผ่านคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อนหรือไม่ และต้องได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคมด้วยหรือไม่

ตอบ แม้กฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ จะกำหนดให้การให้เช่าไม่เกิน ๓ ปี อยู่ในอำนาจของเจ้าอาวาสก็ตาม แต่กรณีการขอปลูกสร้างอาคารเพื่อใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ได้มีมติมหาเถรสมาคม ในการประชุม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ กำหนดให้กรณีนี้ต้องมีการขออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ก่อน ดังนั้น จึงถือได้ว่ามติดังกล่าวเป็นคำสั่งของผู้ปกครองสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่ต้องถือปฏิบัติตามแม้การให้เช่าเพื่อก่อสร้างอาคารนั้น จะมีระยะเวลาไม่ถึง ๓ ปี ก็ตาม

๔. ประเด็นเจ้าอาวาสสามารถแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด โดยมอบหมายหน้าที่จากเจ้าอาวาส ให้ทำสัญญาเช่าในนามผู้ให้เช่ากับผู้เช่า ได้หรือไม่

ตอบ ข้อ ๕ ของกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ กำหนดว่า ในการแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัดกำหนดให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัดและเมื่อสิ้นปีปฏิทิน ให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ โดยให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เมื่อพิจารณาจากหลักกฎหมายดังกล่าวแล้ว เห็นว่า กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวมีข้อกำหนดว่า ผู้จัดประโยชน์ของวัด มาจากการแต่งตั้งของเจ้าอาวาส แต่ในส่วนของวิธีการ อำนาจในการแต่งตั้ง รวมตลอดถึงการถอดถอนบุคคลดังกล่าว มิได้มีข้อกำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัด และมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีตามบทบัญญัติของกฎหมาย เจ้าอาวาสย่อมมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อดำเนินกิจการดังกล่าวแทนตนภายในกรอบอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ตามมาตรา ๓๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

๕. ประเด็นการแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด กับการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด มีหน้าที่แตกต่างกันอย่างไร

ตอบ การแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด เป็นอำนาจของเจ้าอาวาสตามที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ แต่สำหรับไวยาวัจกรนั้น การแต่งตั้งต้องเป็นไปตามกฎหมายอาศรัยฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร โดยได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นไวยาวัจกรเอาไว้เป็นการเฉพาะ โดยเป็นสาระสำคัญของผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยาวัจกรของวัด ซึ่งแตกต่างจากผู้จัดประโยชน์ของวัด ที่เจ้าอาวาสสามารถพิจารณาแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่เฉพาะตามข้อ ๕ ของกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยไวยาวัจกรนั้นถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(นายอินทพร จันเอี่ยม)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ส่วนที่ ๒

เกี่ยวกับไวยาวัจกร

ไวยาวัจกร

ไวยาวัจกร หมายถึง ผู้ทำกิจธุระแทนภิกษุหรือสงฆ์, ผู้ทำการชวนขวายแทนภิกษุหรือสงฆ์

ไวยาวัจกร หมายถึง ผู้กระทำธุระแทนสงฆ์, ผู้ช่วยชวนขวายทำกิจธุระ, ผู้ช่วยเหลือรับใช้พระ

ไวยาวัจกรตามพระวินัย

ตามพระวินัย มีไวยาวัจกร ที่ปรากฏในสิกขาบทที่ ๑ จีวรวรรคที่ ๑ นิสัคคียปาจิตติยความว่า "ถ้าใครๆ นำทรัพย์มาเพื่อค่าจีวรแล้วถามภิกษุว่า ใครเป็นไวยาวัจกรของเธอ ถ้าภิกษุต้องการจีวร ก็พึงแสดงคนวัน หรืออุบาสกว่า ผู้นี้เป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย ครั้นถามอบหมายไวยาวัจกรนั้นแล้ว สั่งภิกษุว่าถ้าต้องการจีวร ให้เข้าไปหาไวยาวัจกร ภิกษุนั้นถึงเข้าไปหาเขาแล้วทวงว่า เราต้องการจีวร ดังนี้ ได้ ๓ ครั้ง ถ้าไม่ได้จีวร ไปยืนแต่พอเขาเห็นได้ ๖ ครั้ง ถ้าไม่ได้ ขึ้นไปทวงให้เกิน ๓ ครั้ง ยืนเกิน ๖ ครั้ง ได้มาต้องนิสัคคียปาจิตติย ถ้าไปทวงและยืนครบกำหนดแล้วไม่ได้จีวร จำเป็นต้องไปบอกเจ้าของเดิมว่าของนั้น ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ตนให้เขาเรียกเอาของเขาคืนมาเสีย"

อธิบายความตามวินัยมุข เล่ม ๑ กัณฑ์ที่ ๖ สิกขาบทที่ ๑๐ ว่า อนึ่ง พระราชาก็ดี ราชอำมาตย์ก็ดีพราหมณ์ก็ดี คฤหบดีก็ดีส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไปด้วยเหตุเฉพาะภิกษุว่า เจ้าจงจ่ายจีวรด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรนี้แล้ว ยังภิกษุผู้นี้ให้ครองจีวร ถ้าทูตนั้นเข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรนี้นำมาเฉพาะท่าน ขอท่านจงรับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ภิกษุนั้น พึงกล่าวตอบทูตนั้นอย่างนี้ว่า พวกเราหาได้รับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไม่ พวกเรารับแต่จีวรอันเป็นของครุโดยกาล ถ้าทูตนั้นกล่าวต่อภิกษุนั้นอย่างนี้ว่าก็ใครๆ ผู้เป็นไวยาวัจกรของท่าน มี หรือภิกษุผู้ต้องการจีวร พึงแสดงชนผู้ทำการในอารามหรืออุบาสก ให้เป็นไวยาวัจกรด้วยคำว่า คนนั้นแลเป็นไวยาวัจกรของพระภิกษุทั้งหลาย ถ้าทูตนั้นสั่งไวยาวัจกรนั้นให้เข้าใจแล้วเข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คนที่ท่านแสดงเป็นไวยาวัจกรนั้น ข้าพเจ้าสั่งให้เข้าใจแล้วท่านจงเข้าไปหาเขาจักให้ท่านครองจีวรตามกาล ภิกษุผู้ต้องการจีวร เข้าไปหาไวยาวัจกรแล้ว พึงทวงพึงเตือน ๒ - ๓ ครั้ง ว่ารูปต้องการจีวร ภิกษุทวงอยู่เตือนอยู่ ๒ - ๓ ครั้ง ยังไวยาวัจกรนั้นให้จัดจีวรสำเร็จได้การให้สำเร็จได้ออย่างนี้นั้นเป็นดี ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ พึงเข้าไปยืนต่อหน้า ๔ ครั้ง ๕ ครั้ง ๖ ครั้ง เป็นอย่างมาก เธอยืนนิ่งต่อหน้า ๔ ครั้ง ๕ ครั้ง ๖ ครั้ง เป็นอย่างมาก ยังไวยาวัจกรนั้นให้จัดจีวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้ นั้นเป็นดี ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ ถ้าพยายามให้ยิ่งกว่านั้น ยังจีวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสัคคียปาจิตติย ถ้าให้สำเร็จไม่ได้พึงไปเองก็ดี ส่งทูตไปก็ดี ในสำนักที่ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรมาเพื่อเธอ บอกว่าท่านส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไปเฉพาะภิกษุใด ทรัพย์นั้นหาสำเร็จประโยชน์น้อยหนึ่งแก่ภิกษุนั้นไม่ ท่านจงทวงเอาคืนทรัพย์ของท่าน ทรัพย์ของท่านอย่าได้ฉิบหายเสียเลย นี่เป็นสามิจิกรรม (คือการชอบ) ในเรื่องนั้น

ไวยาวัจกรที่ปรากฏในวินัยมุข เล่ม ๒ กัณฑ์ที่ ๒๐ กล่าวว่า "ที่กัลปนา คือ ที่นาที่สวน และที่อย่างอื่นอีก อันทายกผู้เจ้าของบริจาคว่าเพื่อเป็นค่าปัจจัยบำรุงสงฆ์ เช่น เรียกในบัดนี้ว่าที่ธรณีสงฆ์ ในบาลีแสดงครุ กัณฑ์ไม่ได้กล่าวถึง แต่ในบาลีเถสัชชขันธกะกล่าวไว้แต่ไม่ชัดความดังนี้ พืชของบุคคล อันเพาะปลูกในพื้นที่ของสงฆ์ เจ้าของพึงให้ส่วนแล้วบริโชนนี้ก็ไต่แก่ที่นาหรือที่สวนมีคนเช่าถือ เสียค่าเช่าให้แก่สงฆ์ ที่กัลปนานี้โอนโลมในบพทอารามวัตถุเป็นครุ กัณฑ์ ของอันเกิดขึ้นในที่นั้น หรือจะเรียกว่าค่าเช่าก็ตามที่ทายกผู้ถวายไม่ได้กำหนดเฉพาะปัจจัย ต้องการด้วยปัจจัยอย่างใด จะน้อมไปเพื่อปัจจัยอย่างนั้นควรอยู่ที่

ทายกผู้ถวายกำหนดเฉพาะเสนาสนะปัจจัยต้องน้อมเข้าไปในเสนาสนะเท่านั้น ถ้าไวยวัจกรสงฆ์ดูแลทำที่กัลปนานั้นเอง ไม่ได้ให้มีผู้เช่าถือ จำยผลประโยชน์อันเกิดในที่นั้น ให้แก่ผู้ทำผู้รักษาตามส่วนได้อยู่ผู้ทำผู้รักษามีกรรมสิทธิ์ในของอันเกิดขึ้น ณ ที่นั้น เท่าส่วนอันตนจะพึงได้อีกฝ่ายหนึ่ง ในบาลีเกสัชชขันธกะนั้นเองกล่าวว่า พืชของสงฆ์เพาะปลูกในที่ของบุคคล พึ่งให้ส่วนแล้วบริโภค น่าจะได้แก่การที่ไวยวัจกรสงฆ์เช่านาหรือสวนของคนอื่นทำเป็นของสงฆ์ เช่นนี้ท่านยอมให้ผลประโยชน์ของสงฆ์ให้เป็นค่าเช่าค่าถือแก่เจ้าของที่ การเช่นนี้ยังไม่เคยได้ยินว่ามีสักรายหนึ่ง มีแต่บุคคล เช่น ที่ของสงฆ์ทั้งนั้น

ไวยวัจกรตามกฎหมายกระทรวง

ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสวัดให้ไวยวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่าย และคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้อง หรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสแจ้งต่อกรรมการศาสนาหรือศึกษาธิการจังหวัด ที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวัน นับแต่วันรับหมาย

ไวยวัจกรตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งอื่นๆ และไวยวัจกร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม

มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ และไวยวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

ไวยวัจกรตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์

กรณีที่มีการมอบหมายให้ไวยวัจกรดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัด ไวยวัจกรมีฐานะเป็น "ตัวแทน" ของวัดในการจัดการทรัพย์สินของวัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ไวยวัจกรตามประมวลกฎหมายอาญา

ไวยวัจกรมีฐานะเป็น "เจ้าพนักงาน" ตามประมวลกฎหมายอาญาจึงได้รับการคุ้มครองและควบคุมตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา ๑๓๖ ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์ใด เปียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตน หรือเป็นของผู้อื่นเอาทรัพย์นั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

หน้าที่ของไวยาวัจกร

๑. หน้าที่เบิกจ่ายนิตยภัต

๒. หน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ

หน้าที่ไวยาวัจกรประเภทที่ ๑ ได้แก่ หน้าที่เบิกจ่ายนิตยภัตจากส่วนราชการที่ได้ตั้งนิตยภัตถวายแก่พระภิกษุในวัดนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ไวยาวัจกรจะต้องได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาส เพื่อนำไปแสดงเป็นหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการผู้จ่ายนิตยภัตตามระเบียบของทางราชการ ส่วนหน้าที่ไวยาวัจกรประเภทที่ ๒ คือหน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัด ซึ่งต้องมีหนังสือมอบหมายของเจ้าอาวาสเป็นหลักฐาน เนื่องจากศาสนสมบัติของวัดมีอยู่มากมายหลายชนิด บางส่วนสำหรับใช้ในการพระพุทธศาสนา และบางส่วนก็ได้ใช้ในการพระศาสนา นอกจากนี้ วิธีการดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัด ก็อาจกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน ฉะนั้น ทรัพย์สินส่วนใดจะมอบหมายให้ไวยาวัจกรจัดการโดยวิธีใดจึงจำเป็นต้องมี "หนังสือ" มอบหมายของเจ้าอาวาสเป็นหลักฐาน ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกและป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่อง หรือข้อยุ่งยากในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกร

แต่อย่างไรก็ดี ในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรประเภทที่ ๒ ถึงแม้ว่าจะได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสเป็นหลักฐานไว้แล้วก็ตาม ไวยาวัจกรจะดำเนินการไปโดยอิสระตามความพอใจของตนก็หาไม่ จะต้องจัดการให้เป็นไปโดยชอบด้วยบทบัญญัติในมาตรา ๔๐ วรรค ๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กล่าวคือ ต้องให้เป็นไปตาม "วิธีการ" ที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยนัยนี้ ถ้าไวยาวัจกรปฏิบัติการใดๆ โดยไม่ได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสก็ดี หรือได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสแล้ว แต่กระทำไปโดยมิชอบด้วยวิธีการตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ดี ต้องถือว่าได้กระทำไปโดยนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือมิชอบด้วยอำนาจหน้าที่ของตนแล้วแต่กรณี หากเกิดข้อบกพร่อง หรือเสียหายขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวแล้วไวยาวัจกรจะต้อง "รับผิดชอบ" ในความบกพร่องหรือความเสียหายนั้น โดยนัยเดียวกัน ถ้าเจ้าอาวาสมอบหมายให้ไวยาวัจกรปฏิบัติการใดๆ โดยมีได้มอบหมายเป็นหนังสือตามที่บัญญัติไว้ในข้อ ๒ นี้แล้ว หากเกิดข้อบกพร่องหรือเสียหายขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว เจ้าอาวาสจะต้องร่วม "รับผิดชอบ" ในความบกพร่องหรือความเสียหายนั้นด้วย

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งไวยาวัจกร

คฤหัสถ์ที่ได้รับการคัดเลือก และแต่งตั้งให้เป็นไวยาวัจกรตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๖

ข้อ ๖ คฤหัสถ์ผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยาวัจกร ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นชาย มีสัญชาติไทย นับถือพระพุทธศาสนา

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์

(๓) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยาวัจกรได้

(๔) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยาวัจกรได้

(๕) เป็นผู้เสียสละในการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ

(๖) ไม่เป็นผู้ที่มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบหรือมีโรคเป็นที่ยกเว้นตามกฎหมาย

โรคเป็นที่ยกเว้นตามกฎหมาย

(๗) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เช่น มีความประพฤติเสพล เป็นนักเลงการพนัน เสพสุราเป็นอาจีน หรือติดยาเสพติดให้โทษ

(๘) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๙) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษให้ออกจากราชการ หรือองค์การของรัฐ หรือบริษัทห้างร้าน เอกชนในความผิดหรือมีมลทินมัวหมองในความผิดเกี่ยวกับเงิน

(๑๐) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำ โดยประมาท

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติในข้อ ๖ โดยตลอดแล้ว จะเห็นได้ว่าได้กำหนด "คุณสมบัติ" ของผู้ที่จะ ดำรงตำแหน่งไวยาวัจกรไว้มากถึง ๑๐ ประการ ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลและความมุ่งหมายอันสำคัญอยู่หลายประการ แต่ถ้าจะกล่าวโดยสรุปแล้วก็เพื่อให้ผู้มีความคุณสมบัติแก่ตำแหน่งหน้าที่ไวยาวัจกร ซึ่งแยกพิจารณาโดยสังเขปได้ดังนี้

(๑) เนื่องจากในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกร จะต้องมีการติดต่อประสานงานกับบุคคล "หลายฝ่าย" เช่น เจ้าอาวาสและบรรพชิตในวัดนั้น ฝ่ายหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องฝ่ายหนึ่ง ตลอดถึงประชาชนทั่วไปอีกฝ่ายหนึ่ง จึงจำเป็นต้องกำหนด "คุณสมบัติ" เกี่ยวกับเรื่องเพศ วัย สัญชาติ ศาสนา หลักฐานการครองชีพ ความรู้ความสามารถ ความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งมีร่างกาย และจิตใจอันสมบูรณ์ ดังที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ประการที่ ๑ ถึงประการที่ ๖ ทั้งนี้ ด้วยความมุ่งหมาย เพื่อให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติ หน้าที่ดังกล่าวนี้ให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย

(๒) นอกจากนี้ ไวยาวัจกรยังมีหน้าที่อันสำคัญอีกส่วนหนึ่งกล่าวคือ มีหน้าที่ต้อนรับ เกื้อรักษาและเบิกจ่าย "เงินศาสนสมบัติ" ของวัดเป็นจำนวนมากตามที่เจ้าอาวาสมอบหมาย จึงจำเป็นต้องกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับเรื่อง "ความประพฤติ" มิให้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สิน ล้นพ้นตัว ไม่เคยมีความผิดเสียหายเกี่ยวกับการเงิน ตลอดถึงเคยถูกลงโทษจำคุกเพราะกระทำผิดอาญามาก่อน ดังที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ประการที่ ๗ ถึงประการที่ ๑๐ ทั้งนี้ ด้วยความมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผู้ที่มีเกียรติเป็นที่เชื่อถือ ไว้วางใจและป้องกันมิให้เกิดการทุจริตบกพร่อง เสียหายแก่ทรัพย์สินของวัด และพระศาสนา

ฉะนั้น ในเรื่อง "คุณสมบัติ" ของไวยาวัจกรทั้ง ๑๐ ประการ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ ๖ นี้ จึงจัดเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกและแต่งตั้งไวยาวัจกร เพราะถ้าปรากฏว่าผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็น ไวยาวัจกรนั้น "บกพร่อง" จากคุณสมบัติเพียงประการใดประการหนึ่ง การแต่งตั้งย่อมไม่เป็นการสมบูรณ์ ซึ่งจะได้พิจารณาในลำดับต่อไป

วิธีการแต่งตั้งไวยาวัจกร

เนื่องจากมีบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติของไวยาวัจกรไว้เป็นหลักฐาน ในการแต่งตั้งดังกล่าวแล้วจึง จำเป็นต้องมีบทบัญญัติกำหนด "วิธีดำเนินการ" แต่งตั้งไวยาวัจกรไว้อีกส่วนหนึ่ง เพื่อควบคุม การแต่งตั้งให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยดังที่บัญญัติไว้ในข้อ ๗ มีความว่า

ข้อ ๗ ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสนั้น ปรีกษาสงฆ์ ในวัดพิจารณาคัดเลือกคฤหัสถ์ผู้มีความคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ เมื่อมีมติเห็นชอบในคฤหัสถ์ผู้ใดก็ได้ เจ้าอาวาสแต่งตั้งคฤหัสถ์ผู้นั้นเป็นไวยาวัจกร โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ในการแต่งตั้งไวยาวัจกร เพื่อความเหมาะสมจะแต่งตั้งไวยาวัจกรคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ ในกรณี ที่ไวยาวัจกรหลายคนให้เจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่การงานให้แก่ไวยาวัจกรแต่ละคนเป็นหนังสือ

ความรับผิดชอบของไวยาวัจกร

โดยที่ไวยาวัจกร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดประโชชน์ศาสนสมบัติของวัด อันเป็นทรัพย์สินของ “พระศาสนา” นอกจากจะมีบทบัญญัติกำหนดขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ไวยาวัจกร พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร ตลอดจน “ความรับผิดชอบ” ในหน้าที่ของไวยาวัจกรไว้เป็นพิเศษอีกส่วนหนึ่ง เช่นเดียวกับความรับผิดชอบของข้าราชการฝ่ายบ้านเมืองผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินแผ่นดิน หรือของ “ชาติ” ซึ่งแยกออกพิจารณาได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ความรับผิดชอบในทางแพ่ง
๒. ความรับผิดชอบในทางอาญา

ส่วนความรับผิดชอบของไวยาวัจกรในข้อที่ ๑ คือ ความรับผิดชอบในทางแพ่งนั้น หมายถึงความรับผิดชอบ ในฐานะที่ไวยาวัจกรเป็น “ตัวแทนของวัด” ซึ่งเป็นนิติบุคคล ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ถ้าไวยาวัจกรจะกระทำการใดๆ โดยมีขอบด้วยอำนาจหน้าที่ของไวยาวัจกรหรือมีขอบด้วยสิทธิหน้าที่ของวัด หากเกิดความเสียหายแก่วัดหรือบุคคลภายนอกก็ตาม ไวยาวัจกรผู้นั้นต้องรับผิดชอบรับใช้ความเสียหายนั้นแก่วัด หรือบุคคลภายนอกแล้วแต่กรณี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๑๕ ตัวแทน

ความรับผิดชอบของไวยาวัจกรในข้อ ๒ คือ ความรับผิดชอบในทางอาญานั้น หมายถึงความรับผิดชอบในฐานะที่ไวยาวัจกรเป็น “เจ้าพนักงาน” ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีความว่า

“มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา”

ตามบทบัญญัติในมาตรา ๔๕ ซึ่งยกฐานะของไวยาวัจกรให้เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาเช่นนี้ มิใช่มีความมุ่งหมายเพียงแต่ “ควบคุม” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรเท่านั้น ยังมีความมุ่งหมายเพื่อ “คุ้มครอง” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติแยกความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานไว้เป็น ๒ ลักษณะ คือความผิดเกี่ยวกับการปกครองและความผิดเกี่ยวกับความยุติธรรม และความผิดทั้ง ๒ ลักษณะนั้นยังแบ่งออกเป็น ๒ หมวด คือ

๑. ความผิดต่อเจ้าพนักงาน
๒. ความผิดต่อเจ้าหน้าที่

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับเรื่องเจ้าพนักงานไว้ในลักษณะ และหมวดอื่นๆ อีกในประมวลกฎหมายอาญา แต่ในที่นี้จะกล่าวแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องและสำคัญเท่านั้น

โดยนัยนี้ ถ้ามีผู้ใดกระทำความผิดต่อไวยาวัจกรผู้กระทำการตามหน้าที่ต้องด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ว่าด้วยความผิดต่อเจ้าพนักงาน หรือในลักษณะ หรือหมวดอื่นๆ แล้วก็ต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในกรณีนั้นๆ ขอนำตัวอย่างมาประกอบการพิจารณาเฉพาะแต่เพียงบางกรณี

ตัวอย่าง เช่น ผู้ใดดูหมิ่นไวยาวัจกร ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำตามหน้าที่ต้องมีความผิดฐาน “ดูหมิ่น” เจ้าพนักงานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๖

โดยนัยเดียวกัน ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดกระทำผิดต่อหน้าที่ของตนต้องด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในหมวดความผิดต่อเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือลักษณะ และหมวดอื่นๆ แล้ว ก็ต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญา และตามที่บัญญัติไว้ในกรณีอื่นๆ

ตัวอย่าง เช่น ผู้ใดดูหมิ่นไวยาวัจกร ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ต้องมีความผิดฐาน "ดูหมิ่น" เจ้าพนักงานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๖

โดยนัยเดียวกัน ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดกระทำผิดต่อหน้าที่ของตนต้องด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในหมวดความผิดต่อเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือในลักษณะ และหมวดอื่นๆ แล้ว ก็ต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในกรณีอื่นๆ

ตัวอย่าง เช่น ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดเบียดบังยกยอทรัพย์สินของวัด อันอยู่ในความครอบครองของตนตามหน้าที่ ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงาน "ยกยอก" ทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ นั้น หรือถ้าไวยาวัจกรผู้ใดใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยทุจริตเป็นการเสียหายแก่วัดต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจหน้าที่ในทาง "ทุจริต" ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๑ นั้น หรือ

ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดย "มิชอบ" หรือโดยทุจริตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ มีความว่า

มาตรา ๑๕๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร*

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกรบรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในกฎหมายเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

ข้อ ๔ ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ “ไวยาวัจกร” หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่เบิกจ่าย ภัตตาหาร และจะมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดได้ ตามที่เจ้าอาวาสมอบหมาย เป็นหนังสือ

ข้อ ๕ ไวยาวัจกรผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ก่อนวันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าเป็นไวยาวัจกร ตามกฎหมายเถรสมาคมนี้ต่อไป

*ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๔ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๖

หมวด ๑ การแต่งตั้งไวยาวัจกร

ข้อ ๖ คฤหัสถ์ผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยาวัจกร ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นชาย มีสัญชาติไทย นับถือพระพุทธศาสนา
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์
- (๓) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยาวัจกรได้
- (๔) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยาวัจกรได้
- (๕) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ
- (๖) ไม่เป็นผู้ที่มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือมีโรคเป็นที่ยังเกี่ยแก่สังคม
- (๗) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เช่น มีความประพฤติเสื่อมเสีย เป็นนักเลงการพนัน เสพสุราเป็นอาชญา หรือติดยาเสพติดให้โทษ
- (๘) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (๙) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษให้ออกจากราชการ หรือองค์การของรัฐบาล หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน ในความผิดหรือมีมลทินมัวหมองในความผิดเกี่ยวกับการเงิน
- (๑๐) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

ข้อ ๗ ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ตรวจสอบในวัดพิจารณาคัดเลือกคฤหัสถ์ผู้มีความรู้ความสามารถตามความในข้อ ๖ เมื่อมีมติเห็นชอบในคฤหัสถ์ผู้ใด ก็ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งคฤหัสถ์ผู้นั้นเป็นไวยาวัจกร โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรตามความในวรรคต้น เพื่อความเหมาะสมจะแต่งตั้งไวยาวัจกรคนเดียว หรือหลายคนก็ได้

ในกรณีที่มีไวยาวัจกรหลายคน ให้เจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่การทำงานตามข้อ ๔ แก่ไวยาวัจกร แต่ละคนเป็นหนังสือ

หมวด ๒ การพ้นจากหน้าที่ไวยาวัจกร

ข้อ ๘ ไวยาวัจกรย่อมพ้นจากหน้าที่ เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) พ้นจากความเป็นคฤหัสถ์
- (๔) เจ้าอาวาสผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งหน้าที่
- (๕) ขาดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๖

(๖) ให้ออกจากหน้าที่

(๗) ถูกถอดถอนออกจากหน้าที่

ข้อ ๙ ไวยาวัจกรผู้ใดประสงค์จะลาออกจากหน้าที่ก็ย่อมทำได้ เมื่อเจ้าอาวาสสั่งอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากหน้าที่ และให้เจ้าอาวาสรายงานเจ้าคณะอำเภอทราบ

ข้อ ๑๐ ไวยาวัจกรผู้พ้นจากหน้าที่ตามความในข้อ ๘ (๔) ให้รักษาการในหน้าที่ต่อไปจนกว่า จะมีการแต่งตั้งใหม่

ข้อ ๑๑ ไวยาวัจกรผู้ขาดแคลนคุณสมบัติตามความในข้อ ๘ (๕) ให้เจ้าอาวาสสั่งให้พ้นจากหน้าที่ แล้วรายงานเจ้าคณะอำเภอทราบ

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ไวยาวัจกรหย่อนความสามารถด้วยเหตุใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเจ้าอาวาส เห็นสมควรให้ออกจากหน้าที่ก็สั่งให้ออกได้ โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๓ การถอดถอนไวยาวัจกรออกจากหน้าที่ จะทำได้เมื่อไวยาวัจกรประพฤติมิชอบอย่างใด อย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ทุจริตต่อหน้าที่

(๒) ไม่ปฏิบัติหน้าที่จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

(๓) ขัดคำสั่งของเจ้าอาวาส ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน เป็นเหตุให้ เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง

(๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง

(๕) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ในกรณีเช่นนี้ ให้เจ้าอาวาสสั่งถอดถอนไวยาวัจกรผู้นั้นออกจากหน้าที่ โดยอนุมัติของ เจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ไวยาวัจกรพ้นจากหน้าที่ตามความในข้อ ๘ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ไวยาวัจกรผู้นั้นจะพ้นจากความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อเมื่อได้มอบหมาย หน้าที่การงานพร้อมด้วย ทรัพย์สินและหลักฐานต่างๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตน แก่ผู้รับหน้าที่แทนตนเรียบร้อยแล้ว

การมอบหมายตามความในวรรคแรก ให้กระทำภายใน ๓๐ วัน นับจากวันที่พ้นจากหน้าที่ ถ้ามิได้มอบหมายภายในกำหนดให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ โดยมีชอบตามความในประมวล กฎหมายอาญา

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่ไวยาวัจกรว่างลง และจะแต่งตั้งทันทีมิได้ ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งผู้รักษาการแทน ไวยาวัจกร และให้ดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งไวยาวัจกรภายในเวลาไม่เกิน ๙๐ วัน

ผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร ให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับไวยาวัจกร

หมวด ๓

เบ็ดเตล็ด

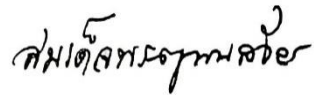
ข้อ ๑๖ เมื่อมีการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร หรือเมื่อไวยาวัจกรพ้นจากหน้าที่ตามความในข้อ ๘

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าอาวาสแจ้งไปยังกรมการศาสนา

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้เจ้าอาวาสแจ้งแก่นายอำเภอ เพื่อรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด และกรมการศาสนา

ข้อ ๑๗ คำสั่งของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือผู้รักษาการแทนไวยาวัจกรก็ดี ในการให้ไวยาวัจกรหรือผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร พ้นจากหน้าที่ก็ดีให้กระทำเป็นหนังสือ

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมาตรานี้ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) คือเนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตามกฎหมายมาตรานี้ ออกข้อบังคับ วางระเบียบหรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ได้ถูกยกเลิก และได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่เป็น มาตรา ๑๕ ตี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒)

ตราตั้งไวยาวัจกร

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๗ แห่งกฎหมายตราสสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้ง
ถอดถอนไวยาวัจกร และโดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

จึงแต่งตั้งให้.....

เป็น.....วัด.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

มีอำนาจหน้าที่ตามความในข้อ ๔ แห่งกฎหมายตราสสมาคมดังกล่าวข้างต้น ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.

เจ้าอาวาสวัด.....

ส่วนที่ ๓
การจัดการที่ดินวัด

การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับที่ดินของวัด คือ

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- ๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- ๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- ๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือศาสนา

“มาตรา ๓๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นการนิติตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับคำผาติกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยกายุความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรมการศาสนา แล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา ๓๕ ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี”

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- ๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

- ๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งไม่ใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง
- ๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาเพื่อการนี้ให้ถือ ว่ากรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนี้ด้วย

การดูแลและรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงจะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันและรักษาที่ดินของวัดมิให้บุคคลอื่นนำที่ดินของวัดไปเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เมื่อบุคคลอื่นครอบครองที่ดินของวัด และนำไปออกหนังสือ แสดงสิทธิในที่ดินเป็นของตนเองแล้ว ถ้าหากทางวัดมีหลักฐานก็สามารถฟ้องเพิกถอนให้กลับมาเป็น กรรมสิทธิ์ของวัดได้ การสร้างวัดก่อน พ.ศ. ๒๔๘๔ ส่วนใหญ่มีได้ค้ำถึงหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด จะเห็นได้ว่าหลักฐานเพียงการครอบครองที่ดิน และขึ้นทะเบียนไว้เท่านั้น ประกอบกับประชาชนชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน จึงไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของวัด

ปัจจุบันนี้สภาพบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปมาก มีการตัดถนนหนทาง ที่ดินเริ่มมีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะที่ดินของวัด เริ่มมีปัญหาด้านการบุกรุก และได้แย่งกรรมสิทธิ์กับเอกชนข้างเคียง เมื่อมีการฉันทิพิพาท ถ้าหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินของวัดไม่สามารถที่จะยืนยันว่าเป็นของวัดได้ทำให้มีโอกาสสูญเสียที่ดินไป โดยไม่สามารถที่จะเรียกคืนมาได้ อีกทั้งการปกครองดูแลที่ดินก็เป็นไปด้วยความลำบาก เพราะไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้ได้กรรมสิทธิ์เป็นของวัดโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายต่อไป

หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด ที่จะดำเนินการมีโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) มีวิธีการดำเนินการ คือ

๑. โฉนดที่ดิน

๑.๑ ให้ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม ในการประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๘ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๑) ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลายซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครก็ดี ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลก็ดี ให้ปฏิบัติตามมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๖ ในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน กล่าวคือ การขอร้งวัดรับโฉนด การขอสอบเขต การขอแบ่งแยก และการขอรับรองแนวเขตที่ดินของวัด ๔ ประการนี้ ให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรรมการศาสนา หรือตัวแทนของกรรมการศาสนาเป็นผู้ทำนิติกรรมแทนวัดแต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

๒) ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกเขตดังกล่าว ในข้อ ๑ โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทายกทายิกาแห่งวัดนั้น อันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือมีจำนวน ๒ หรือ ๓ ท่าน ให้เป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าอาวาสในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัดแต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

มติมหาเถรสมาคมนี้ กรรมการศาสนาได้มีหนังสือแจ้งให้กรมที่ดิน จังหวัด เจ้าคณะภาค และ เจ้าคณะจังหวัดทราบด้วย

๑.๒ ให้ทางวัดจัดเตรียมหลักฐานและประสานงานกับตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคมดังนี้

๑.๒.๑ เตรียมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด หลักฐานการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ใบตราตั้งเจ้าอาวาส ฯลฯ

๑.๒.๒ เตรียมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ค่าวางมัดจำรังวัด ฯลฯ (ซึ่งสำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนด) เพราะวัดมีพระสงฆ์ทางวัดจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง

๑.๒.๓ เตรียมผู้ที่จะถือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามข้อ ๑.๒.๒ แทนวัดโดยคัดเลือกจาก ไวยาวัจกร กรรมการของวัดหรือทายกทายิกาที่วัดเชื่อถือได้ และร่วมดำเนินการกับตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคม อย่างน้อยวัดละ ๑ คน

๑.๓ ตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสำรวจ และรังวัดที่ดิน ตัวแทนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในส่วนภูมิภาค คือผู้ว่าราชการจังหวัด แต่การปฏิบัติงานจริงให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการในกรณีที่วัดมอบให้ไวยาวัจกรหรือทายกทายิกาดำเนินการ ต้องดำเนินการ คือ

๑.๓.๑ ก่อนดำเนินการ ต้องได้รับมอบอำนาจจากทางวัดเสียก่อน

๑.๓.๒ เตรียมการดำเนินการ คือ

๑.๓.๒.๑ ยื่นคำขอร้องวัดต่อสำนักงานที่ดิน โดยมีหลักฐานประกอบ เช่น แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หลักฐานทะเบียนที่ดินของวัด ใบตราตั้งเจ้าอาวาสหลักฐานการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ประวัติของวัดในการครอบครองที่ดิน

๑.๓.๒.๒ วางเงินมัดจำทำการรังวัดตามกำหนด (สำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนดเอง) พร้อมทั้งรับหมาย ส่งหมาย เพื่อให้ที่ดินข้างเคียงมาระวังชี้แนวเขต

๑.๓.๒.๓ เมื่อถึงวันทำการรังวัด ต้องติดต่อรับข้างแผนที่ไปดำเนินการ พร้อมทั้งนำรังวัดชี้แนวเขตที่ดินรอบแปลง และอำนวยความสะดวกให้แก่ช่างแผนที่จนกระทั่งงานเรียบร้อย

๑.๓.๒.๔ ต้องคอยติดตามเรื่องมีเหตุขัดข้องอย่างไร และคอยช่วยแก้ไขให้งานเรียบร้อย

๑.๓.๒.๕ รับหมายและนำเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินปิดประกาศตามขั้นตอนเพื่อรับโฉนด

๑.๓.๓ เมื่อดำเนินการจนได้รับโฉนดที่ดินแล้ว ให้นำโฉนดเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และแจ้งทางจังหวัดทราบ

๒. หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) การดำเนินการขออนุญาตหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) วัดมีพระสงฆ์สามารถที่จะดำเนินการได้เองโดยมอบให้ไวยาวัจกร กรรมการของทางวัดหรือทายาททายาทที่ทางวัดเห็นสมควร เป็นผู้ดำเนินการแทนวัดก็ได้ มีวิธีดำเนินการอยู่ ๒ อย่าง คือ

๒.๑ ขออนุญาตหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) เฉพาะราย

๒.๒ ขออนุญาตหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ ในกรณีวัดมอบให้ไวยาวัจกร หรือกรรมการของทางวัดดำเนินการต้องดำเนินการ คือ

๒.๒.๑ ให้เตรียมหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับที่ดินของวัด พร้อมทั้งทำหนังสือไปยื่นคำขอที่สำนักงานที่ดินอำเภอ ซึ่งที่ดินของวัดตั้งอยู่

๒.๒.๒ ที่ดินอำเภอจะเป็นผู้นัดหมายในการดำเนินการ เช่น เงินค่าวางมัดจำรังวัด วันกำหนดรังวัดพิสูจน์ และหนังสือถึงที่ดินข้างเคียงให้มาระวังชี้แนวเขต ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกำหนดนัดหมาย

๒.๒.๓ จะต้องอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ และนำรังวัดพิสูจน์ในบริเวณที่ดินให้รอบแปลง มีการลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงจนครบทุกรายรอบแปลง

๒.๒.๔ คอยติดตามเรื่องที่ดินอำเภอเพื่อนำหมายปิดประกาศ และรอรับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) และแจ้งให้ทางวัดทราบว่าได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

๓. การเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน และออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ (น.ส.๓, น.ส.๓ ก) เป็นโครงการของกรมที่ดิน ซึ่งกำหนดว่าแต่ละปีจะมีการดำเนินการในท้องที่ใดบ้าง โดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า กำหนดทำการเมื่อใด เมื่อทราบว่าที่ดินของวัดได้อยู่ในเขตโครงการให้ทางวัดดำเนินการเอง หรือในกรณีที่ยอมให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นตัวแทนในการดำเนินการมีขั้นตอน และ วิธีดำเนินการ คือ

๓.๑ ต้องทราบวันกำหนดดำเนินการของกรมที่ดิน ซึ่งปิดประกาศให้ทราบล่วงหน้า

๓.๒ ในวันที่เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินมาทำการรังวัดพิสูจน์ในที่ดิน ต้องเตรียมตัว เพื่อนำชี้แนวเขตรอบแปลง และทำการตกลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงทุก ๆ แปลง

๓.๓ ให้ถ้อยคำและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดิน

๓.๔ คอยติดตามเรื่อง และรอรับแจกโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก) เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และแจ้งให้ทางวัดทราบต่อไป

ปัญหาในการดำเนินการ

๑. ขาดการประสานงานระหว่างทางวัดและตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) ส่วนมากทางวัดคิดว่ามอบให้ดำเนินการแล้ว คงจะดำเนินการจนสำเร็จเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงไม่ค่อยได้ประสานงานและช่วยเหลือ ทำให้งานล่าช้าและขาดขั้นตอนในการติดตามเรื่อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีงานที่ต้องปฏิบัติประจำมากอยู่แล้ว ซึ่งทางวัดจะต้องประสานงานและช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะเรียบร้อย

๒. ปัญหาเกี่ยวกับการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียง และที่ดินสาธารณะ เช่น ทางสาธารณะทำให้งานล่าช้ามาก การแก้ปัญหาจะต้องเตรียมหลักฐานวัดให้แน่ชัด เช่น แผนที่ระวางการได้มาซึ่งที่ดินของวัด การครอบครองที่ดินของวัด และคันหลักฐานของเอกชน ข้างเคียงรอบแปลงที่สำนักงานที่ดิน เช่น การได้มาซึ่งที่ดินของแต่ละแปลง การรับรองแนวเขตที่มีมาแต่เดิมจะช่วยทำให้แก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น และถูกต้องตามหลักฐานของแต่ละฝ่าย

๓. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ถ้าตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) เป็นผู้ถือจ่ายเอง โดยทางวัดมอบให้จะมีปัญหาหลาย ๆ อย่างเช่นมีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ได้ สำหรับการแก้ปัญหาโดยให้ทางวัดตั้งผู้ถือจ่ายเงินค่าใช้จ่ายโดยคัดเลือกจากไวยาวัจกร กรรมการวัดอย่างน้อย จำนวน ๑ คน และผู้ถือจ่ายเงินนี้จะต้องประสานงาน และช่วยติดตามเรื่องรับตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) จนเสร็จการ

ประโยชน์ของโฉนดที่ดิน

๑. ทำให้ผู้ถือครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ยึดถือไว้เป็นหลักฐาน

๒. ทำให้เกิดความมั่นคงในหลักกรรมสิทธิ์แก่เจ้าของที่ดิน

๓. ใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์ในที่ดินของตนทั้งต่อรัฐ และในระหว่างเอกชนด้วยกัน

๔. ทำให้รู้ตำแหน่งที่ตั้งตลอดจนขอบเขต และจำนวนเนื้อที่ของที่ดินแต่ละแปลงได้ถูกต้อง

๕. ทำให้สามารถระงับการทะเลาะวิวาท การยื้อแย่งสิทธิในที่ดิน หรือการรุกรานแนวเขตที่ดินซึ่งกันและกัน

ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัด พ.ศ. ๒๕๖๗

โดยที่เป็นการสมควรให้มีระเบียบว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัด โดยปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม มติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๖ และมติมหาเถรสมาคม ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๘ เรื่อง การจัดการที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ ซึ่งได้ใช้มาเป็นเวลานานประกอบกับ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้แนวทางปฏิบัติตามมติดังกล่าวจำเป็นต้องมีการทบทวนปรับปรุงให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับ มติมหาเถรสมาคม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัด”

พ.ศ. ๒๕๖๗

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ คำสั่ง ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคม รักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ ๕ การขอรังวัดออกโฉนดที่ดิน การรวมโฉนดที่ดิน การสอบเขต และการแบ่งแยกที่วัด ให้ดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ วัดที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรหรือ บุคคลที่เจ้าอาวาสไว้วางใจเป็นผู้กระทำการแทนวัด และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมเป็นสักขีพยาน

๕.๒ วัดที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้ไวยาวัจกร หรือบุคคลที่ เจ้าอาวาสไว้วางใจเป็นผู้กระทำการแทนวัด

กรณีที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้นๆ ร่วมเป็นสักขีพยาน

ข้อ ๖ การขอรังวัดออกโฉนดที่ดิน การรวมโฉนดที่ดิน การสอบเขต และการแบ่งแยกที่ธรณีสงฆ์ให้ดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ ที่ธรณีสงฆ์ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้ไวยาวัจกร หรือบุคคลที่เจ้าอาวาสไว้วางใจ เป็นผู้กระทำการแทนวัด และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติร่วมเป็นสักขีพยาน

๖.๒ ที่ธรณีสงฆ์ที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรหรือบุคคลที่เจ้าอาวาสไว้วางใจ เป็นผู้กระทำการแทนวัด

กรณีที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้นๆ ร่วมเป็นสักขีพยาน

๖.๓ ที่ธรณีสงฆ์ที่ตั้งอยู่นอกเขตจังหวัดที่ตั้งวัด ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรหรือบุคคลที่เจ้าอาวาสไว้วางใจ เป็นผู้กระทำการแทนวัด และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแล้วแต่กรณีอื่นเป็นที่ตั้ง ที่ธรณีสงฆ์ ร่วมเป็นสักขีพยาน

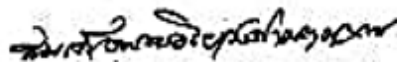
ข้อ ๗ การรับรองเขตที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

๗.๑ กรณีที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ที่มีแนวเขตติดต่อกับที่ดินของเอกชน ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้ไวยาวัจกร หรือบุคคลที่เจ้าอาวาสไว้วางใจ เป็นผู้กระทำการแทนวัด

๗.๒ กรณีที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ที่มีแนวเขตติดต่อกับที่ดินของทางราชการ หรือมีปัญหาทับซ้อน หรือมีข้อโต้แย้งแนวเขตที่ดิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติร่วมเป็นสักขีพยาน ในส่วนภูมิภาคให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้นๆ ร่วมเป็นสักขีพยาน

ข้อ ๘ ข้อตกลงใดๆ ในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

ประกาศ ณ วันที่ ๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบระเบียบมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัด พ.ศ. ๒๕๖๗**

หลักการ

ให้มีระเบียบว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัดเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้แนวทางปฏิบัติตามมติดังกล่าวจำเป็นต้องมีการทบทวนปรับปรุงให้มีความเหมาะสมสอดคล้อง กับมหาเถรสมาคม

เหตุผล

เนื่องจากมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๖ และมหาเถรสมาคม ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๘ เรื่อง การจัดการที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ ซึ่งได้ใช้มาเป็นเวลานานประกอบกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง สมควรให้มี ระเบียบว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัด โดยปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมมติคณะสังฆมนตรีและมหาเถรสมาคม จึงจำเป็นต้องวางระเบียบนี้

ส่วนที่ ๔
การกันเขตจัดประโยชน์

หลักการพิจารณาการกันเขตจัดประโยชน์ที่ดิน

๑. ปัญหา อุปสรรค เนื่องจากปัจจุบันได้มีการกันเขตที่วัดที่เป็นที่จัดประโยชน์ อาทิเช่น ก่อสร้างอาคารพาณิชย์ หรือแบ่งที่ดินให้เช่าสร้างที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งตามกฎหมาย ฉบับที่ ๒ (๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นั้น จะกระทำได้อีกเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบและได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมนั้น ซึ่งในเรื่องนี้ยังมีวัดอีกเป็นจำนวนมากที่ทำการให้ที่ดินดังกล่าว จัดประโยชน์โดยไม่ทำการขอกันเขตอย่างถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียในแง่การใช้ที่ดินอาจเป็น จากหลายสาเหตุ คือ

๑.๑ ไม่เข้าใจหลักการใช้ที่ดิน

๑.๒ ไม่เข้าใจวิธีดำเนินการขอกันเขต

๑.๓ อื่น ๆ

ในการกันเขตดังกล่าว วัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนมหาเถรสมาคมควรมี หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเหมือนกัน เพื่อให้การกันเขตเป็นไปได้อย่างไม่มีความขัดแย้ง และถูกต้อง ตามหลักการ จึงควรจะยกเรื่องนี้มาพิจารณา

๒. วิธีการดำเนินการ จะต้องจัดทำแผนผังวัดแสดงการใช้ที่ดินของวัด แบ่งเขตพุทธวาสสังฆาวาส สาธารณะสงเคราะห์ กำหนดที่ตั้งเสนาสนะต่าง ๆ ให้ถูกมาตราส่วน แบ่งเขตที่ต้องการกันเป็น เขตจัดประโยชน์อย่างชัดเจน ถ้าจะให้ได้ผลถูกต้องตามหลักการ ควรมอบให้สถาปนิกหรือช่างที่มี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ที่ดินเกี่ยวกับวัดเป็นผู้จัดทำแผนผัง โดยมีหลักการและจุดประสงค์ดังนี้

๒.๑ เพื่อให้การใช้ที่ดินจัดประโยชน์เป็นไปอย่างเหมาะสม ไม่ทำลาย หรือบั่นทอนความสง่างาม ของวัด

๒.๒ เพื่อให้การใช้ที่ดินวัดจัดประโยชน์สอดคล้องกับข้อกำหนดการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง

๒.๓ เพื่อป้องกันการจัดประโยชน์ที่ดินของวัด ที่ขัดกับแนวทางพัฒนาวัด ป้องกันการบุกรุก ที่ดินและ การหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากบุคคลภายนอก และผู้มีอิทธิพล

๓. หลักการพิจารณาเพื่อกำหนดวางผังกันเขตที่ดินเพื่อจัดประโยชน์ของวัด

๓.๑ จะต้องห่างจากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างของวัดไม่น้อยกว่า ๒๐ เมตร

๓.๒ จะต้องไม่ทำลายคุณค่าทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมของวัด

๓.๓ จะต้องไม่บังหน้าวัดเกินกว่า ๕๐ % ของรอบวัด

๔. ข้อกำหนดประกอบผังกันเขตจัดประโยชน์สำหรับอาคารที่ก่อสร้างในเขตที่จัดประโยชน์ของวัด

๔.๑ อาคารจะต้องไม่สูงเกิน ๑๐.๐๐ เมตร

๔.๒ อาคารจะต้องใช้ประตูหน้าต่างที่มิดชิดในส่วนที่ติดกับวัด

๔.๓ จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

๔.๔ จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่รบกวนความสงบของสงฆ์

เขียนที่_____

วันที่_____เดือน_____พ.ศ. _____

เรื่อง การกันเขตจัดประโยชน์

เจริญพร ผู้ว่าราชการจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารสิทธิที่ดิน จำนวน.....ชุด
๒. แผนผังเสนาสนะและบริเวณขอกันเขตจัดประโยชน์ จำนวน.....ชุด
๓. รูปแบบการก่อสร้าง จำนวน.....ชุด (ถ้ามี)
๔. แผนผังรายละเอียดการใช้ที่ดินบริเวณที่ขอกันเขตจัดประโยชน์ จำนวน.....ชุด

ด้วยวัด_____ตั้งอยู่บ้าน_____หมู่ที่_____

ตำบล_____อำเภอ_____จังหวัด_____

ชื่อ/ฉายาเจ้าอาวาส_____ตำแหน่งทางการปกครอง

คณะสงฆ์เป็น_____

วัตถุประสงค์ในการกันเขตจัดประโยชน์_____

รายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินในการกันเขตประโยชน์

จำนวนที่ดินที่ตั้งวัดทั้งหมด จำนวน_____ไร่_____งาน_____ตารางวา

จำนวนที่ดินที่ขอกันเขตจัดประโยชน์ จำนวน_____ไร่_____งาน_____ตารางวา

จึงเจริญพรมาเพื่อแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาต่อไป

ขอเจริญพร

ลงชื่อ

(.....)

เจ้าอาวาส

แบบแสดงความคิดเห็น

ความเห็นเจ้าคณะตำบล.....

ลงชื่อ.....

()

ความเห็นเจ้าคณะอำเภอ.....

ลงชื่อ.....

()

ความเห็นนายอำเภอ.....

ลงชื่อ.....

()

ความเห็นเจ้าคณะจังหวัด.....

ลงชื่อ.....

()

ความเห็นผู้ว่าราชการจังหวัด.....

ลงชื่อ.....

()

๑๒๒ กลุ่มมือไวชาวัจกร

ที่ พศ ๐๐๐๓/๗๘๘๑

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี ๗๓๑๗๐

๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗

เรื่อง หน่วยงานของรัฐจัดสรรงบประมาณและดำเนินการปรับปรุงอาคารหรือก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ในที่ดินที่ตั้งวัด
เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วส่งมอบให้วัดเป็นผู้จัดการดูแลใช้ประโยชน์ ไม่ต้องกันเขตจัดประโยชน์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

ด้วยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้รับเรื่องการกันเขตจัดประโยชน์ที่ดินที่ตั้งวัด
กรณีที่ดินที่ส่วนราชการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ตั้งวัดอยู่แล้ว และที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ตั้งวัด โดยมีความประสงค์ที่จะ
เช่าที่ดินที่ตั้งวัดและจัดทำสัญญาเช่าให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง ซึ่งเจ้าหน้าที่กองพุทธศาสนสถาน ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบ
พื้นที่กันเขตจัดประโยชน์ที่ดินที่ตั้งวัดให้ส่วนราชการเข้ามาเป็นลำดับ และมีบางเรื่องให้จังหวัดส่งให้ดำเนินการกันเขต
จัดประโยชน์ เมื่อได้ตรวจสอบรายละเอียดข้อเท็จจริงการใช้ที่ดินที่ตั้งวัดแล้วทราบว่า ส่วนราชการไม่ได้ใช้ประโยชน์
ในอาคารสิ่งปลูกสร้างแต่อย่างใด เป็นเพียงแต่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณและดำเนินการปรับปรุงอาคารหรือ
ก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างจนแล้วเสร็จ โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือแสวงหาประโยชน์ในอาคารสิ่งปลูกสร้าง และส่งมอบ
ให้วัดเป็นผู้จัดการดูแลใช้ประโยชน์ ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่ต้องด้วย ข้อ ๔ ของกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการ
ศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ขอเรียนว่า ได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว เห็นว่า
โดยหลักแล้วหากส่วนราชการจะดำเนินการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ โดยส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นๆ
ยังคงใช้ประโยชน์ในอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างตามภารกิจของหน่วยงาน ถือว่าเป็นการใช้ศาสนสมบัติของวัด (ที่วัด)
เพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการโดยตรง ต้องดำเนินการกันเขตจัดประโยชน์ตาม ข้อ ๔ ของกฎกระทรวงการดูแลรักษาและ
จัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ แต่การสร้างหรือบูรณะสิ่งที่เป็นศาสนาสถาปัตยกรรมโดยตรงสำหรับวัด เช่น โบสถ์ วิหาร กุฏิ
เจดีย์ ฌาปนสถาน เป็นต้น และยกให้เป็นศาสนสมบัติของวัดแล้ว กรณีดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการใช้ที่วัดเพื่อจัดประโยชน์
ไม่ต้องด้วย ข้อ ๔ ของกฎกระทรวงฯ ซึ่งไม่ต้องกันเขตจัดประโยชน์ ดังนั้น การที่จังหวัดส่งเรื่องให้ดำเนินการกันเขต
จัดประโยชน์ที่ดินที่ตั้งวัด เมื่อได้ตรวจสอบรายละเอียดข้อเท็จจริงการใช้ที่ดินที่ตั้งวัดแล้วทราบว่าส่วนราชการไม่ได้
ใช้ประโยชน์ในอาคารสิ่งปลูกสร้างเป็นแต่เพียงส่วนราชการจัดสรรงบประมาณและดำเนินการปรับปรุงอาคารหรือ
ก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างต่างๆ จนแล้วเสร็จ โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือแสวงหาประโยชน์ในอาคารสิ่งปลูกสร้าง
แต่อย่างใด และส่งมอบให้วัดเป็นผู้จัดการดูแลใช้ประโยชน์ จึงเป็นการสร้างหรือบูรณะสิ่งที่เป็นศาสนาสถาปัตยกรรมโดยตรงสำหรับวัด
และเพื่อประโยชน์ของวัดโดยตรง ไม่ถือว่าเป็นการใช้ที่วัดเพื่อการจัดประโยชน์ไม่ต้องด้วย ข้อ ๔ ของกฎกระทรวง
การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส ตามมาตรา ๓๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ เพื่อความเข้าใจตรงกันการสร้างหรือบูรณะสิ่งที่เป็นศาสนาสถาปัตยกรรมโดยตรงสำหรับวัด

/นอกจาก...

นอกจาก โบสถ์ วิหาร กุฏิ เจดีย์ ฌาปนสถาน แล้วยังรวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่นๆ เช่น เชื้อนกัทลิงพัง ลานคอนกรีต ทางคอนกรีตภายในวัด เสาไฟฟ้า ระบบไฟฟ้า ระบบประปา บ่อบาดาลภายในวัด เป็นต้น ซึ่งเมื่อดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้วส่งมอบให้วัดเป็นผู้จัดการดูแลใช้ประโยชน์ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกัน จึงขอให้ส่วนราชการ ขออนุญาตวัดโดยตรงในการดำเนินการกรณีดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอินทพร จันเอี่ยม)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กองพุทธศาสนสถาน

โทร. ๐ ๒๔๔๑ ๗๙๕๗

โทรสาร ๐ ๒๔๔๑ ๗๙๕๓

ส่วนที่ ๕

การจัดประโยชน์แทนวัด

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด

พ.ศ. ๒๕๕๔

เพื่อให้การจัดประโยชน์ศาสนสมบัติแทนวัดเป็นไปด้วยดี และให้วัดเจ้าของทรัพย์สินได้รับประโยชน์อย่างสมบูรณ์ ทั้งให้กิจการสอดคล้องต้องกับกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๑ ออกตามความใน พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงวางระเบียบไว้โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมดังนี้

๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด พ.ศ. ๒๕๕๔”
๒. ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป
๓. บรรดาระเบียบ คำสั่ง ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

การรับมอการจัดประโยชน์แทนวัด

๔. วัดใดประสงค์จะมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์แทนในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้คือ

๔.๑ มอบให้จัดประโยชน์ทั้งหมด

๔.๒ มอบให้จัดประโยชน์เฉพาะบางส่วน

วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ทำหนังสือแจ้งความจำนงค์ต่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอื่น ให้แจ้งความจำนงค์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยให้วัดเสนอรายการทรัพย์สินจำนวนผลประโยชน์ที่ได้รับอยู่เดิม เสนอไขข้อผูกพันที่วัดมีกับผู้อื่นในทรัพย์สินนั้น หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ตลอดจนเอกสารการจัดประโยชน์ที่วัดได้ทำไว้ก่อนให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไปได้อย่างถูกต้อง

๕. ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือผู้ที่ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมอบหมาย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย แล้วแต่กรณี ไปตรวจทรัพย์สินที่จะรับจัดประโยชน์แทน เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญาที่ทางวัดได้กระทำไว้ก่อน และสภาพของทรัพย์สินแล้วบันทึกความเห็นเสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติอนุมัติให้รับไว้จัดประโยชน์แทนวัดแล้วจึงดำเนินการต่อไป

การจัดประโยชน์แทนวัด

๖. การจัดประโยชน์แทนวัด ถ้าไม่มีข้อตกลงหรือข้อยกเว้นเป็นอย่างอื่น ให้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

๗. เมื่อผู้เสนอขอทำนิติกรรมสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่วัดมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดประโยชน์แทน เช่น ขอเช่า ขอซื้อหรือขอใช้กรรมสิทธิ์ร่วม ขอโอน ขอปลูกสร้างหรือถอนอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ก่อนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะทำความตกลงใด ๆ ให้เสนอขอรับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน หรือถ้าวัดเป็นผู้รับเสนอจากคนภายนอกก็ให้ส่งเรื่องมายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณา ก่อนที่จะทำความตกลงกับผู้เสนอ

๘. ให้สำนักงานศาสนสมบัติจัดทำบัญชีเงินผลประโยชน์ของวัด และแจ้งยอดเงินผลประโยชน์ ให้วัดทราบอย่างน้อยปีละครั้ง รวมทั้งให้อำนวยความสะดวกเมื่อเจ้าอาวาสหรือไวยาวัจกร หรือผู้ที่ได้รับ มอบหมายเป็นหนังสือจากเจ้าอาวาสขอทราบยอดเงินผลประโยชน์ของวัด

๙. เงินผลประโยชน์ของวัดให้นำฝากธนาคาร ชื้อพันธบัตรของรัฐบาล หรือโดยวิธีอื่น ซึ่งวัดและมหาเถรสมาคมพิจารณาให้ความเห็นชอบ ดอกผลที่เกิดจากเงินของวัดใด ย่อมตกเป็นผลประโยชน์ ของวัดนั้น

๑๐. เงินบำรุงวัดที่ได้รับจากผู้เช่าอาคารและหรือที่ดิน ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้รับ และพร้อมที่จะจ่ายให้วัดรับไปบำรุงวัด โดยที่ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะไม่หักส่วนลด หรือค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น หากเจ้าอาวาสยังไม่มีความประสงค์จะใช้จ่ายเงินดังกล่าวให้ดำเนินการตามข้อ ๙

๑๑. ค่าใช้จ่ายสำหรับเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ค่าไปรษณียากร และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการจัดประโยชน์ แทนวัด ให้หักเงินส่วนลดจากเงินที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์ได้ในอัตราร้อยละ ๕ (ยกเว้น เงินบำรุงวัดและเงินที่เป็นดอกผลของเงินต้นซึ่งได้รับจากธนาคาร) เงินส่วนลดตามข้อนี้ให้นำเข้า บประมาณศาสนสมบัติกลาง

๑๒. สำหรับรายจ่ายพิเศษอันเกิดขึ้นในการจัดประโยชน์แทนวัด เช่น ค่ารังวัดที่ดิน ค่าปรับ และค่าก่อสร้างซ่อมแซมทรัพย์สิน เป็นต้น เป็นของวัดใดก็จ่ายจากเงินของวัดนั้น โดยความเห็นชอบ ของเจ้าอาวาส

การถอนคืนการจัดประโยชน์แทนวัด

๑๓. วัดประสงค์จะถอนคืนการจัดประโยชน์ไปดำเนินการเอง ให้ดำเนินการดังนี้

๑๓.๑ แจ้งความประสงค์ขอถอนคืนการจัดประโยชน์เป็นหนังสือต่อผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดล่วงหน้าอย่างน้อย ๓๐ วัน หนังสือดังกล่าวจะต้องแสดง เหตุโดยชัดแจ้งว่ามีความประสงค์อย่างไร เมื่อถอนคืนไปจัดการเองแล้ว จะดำเนินการโดยวิธีใด จะมอบให้ผู้ใดเป็น ผู้จัดผลประโยชน์แทนวัด

๑๓.๒ เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือจังหวัดได้รับแจ้งความประสงค์ดังกล่าวแล้ว ให้ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา แต่ในกรณีที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นว่าอาจมีปัญหายุ่งยากจะส่งเรื่องให้เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตามลำดับชั้นพิจารณาเสนอความเห็นก่อนเสนอ มหาเถรสมาคมก็ได้

๑๔. เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รับผิดชอบแทนวัดใดแล้ว ภายหลังวัดนั้น ปฏิบัติการในทางก่อความยุ่งยาก จนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่สามารถจะดำเนินการให้เรียบร้อยได้ ให้รายงานมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาขอคืนการจัดประโยชน์แก่วัดนั้นไป

๑๕. เมื่อมหาเถรสมาคมอนุมัติให้วัดถอนคืนการจัดประโยชน์ได้แล้ว ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือจังหวัดจัดทำบัญชีส่งมอบคืนทรัพย์สินให้เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรลงนามรับมอบเป็นหลักฐาน เงินผลประโยชน์ และดอกผลจากเงินผลประโยชน์ของวัด จะเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ต่อไปก็ได้

๑๖. ในกรณีที่มีการมอบให้และถอนคืนการจัดประโยชน์ของวัด ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แจ้งให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นๆ ทราบด้วย

๑๗. หนังสือแจ้งความประสงค์ขอมอบและขอถอนคืนการจัดประโยชน์แทนวัดให้ใช้แบบพิมพ์ ท้ายระเบียบนี้

๑๘. ให้ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติรักษารให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายพนรัตน์ เบญจวัฒนานันท์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

หนังสือแสดงความจำนงขอมอบการจัดประโยชน์แทนวัด

วัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอมอบการจัดประโยชน์

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย.....

ด้วยวัด.....ตั้งอยู่.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

มีความประสงค์จะขอมอบการจัดประโยชน์ทรัพย์สินของวัด ดังมีรายการต่อไปนี้คือ

๑. ที่ดิน.....เลขที่โฉนดที่ดิน.....เนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา จำนวน.....แปลง ตั้งอยู่ที่.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ทางวัดได้รับเงินผลประโยชน์ เดือน/ปีละ.....บาท ขอกู้ผูกพันกับผู้อื่น.....

๒. อาคารพาณิชย์.....ชั้น ขนาด.....จำนวน.....คูหา
ตั้งอยู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
มีรายได้เป็นค่าเช่าकुหาละ.....บาทต่อเดือน รวมค่าเช่าปีละ.....บาท
ขอกู้ผูกพันกับผู้อื่น.....

๓. บ้านอยู่อาศัย.....ชั้น จำนวน.....หลัง ตั้งอยู่ที่.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
มีรายได้เป็นค่าเช่าหลังละ.....บาทต่อเดือน รวมค่าเช่าปีละ.....บาท

๔. รายการทรัพย์สินอื่น ๆ

จึงเจริญพรมมาเพื่อรับมอบการจัดประโยชน์ต่อไป

ขอเจริญพร

ลงชื่อ.....ผู้มอบอำนาจ

(.....)

เจ้าอาวาส.....

หนังสือแสดงความจำนงขอถอนคืนการจัดประโยชน์แทนวัด

วัด.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอถอนคืนการจัดประโยชน์

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย.....

ด้วยวัด.....ตั้งอยู่.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

มีความประสงค์จะขอถอนคืนอำนาจการจัดประโยชน์ทรัพย์สินของวัด ดังมีรายการต่อไปนี้คือ

๑. ที่ดิน.....เลขที่โฉนดที่ดิน.....เนื้อที่.....ไร่.....งาน.....
.....ตารางวา จำนวน.....แปลง ตั้งอยู่ที่.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ทางวัดได้รับเงินผลประโยชน์ เดือน/ปีละ.....บาท ขอผูกพันกับผู้อื่น.....

๒. อาคารพาณิชย์.....ชั้น ขนาด.....จำนวน.....คูหา
ตั้งอยู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
มีรายได้เป็นค่าเช่าकुหาละ.....บาทต่อเดือน รวมค่าเช่าปีละ.....บาท
ขอผูกพันกับผู้อื่น.....

๓. บ้านอยู่อาศัย.....ชั้น จำนวน.....หลัง ตั้งอยู่ที่.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
มีรายได้เป็นค่าเช่าหลังละ.....บาทต่อเดือน รวมค่าเช่าปีละ.....บาท

๔. รายการทรัพย์สินอื่น ๆ

โดยการถอนคืนการจัดประโยชน์วัด วัดจะดำเนินการ ดังนี้

๑. วัดจะจัดในรูปคณะกรรมการ เจ้าอาวาสเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง
๒. ถ้าเจ้าอาวาสมิได้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะ ให้เจ้าคณะตำบล/แขวง หรือเจ้าคณะอำเภอ/เขต
ร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษา
๓. ให้มีไวยาวัจกรเป็นกรรมการ
๔. ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองร่วมเป็นกรรมการ
๕. จำนวนกรรมการไม่น้อยกว่า ๘ ท่าน

จึงเจริญพามาเพื่อนำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาอนุญาตต่อไป

ขอเจริญพร

ลงชื่อ.....ผู้ถอนอำนาจ
(.....)

เจ้าอาวาส.....

**ระเบียบมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยการจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด**

พ.ศ. ๒๕๕๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตริ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด พ.ศ. ๒๕๕๗”

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓. บรรดาระเบียบ คำสั่ง ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔. ในระเบียบนี้คำว่า “เงินผลประโยชน์ของวัด” หมายถึง เงินรายได้จากการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติของวัด ที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือจังหวัดจัดประโยชน์แทนหรือเงินที่วัดได้มาโดยวิธีอื่น ยกเว้นเงินการกุศล

ข้อ ๕. เงินผลประโยชน์ของวัดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) เงินผลประโยชน์ส่วนกลาง ได้แก่ เงินของวัดต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์

(๒) เงินผลประโยชน์ในส่วนภูมิภาค ได้แก่ เงินของวัดต่างๆ ที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มอบให้จังหวัดจัดประโยชน์แทน

ข้อ ๖. การจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด ต้องอยู่ในกิจการหรือความจำเป็นของวัดและต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีหน้าที่พิจารณาอนุมัติตามที่ระบุไว้ในระเบียบนี้ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ แล้วแต่กรณี สั่งจ่ายตามจำนวนที่ได้รับอนุมัตินั้น

ข้อ ๗. การเป็นจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัดในส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค

การเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัดในส่วนกลาง

(๑) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๑๐,๐๐๐.- บาท เจ้าอาวาสพิจารณาอนุมัติ

(๒) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๕๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะเขตพิจารณาอนุมัติ

- (๓) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร
พิจารณาอนุมัติ
- (๔) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะภาคพิจารณาอนุมัติ
- (๕) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะใหญ่พิจารณาอนุมัติ
- (๖) จำนวนเงินครั้งละเกินกว่า ๕๐๐,๐๐๐.- บาท มหาเถรสมาคมพิจารณาอนุมัติ

การเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัดในส่วนภูมิภาค

- (๑) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๑๐,๐๐๐.- บาท เจ้าอาวาสพิจารณาอนุมัติ
- (๒) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๕๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะอำเภอพิจารณาอนุมัติ
- (๓) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาอนุมัติ
- (๔) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะภาคพิจารณาอนุมัติ
- (๕) จำนวนเงินครั้งละไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะใหญ่พิจารณาอนุมัติ
- (๖) จำนวนเงินครั้งละเกินกว่า ๕๐๐,๐๐๐.- บาท มหาเถรสมาคมพิจารณาอนุมัติ

ข้อ ๘. การจ่ายเงินต้องจ่ายตามข้อผูกพันของกฎหมาย เช่น ค่าธรรมเนียมที่ดิน
ค่ารั้งวัดที่ดิน ค่าธรรมเนียมฟ้องร้องคดี ค่าภาษีอากร หรือรายจ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็น ให้ผู้อำนวยการ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจสั่งจ่ายได้ โดยความเห็นชอบ
ของเจ้าอาวาส

ข้อ ๙. การเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด ให้เจ้าอาวาสเสนอขอรับความเห็นชอบ
ตามลำดับขึ้นไป ดังระบุใน ข้อ ๗. แล้วแต่กรณี จนถึงผู้มีหน้าที่พิจารณาอนุมัติ

ข้อ ๑๐. ในการเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด เพื่อก่อสร้าง/บูรณะซ่อมแซมศาสนสถาน
หรืออาคารของวัด/การก่อสร้างถาวรวัตถุ ให้เสนอประมาณการค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง/บูรณะ
ซ่อมแซมเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ถ้าวงเงินเกินกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท ต้องเพิ่มแบบแปลน
แผนผังหรือสัญญาจ้างเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ข้อ ๑๑. ในการพิจารณาอนุมัติรายจ่ายประจำปีของวัดทั้งหลายนั้น ให้นำข้อความ
ในข้อ ๗. มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗

(สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์)
ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๗

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่

๕๒๖/๒๕๖๗

เรื่อง

เงินรายได้จากค่าจัดประโยชน์แทนวัด

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๑ ค่าใช้จ่ายสำหรับเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ค่าไปรษณียากร และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการจัดประโยชน์แทนวัด ให้หักเงินส่วนลดจากเงินที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดประโยชน์ได้ในอัตรา ร้อยละ ๕ (ยกเว้น เงินบำรุงวัดและเงินที่เป็นดอกผลของเงินต้นซึ่งได้รับจากธนาคาร) และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้รับมอบอำนาจให้จัดประโยชน์แทนวัดในส่วนกลาง จำนวน ๑๑๑ วัด รวม ๖,๘๓๑ สัญญา แยกเป็นสัญญาเช่าที่ดิน ๕,๓๐๔ สัญญา สัญญาเช่าอาคาร ๑,๕๒๖ สัญญา ซึ่งได้รับผลตอบแทน ร้อยละ ๕ ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (มกราคม - ธันวาคม) มีรายได้จากการจัดประโยชน์แทนวัด เป็นจำนวนเงิน ๑,๙๐๒,๐๒๘.๕๐ บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนสองพันยี่สิบแปดบาทห้าสิบบาท) และได้นำเงินจำนวนดังกล่าวเข้าเป็นรายรับงบประมาณศาสนสมบัติกลาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ งานจัดประโยชน์ส่วนกลาง ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ มีค่าใช้จ่ายจากการจัดประโยชน์แทนวัด เป็นจำนวนเงิน ๔,๕๑๘,๕๒๐ บาท (สี่ล้านห้าแสนหนึ่งหมื่นแปดพันห้าร้อยยี่สิบบาทถ้วน) ซึ่งมีรายจ่ายสูงกว่ารายรับ จำนวน ๒,๖๑๖,๔๙๑.๓๕ บาท (สองล้านหกแสนหนึ่งหมื่นหกพันสี่ร้อยเก้าสิบบาทสามสิบบาท) เพื่อให้เงินรายได้จากค่าจัดประโยชน์แทนวัดสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในการจัดประโยชน์แทนวัด เห็นสมควรเพิ่มค่าใช้จ่ายในการจัดประโยชน์แทนวัด จากร้อยละ ๕ เป็นร้อยละ ๑๐ ของค่าเช่า และค่าธรรมเนียมการเช่า ค่าธรรมเนียมการโอน ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ และค่าปรับ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาางงบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พคป.) เพื่อพิจารณา ในการประชุม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติ ดังนี้

๑. เห็นชอบให้ปรับเพิ่มค่าใช้จ่ายในการจัดประโยชน์แทนวัด เดิมร้อยละ ๕ (ยกเว้น เงินบำรุงวัด และเงินที่เป็นดอกผลของเงินต้นซึ่งได้รับจากธนาคาร) เป็นร้อยละ ๑๐ ของค่าเช่า ค่าธรรมเนียมการเช่า ค่าธรรมเนียมการโอน ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ และค่าปรับ

๒. มอบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการกรม ดำเนินการปรับปรุง
แก้ไขระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด พ.ศ. ๒๕๕๔

๓.ให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติอนุมัติตามมติคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลาง-
ประจำ (พคป.) ในการประชุม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ ดังนี้

๑. เห็นชอบให้ปรับเพิ่มค่าใช้จ่ายในการจัดประโยชน์แทนวัด เดิมร้อยละ ๕ (ยกเว้น
เงินบำรุงวัด และเงินที่เป็นดอกผลของเงินต้นซึ่งได้รับจากธนาคาร) เป็นร้อยละ ๑๐ ของค่าเช่า
ค่าธรรมเนียมการเช่า ค่าธรรมเนียมการโอน ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ และค่าปรับ

๒. มอบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักงาน-
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด พ.ศ. ๒๕๕๔
และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

(นายอินทพร จั่นเอี่ยม)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๖
การจัดให้เช่าที่ดิน

การเช่าที่ดินหรือที่ธรณีสงฆ์

วัดมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎกระทรวง มติมหาเถรสมาคม คำสั่ง ประกาศ ระเบียบมหาเถรสมาคม

ในเรื่องการเช่าที่ดินหรือที่ธรณีสงฆ์ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

๑. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๒ ระบุว่า “การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม”

ข้อ ๔ ระบุว่า “การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่กำหนดระยะเวลาการเช่าเกิน ๓ ปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

สรุป กฎกระทรวงดังกล่าวได้ว่า หากมีผู้จะขอเช่าที่วัด ก่อนอื่นต้องพิจารณาก่อนว่าที่ตั้งกล่าว เป็นที่ตั้งวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ หากเป็นที่ตั้งวัดต้องดำเนินการตามกฎหมาย กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๒ ก่อน เมื่อดำเนินการจนมหาเถรสมาคมอนุมัติ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้แจ้งให้วัดทราบแล้ว จึงดำเนินการเรื่องการเช่าที่ตั้งวัด ถ้าเป็นที่ธรณีสงฆ์ก็ดำเนินการในเรื่องการเช่า ไม่ต้องกันที่ดินเป็นเขตจัดประโยชน์

๒. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เกี่ยวกับการเช่าที่ดินหรือที่ธรณีสงฆ์ เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

๒.๑ วัดใดมีผู้ขอเช่าที่ดินหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใด เพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์ ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแบบแปลนแผนผังการก่อสร้าง งบประมาณผลประโยชน์ที่วัดจะพึงได้รับทั้งเงินบำรุงวัด ทั้งค่าเช่าที่ดิน อาคาร ร่างสัญญาการก่อสร้างไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการ พศป. พิจารณา

๒.๒ ให้คณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รับเรื่องนั้นๆ แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๒.๓ วัดจะทำสัญญาเช่าได้ในเมื่อคณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

สรุป ในเรื่องการเช่าของเอกชนมีกฎหมาย กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๔ และมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ ที่ใช้ประกอบกันในการพิจารณา กล่าวคือ จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการเช่า

หมายเหตุ : ปัจจุบันเป็นกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

การเข้ามียัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ยัตถุประสงค์การเข้าเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ว่าจะมียะยะเวลาการเข้ากี่ปีก็ตาม เจ้าอาวาสวัดต้องทำเรื่องถึงผู้ว่าราชการจังหวัดโดยผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะนำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เห็นชอบก่อนตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑

๒. ยัตถุประสงค์การเข้าเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ดูกำหนดระยะเวลาการขอเช่าหากขอเช่าเกิน ๓ ปี ให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๑ ข้อ ๔ ระบุว่า การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ที่กลบนา หรือที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ที่กำหนดระยะเวลาการเช่าเกิน ๓ ปี จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรรมการศาสนาแต่ถ้าเช่าไม่เกิน ๓ ปี เพื่ออยู่อาศัยวัดสามารถจัดให้เช่าและทำสัญญากำหนดค่าเช่า ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียมได้เองตามความเหมาะสมโดยตกลงกับผู้ขอเช่าเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

เรื่องที่ต้องรู้ เกี่ยวกับการเช่าเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

๑. ห้ามมิให้วัดทำสัญญาเช่าก่อนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ
๒. การเช่าที่วัดเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์จะต้องมีเงื่อนไขกรรมสิทธิ์สิ่งปลูกสร้างให้กับวัดทันทีที่ลงมือปลูกสร้าง
๓. อาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดที่ใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ได้ตกเป็นของวัดแล้วตั้งแต่ลงมือปลูกสร้าง ดังนั้นเมื่อสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวหมดอายุและผู้เช่าต้องการเช่าอีกต้องพิจารณาว่าอาคารที่ปลูกซึ่งตกเป็นของวัดแล้วปลูกเต็มเนื้อที่เช่าหรือไม่ หากปลูกเต็มเนื้อที่เช่าก็จะเป็นเรื่องการเช่าอาคารของวัดซึ่งวัดเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการได้เอง กล่าวคือ ทำสัญญาคิดค่าเช่า ค่าธรรมเนียม ฯลฯ โดยตกลงกับผู้ขอเช่า ไม่ต้องส่งมายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แต่ถ้าที่ดินตามสัญญาเช่าเดิมปลูกอาคารแล้วยังมีเนื้อที่เหลือจำนวนมาก ก็ให้ทำเรื่องขอเช่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างผ่านจังหวัดมายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

หมายเหตุ : ปัจจุบันเป็นกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง	ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง	กฎหมาย กฎกระทรวง กฎหมายประกอบ มติ คำสั่ง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
ศาสนาสมบัติวัด ๑. ส่วนราชการ และ รัฐวิสาหกิจ เข้าที่ดิน กรณีการเช่า สัญญา ไม่เกิน ๓ ปี	๑. ส่วนราชการเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและจัดทำสัญญาเช่า ๓. หากเป็นที่ตั้งวัดจะต้องขอขึ้นเขต จัดประโยชน์ก่อนจัดให้ใช้ได้	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัดประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์	
๒. ส่วนราชการ และ รัฐวิสาหกิจ เข้าที่ดิน กรณีการเช่า สัญญา เกินกว่า ๓ ปี	๑. ส่วนราชการเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและเสนอเรื่องผ่าน ความเห็นชอบจากคณะผู้ปกครองสงฆ์ ตามลำดับชั้น ไปที่จังหวัดพิจารณาให้ ความเห็นชอบ ๓. จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่องให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณา ๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบ แจ้งจังหวัด เพื่อแจ้งให้วัดจัดทำสัญญา	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัดประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น ๒. หนังสือให้ความเห็นชอบของจังหวัด และ ผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะปกครอง ตามลำดับชั้น ความเห็นของฝ่ายบ้านเมือง ๓. สำนักงานการสิทธิที่ดินแปลงที่ขอเช่าของ สำนักงานที่ดินจังหวัด ๔. หนังสือราคาประเมินที่ดินแปลงที่ขอเช่าของ สำนักงานที่ดินจังหวัด ๕. แผนที่แสดงตำแหน่งที่ดินโดยกำหนด มาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง ๖. แผนที่แสดงสิ่งปลูกสร้าง โดยกำหนด มาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์ ๔. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ โดยอนุโลม ๕. มติคณะกรรมการ พศป. ครั้งที่ ๖/๒๕๑๔	

หมายเหตุ : ปัจจุบันเป็นกฎกระทรวงดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง	ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง	กฎหมาย กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม มติ คำสั่ง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
ศาสนสมบัติวัด ๓. เอกชนเข้าที่ดิน เพื่อยุอาคัย ระยะเวลาการเช่า ไม่เกิน ๓ ปี	๑. ผู้เช่าเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและจัดทำสัญญาเช่า	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์	
- เอกชนเข้าที่ดิน เพื่อยุอาคัย ระยะเวลาการเช่า เกินกว่า ๓ ปี	๑. ผู้เช่าเสนอเรื่องขอเช่า ๒. วัดพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอเรื่องผ่านความเห็นชอบเจ้าคณะปกครองสงฆ์ตามลำดับชั้น ไปที่จังหวัด ๓. จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณา ๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบ แจ้งจังหวัด เพื่อดำเนินการจัดที่ดินทำสัญญา	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น ๒. หนังสือให้ความเห็นชอบของจังหวัด และผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะปกครอง ตามลำดับชั้น ความเห็นของฝ่ายบ้านเมือง ๓. สำเนาเอกสารสิทธิที่ดินแปลงที่ขอเช่า โดยมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง ๔. หนังสือราคาประเมินที่ดินแปลงที่ขอเช่าของสำนักงานที่ดินจังหวัด ๕. แผนที่แสดงตำแหน่งที่ดินที่กำหนด มาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์	

หมายเหตุ : ปัจจุบันเป็นกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง	ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง	กฎหมาย กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม มติ คำสั่ง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
ศาสนาสมณัติวัด ๔. เอกชนเข้าที่ดิน เพื่อทำสวนปลูกพืชที่ สามารถเก็บเกี่ยว ผลผลิตได้ภายใน ๑๒ เดือน ระยะเวลา การเช่าไม่เกิน ๓ ปี	๑. ผู้เช่าเสนอเรื่องของเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและจัดทำสัญญาเช่า ๓. หากเป็นที่ตั้งวัดจะต้องขอขึ้นเขต จัดประโยชน์ก่อนจัดให้เช่าได้	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัดอุปสมภังการเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์	
- เอกชนเข้าที่ดิน เพื่อทำสวนปลูกพืช ที่สามารถเก็บเกี่ยว ผลผลิตได้ภายใน ๑๒ เดือน ระยะเวลา การเช่าเกินกว่า ๓ ปี	๑. ผู้เช่าเสนอเรื่องขอเช่า ๒. วัดพิจารณาให้ความเห็นชอบและ เสนอเรื่องผ่านเจ้าคณะปกครอง ตามลำดับขึ้นไปตั้งจังหวัด ๓. จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่องให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบ แจ้งจังหวัด เพื่อให้วัดจัดทำสัญญาเช่า	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัดอุปสมภังการเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น ๒. หนังสือให้ความเห็นชอบของวัด และ ผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะปกครอง ตามลำดับขึ้น ความเห็นของฝ่ายบ้านเมือง ๓. สำนักงานอสังหาริมทรัพย์ที่ดินแปลงที่ขอเช่า โดยมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง ๔. หนังสือราคาประเมินที่ดินแปลงที่ขอเช่า ของสำนักงานที่ดินจังหวัด ๕. แผนที่แสดงตำแหน่งที่ดินที่ขออนุญาตที่ดินฉบับจริง มาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์ ๔. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ โดยอนุโลม ๕. มติคณะกรรมการ พศป. ครั้งที่ ๒/๒๕๓๕	

หมายเหตุ : ปัจจุบันเป็นกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง	ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง	กฎหมาย กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม มติ คำสั่ง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
ศาสนสมบัติวัด ๕. เอกชนเช่าที่ดิน เพื่อปลูกสร้างอาคาร แสวงหาผลประโยชน์ (ไม่ว่าสัญญาจะมีอายุ กี่ปีก็ตาม)	๑. ผู้เช่าเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและเสนอเรื่องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะผู้ปกครองสังฆมณฑลขึ้นไปจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบ ๓. จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาแล้วนำเสนอคณะกรรมการ พศป. ให้ความเห็นชอบ ๕. คณะกรรมการ พศป. พิจารณาแล้วสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะแจ้งให้จังหวัดแจ้งวัดเพื่อจัดทำสัญญาเช่า	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุรายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น ๒. หนังสือให้ความเห็นชอบของวัด และผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น ความเห็นของฝ่ายบ้านเมือง ๓. สำเนาเอกสารสิทธิที่ดินแปลงที่ขอเช่า โดยมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง ๔. หนังสือราคาประเมินที่ดินแปลงที่ขอเช่าของสำนักงานที่ดินจังหวัด ๕. แผนที่แสดงตำแหน่งที่ดินที่ตั้งโดยกำหนดมาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง ๖. แผนผังแสดงสิ่งปลูกสร้าง โดยกำหนดมาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์ ๔. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ โดยอนุโลม ๕. มติคณะกรรมการ พศป. ครั้งที่ ๖/๒๕๓๙ ๖. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๘ ต.ค. ๒๕๔๕	

หมายเหตุ : ปัจจุบันเป็นกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑
เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

ด้วยในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติไว้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้แล้ว ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ยังกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ไว้อีกโสดหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น ตามกาลสมัยทั้งในทางทรัพย์สิน ทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้องมิให้เจ้าอาวาส ต้องถูกดำเนินคดี และมิให้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัดศาสนสมบัติอีกประการหนึ่ง ถึงเวลาแล้วที่ควรจะดำเนินแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติการ ดังนี้

๑. วัดใดมีผู้ขอเช่าที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ หรืออาคารอื่นใด เพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแบบแปลนแผนผังการก่อสร้าง งบประมาณ ผลประโยชน์ที่วัดจะได้รับทั้งเงินบำรุงวัด ทั้งค่าเช่าที่ดินอาคาร ร่างสัญญาการก่อสร้างไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อเสนอคณะกรรมการ พศป. พิจารณาก่อน

๒. ให้คณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รับเรื่องนั้นๆ แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๓. วัดจะทำสัญญาเช่าได้ ในเมื่อคณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

ที่ประชุมมหาเถรสมาคมครั้งนั้น มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอ และให้กรรมการศาสนา แจ้งมติเรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อสั่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าอาวาสภายในสังกัด ให้ถือเป็นหลักปฏิบัติตามมติเรื่องนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ มติคณะกรรมการ พศป.....

ที่ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๔.....

เรื่อง ขอให้ที่ดินวัดสุเทพธารามสร้างหลุมหลบภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช.....

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

ด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราช แจ้งว่า ได้รับการเสนอแนะจากคุณขวัญแก้ว วัชโรทัย รองราชเลขาธิการสำนักพระราชวัง และเลขาธิการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ว่า ควรจัดสร้างอาคารหลบภัยขึ้นที่ตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ราษฎรได้ใช้อาศัยหลบภัยเมื่อเกิดวาตภัยและอุทกภัย ส่วนในยามปกติจะใช้เป็นอาคารจัดนิทรรศการแสดงผลเหตุการณ์มหาตภัย ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือใช้เป็นสถานที่เล่นกีฬาในร่มก็ได้ ซึ่งจังหวัดได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ราษฎรเป็นอย่างมากในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินอันอาจจะเกิดจากวาตภัยและอุทกภัย จึงได้เสนอโครงการของงบประมาณไปยังกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต่อมากรมโยธาธิการได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการสำรวจและได้สถานที่ที่จะใช้ก่อสร้างอาคารหลบภัยที่เหมาะสม คือ บริเวณตรงข้าม วัดสุเทพธาราม หมู่ที่ ๑ ตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง เนื้อที่ประมาณ ๔ ไร่เศษ ต่อมาจังหวัดได้รับแจ้งจากสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนว่า คณะกรรมการจัดสร้างหลุมหลบภัยจากวาตภัยและอุทกภัยในพื้นที่ชุมชนได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และได้มอบให้จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอให้ที่ดินของวัดสุเทพธาราม เพื่อใช้เป็นที่สำหรับสร้างหลุมหลบภัยดังกล่าว ซึ่งในการนี้จังหวัดได้ขออนุญาตใช้ที่ดินวัดโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาต่อเจ้าอาวาสวัดสุเทพธาราม ซึ่งเจ้าอาวาสอนุญาตและทางวัดได้สำเนาหนังสือให้เจ้าคณะฝ่ายสงฆ์ตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาคเพื่อทราบแล้ว จึงเสนอกรมการศาสนาเพื่อพิจารณา

สำนักงานศาสนสมบัติ ได้ตรวจสอบผังบริเวณที่ตั้งวัดแล้วปรากฏว่า วัดสุเทพธารามมีเนื้อที่ประมาณ ๓๓ ไร่เศษ มีถนนสภาพตำบลตัดผ่านแบ่งที่ดินออกเป็นสองส่วน ด้านทิศใต้เป็นบริเวณที่ตั้งวัด ส่วนด้านทิศเหนือเนื้อที่ประมาณ ๔ ไร่เศษ เป็นที่ว่างเปล่าไม่มีการจัดประโยชน์ จึงเห็นเป็นการสมควรที่วัดจะให้ที่ทำการปกครอง (ฝ่ายกิจการพิเศษ) ใช้ที่ดินแปลงดังกล่าวเนื้อที่ ๔ ไร่เศษ เพื่อสร้างหลุมหลบภัยจากวาตภัยและอุทกภัยโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาการใช้ที่ดินเนื่องจากการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ต่อประชาชน ที่ได้รับความเดือดร้อนเมื่อเกิดวาตภัยและอุทกภัย แต่เมื่อหมดความจำเป็นในการใช้ที่ดินแปลงนี้ก็ขอให้ส่งมอบที่ดินแก่วัดทันที

กรมการศาสนาจึงสั่งให้นำเสนอคณะกรรมการ พศป. เพื่อพิจารณา
ได้นำเสนอคณะกรรมการ พศป. ในการประชุมครั้งที่ ๑๘/๒๕๓๔ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๔
เพื่อพิจารณา
ที่ประชุมเห็นว่าที่ดินเป็นที่ของวัด เจ้าอาวาสให้ใช้ที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนไม่ชอบด้วย
พระวินัย จึงมีมติให้กรมการศาสนาแจ้งวัดเพื่อพิจารณา
จึงเรียนมาเพื่อโปรดสำนักงานศาสนสมบัติดำเนินการต่อไป

สมศักดิ์ เลหาภักดี
(นายสมศักดิ์ เลหาภักดี)
ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ
เลขานุการคณะกรรมการ พศป.

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๗๒

๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕

เรื่อง มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุและที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติกลางหรือของวัด

เรียน เลขาธิการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๘๐๔/๐๒๖

ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕

ด้วยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก) ได้เสนอเรื่องมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติกลางหรือของวัด มาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบ ความละเอียดปรากฏตามส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๕ ลงมติว่า

๑. โดยที่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ มีเจตนารมณ์ให้นำที่ดินราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติกลางหรือของวัด ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร หรือเขตเทศบาลนครที่มีความแออัดด้านการจราจร ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเหมาะสมรอบคอบ และไม่เกิดผลกระทบต่อการจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่การจราจรแออัด จึงให้คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (คจร.) เข้ามีส่วนในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว แต่โดยที่มติคณะรัฐมนตรีข้างต้นยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะประเด็นพื้นที่ตั้งแต่ ๑ ไร่ขึ้นไป จึงให้ปรับปรุงแก้ไขมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ในข้อ ๑ เป็นดังนี้

เห็นชอบให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี (๑๙ กันยายน ๒๕๓๘) เรื่อง การใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุและที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติกลางหรือของวัด โดยต่อไปให้กระทรวงการคลังและกระทรวงศึกษาธิการถือปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวง เทศบัญญัติ อย่างเคร่งครัด และในการนำที่ดินราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติกลางหรือของวัดไปจัดหาประโยชน์ให้ถือปฏิบัติโดย

๑.๑ พื้นที่ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน หรือเทศบาลนครที่มีความแออัดของการจราจร

๑.๒ พื้นที่นอกเหนือจากข้อ ๑.๑ ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ ๑ ไร่ขึ้นไป และมีการจราจรแออัด หากจะพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ต้องเสนอให้ คจร. พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางแก้ไขปัญหาการจราจร

๒. รับทราบการกำหนดหลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติของคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (คจร.) ในการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุและที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติกลางหรือของวัด ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามที่สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก) เสนอและให้ คจร. รับไปดำเนินการปรับปรุงเอกสารหลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับข้อ ๑ เพื่อถือปฏิบัติต่อไป

๓. สำหรับกรณีของกระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ซึ่งอยู่ระหว่างการใช้ที่ราชพัสดุจำนวนประมาณ ๑๔๐ แปลง ไปจัดหาประโยชน์ไว้แล้วนั้น ให้ดำเนินการต่อไปได้ โดยให้ยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้ให้กรมธนารักษ์เชิญเลขาธิการคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก หรือผู้แทนเข้าร่วมเป็นกรรมการพิจารณาเพื่อมิให้เกิดผลกระทบด้านการจราจรด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ขอได้โปรดแจ้งให้ส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดทราบ และถือปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายจุลยุทธ หิรัณยสวัสดิ์)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี รักษาราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักบริการงานสารสนเทศ

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๗๑๙๓

โทรสาร. ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๙/๒๕๖๓

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่

๑๙๓๓๒๕๖๓

เรื่อง

กำหนดอายุสัญญาเช่าที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่ดินศาสนสมบัติกลางและวัดร้าง สำหรับส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจเช่า

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ครั้งที่ ๓/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่า คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) มีนโยบายกำหนดอายุสัญญาเช่าที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่ดินศาสนสมบัติกลาง และวัดร้าง สำหรับส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจเช่า ให้เป็นอายุสัญญานานปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นต้นไป เพื่อประโยชน์แก่ผู้เช่าที่จะได้สิทธิการใช้ที่ดินตามระยะเวลาที่กำหนด และสามารถวางแผนการใช้ประโยชน์จากที่ดินในระยะยาว สอดคล้องกับแผนงานของหน่วยงานและการขอตั้งงบประมาณของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ

เพื่อให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจได้ปฏิบัติตามนโยบายข้างต้น เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ระยะเวลาการให้เช่า กรณีหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจเป็นผู้เช่า ซึ่งแต่เดิมสัญญาเช่าระยะสั้นปีต่อปี หรือระยะเวลา ๓ ปี ให้กำหนดระยะเวลาการให้เช่าใหม่ เป็นสัญญาระยะยาว เพื่อประโยชน์แก่ผู้เช่าที่จะได้สิทธิการใช้ที่ดินตามระยะเวลาที่กำหนด และสามารถวางแผนการใช้ประโยชน์จากที่ดินในระยะยาว สอดคล้องกับแผนงานของหน่วยงาน และการขอตั้งงบประมาณของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ

๒. กำหนดอัตราค่าเช่ารายปีให้สัมพันธ์กับมูลค่าของที่ดินที่ให้เช่า โดยอิงราคาประเมินที่ดินของทางราชการเป็นฐาน ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

๓.ให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติอนุมัติตามที่คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เสนอ และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

(นายณรงค์ ทรงอารมณ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เรื่อง การกำหนดอัตราค่าเช่าและค่าตอบแทน ที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้าง
สำหรับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร
พ.ศ. ๒๕๖๗

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงอัตราค่าเช่าและค่าตอบแทนที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้าง สำหรับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรให้มีความเหมาะสม อันเป็นการส่งเสริม เกื้อกูลการจัดทำบริการสาธารณะ ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ ทวิ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ตามมติมหาเถรสมาคม ในการประชุมครั้งที่ ๒๙/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ มติที่ ๘๘๐/๒๕๖๖ จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดอัตราค่าเช่าและค่าตอบแทน ที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ๒๕๖๗”

ข้อ ๒ บรรดาระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใด ๆ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในส่วนที่ได้กำหนดไว้แล้วในประกาศนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับประกาศนี้ ให้ใช้ประกาศนี้แทน

ข้อ ๓ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๔ ในประกาศนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และสภาวิชาชีพ

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ โดยไม่รวมถึง รัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการธนาคาร รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งในรูปแบบบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด หรือที่จัดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

“องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร” หมายความว่า วัดตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพซึ่งมีกฎหมายจัดตั้ง มูลนิธิที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โรงเรียนเอกชนซึ่งไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาหรือเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาต่ำกว่าอัตราที่พึงเรียกเก็บตามที่คำนวณได้ตามกฎหมายเพราะเหตุเป็นโรงเรียนการกุศล

หรือเพื่อให้ผู้ยากไร้ได้รับการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน หรือองค์กรอื่นใดที่มหาเถรสมาคม เห็นชอบ

“สัญญาเช่าใหม่” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ได้ทำสัญญาเช่าหรือต่อสัญญาเช่า โดยมีผลผูกพันนับตั้งแต่วันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับ

“สัญญาเช่าเดิม” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ได้ทำสัญญาเช่าก่อนวันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับ และสัญญาเช่านั้นยังคงมีผลผูกพันอยู่

“สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า โรงเรือน อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่บุคคล อาจเช่าอยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือใช้เป็นที่พักเก็บสินค้า ใช้ประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรือการบริการ รวมตลอดทั้งบรรดาทรัพย์สินอันเป็นส่วนควบหรือติดอยู่กับที่ดินเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น

ข้อ ๕ อัตราค่าเช่าที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ได้ทำสัญญาเช่าใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์การเช่าเพื่อเป็นที่ตั้งสถานพยาบาล สถานศึกษา ฌาปนสถาน สวนสาธารณะ สนามกีฬา ลานกีฬา สถานที่ตากพืชผลทางการเกษตร ประปาหมู่บ้าน และสถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ให้คิดค่าเช่าต่อปีในอัตราร้อยละหนึ่งของราคาประเมินที่ดินของทางราชการ โดยปรับเพิ่มร้อยละสิบห้าทุกระยะเวลาการเช่าห้าปี

ข้อ ๖ อัตราค่าเช่า ที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ได้ทำสัญญาเช่าใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์การเช่าเพื่อใช้ในกิจการสาธารณะอื่นนอกจากข้อ ๕ ให้คิดค่าเช่าต่อปีในอัตราร้อยละสองของราคาประเมินที่ดินของทางราชการ โดยปรับเพิ่มร้อยละสิบห้าทุกระยะเวลาการเช่าห้าปี

ข้อ ๗ อัตราค่าเช่า ที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับรัฐวิสาหกิจ ได้ทำสัญญาเช่าใหม่ ให้คิดค่าเช่าต่อปีในอัตราร้อยละสามของราคาประเมินที่ดินของทางราชการ โดยปรับเพิ่มร้อยละสิบห้าทุกระยะเวลาการเช่าห้าปี

ข้อ ๘ อัตราค่าเช่า ที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เป็นการชั่วคราว คราวละไม่เกินสามสิบวันให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ กำหนดโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม แต่ต้องไม่น้อยกว่าอัตรา ดังต่อไปนี้

๑) กรณีที่ดิน

ก. กรุงเทพมหานคร	วันละ ๒.๕๐	บาทต่อตารางวา
ข. จังหวัดอื่น	วันละ ๑.๗๕	บาทต่อตารางวา

๒) กรณีสิ่งปลูกสร้าง

ก. กรุงเทพมหานคร	วันละ ๒๕	บาทต่อตารางเมตร
ข. จังหวัดอื่น	วันละ ๑๗.๕๐	บาทต่อตารางเมตร

การคำนวณพื้นที่เช่าในส่วนที่เป็นสิ่งปลูกสร้างให้ใช้พื้นที่ใช้สอยทั้งหมดของอาคารเป็นพื้นที่สำหรับคำนวณค่าเช่า หรือวิธีการอื่นใดตามที่คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำเห็นสมควร

ข้อ ๙ การคิดอัตราค่าเช่าในการต่อสัญญาเช่าใหม่ เมื่อสัญญาเช่าเดิมสิ้นสุดลงก่อนหรือภายหลังประกาศนี้มีผลใช้บังคับ ให้คิดในอัตราเริ่มต้น ตามจำนวนอัตราค่าเช่าในปีสุดท้ายของสัญญาเช่าเดิม หรือจำนวนอัตราค่าเช่าที่คำนวณได้ตามหลักเกณฑ์ในประกาศนี้ ในปีที่จะต่อสัญญาเช่าใหม่จำนวนใดสูงกว่า ให้ใช้จำนวนนั้นเป็นอัตราค่าเช่าเริ่มต้นในการต่อสัญญาเช่าใหม่ โดยปรับเพิ่มร้อยละสิบห้าทุกระยะเวลาการเช่าห้าปี

ข้อ ๑๐ กรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเฉพาะราย เพื่อความเหมาะสมเป็นธรรมและประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำพิจารณาให้ความเห็นแล้วเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาเห็นชอบอัตราค่าเช่าสำหรับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เป็นประการอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ได้

ข้อ ๑๑ ให้งดเก็บค่าธรรมเนียมการเช่า เงินบำรุงศาสนสมบัติ และเงินประกันการเช่าจากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรสำหรับการเช่าตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๕ และข้อ ๖ ส่วนการลดหรืองดเก็บค่าธรรมเนียมการเช่า เงินบำรุงศาสนสมบัติ และเงินประกันการเช่าสำหรับการเช่าของรัฐวิสาหกิจตามข้อ ๗ เพื่อความเหมาะสมเป็นธรรม และประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำพิจารณาให้ความเห็นแล้วเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาเห็นชอบอัตราค่าธรรมเนียมการเช่า เงินบำรุงศาสนสมบัติ และเงินประกันการเช่าเป็นประการอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ได้

ข้อ ๑๒ ให้หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการจดทะเบียนการเช่า ค่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง หรือภาษีอื่นใด ๆ ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาล เทศบาล หรือองค์การบริหารอื่นใดเรียกเก็บจากที่ดิน หรือสิ่งปลูกสร้างที่เช่าไม่ว่าจะใช้บังคับอยู่ในขณะทำสัญญา หรือหากมิใช่บังคับต่อไปภายหน้าแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๓ กรณีหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ได้ทำสัญญาเช่าที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้าง ก่อนประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และระยะเวลาการเช่าเหลืออยู่มากกว่า ๕ ปี หากมีความประสงค์ขอยกเลิกสัญญาเช่าเดิม ให้ยื่นหนังสือแสดงความประสงค์ขอจัดทำสัญญาเช่าใหม่ ภายในกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับ โดยส่วนกลางให้ยื่นต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ส่วนภูมิภาคให้ยื่นต่อจังหวัดที่ได้จัดทำสัญญาเช่า โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรวบรวมนำเสนอคณะกรรมการพิจารณา

งบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำพิจารณาให้ความเห็น แล้วเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาเห็นชอบ

ข้อ ๑๔ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้
ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้หรือการปฏิบัติตามประกาศนี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำพิจารณาให้ความเห็นหรือให้ความเห็นวินิจฉัยชี้ขาดแล้วเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาเห็นชอบ เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเป็นประการใดแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

อินทพร จั่นเอี่ยม

รองผู้อำนวยการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ส่วนที่ ๗

ภาระจ่ายผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

การะจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

วัดมีสภาพเป็นนิติบุคคล และต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎกระทรวง มติมหาเถรสมาคม กฎระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม

ในเรื่องการะจำยอมมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มติมหาเถรสมาคม ซึ่งวัดควรจะทราบ กล่าวคือ

๑. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๗ บัญญัติว่า

“อสังหาริมทรัพย์อาจต้องตกอยู่ในการะจำยอม โดยเจ้าของต้องยอมรับกรรมบางอย่าง ซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตน หรือต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้น เพื่อประโยชน์แก่อสังหาริมทรัพย์อื่นๆ”

การะจำยอม คือ ทรัพย์สินชนิดหนึ่งที่ตัดทอนอำนาจกรรมสิทธิ์ โดยทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์อันหนึ่งเรียกว่า **“การยทรัพย์”** ต้องรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบกระเทือนทรัพย์สินของตน หรือทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินนั้น เพื่อประโยชน์ของอสังหาริมทรัพย์อื่นที่เรียกว่า **“สามยทรัพย์”**

สรุปความหมาย วัดมีที่ดินติดกับทางสาธารณะ แต่มีเจ้าของที่ดินซึ่งอยู่ติดกับที่ดินวัดมีความประสงค์จะขอทางผ่านที่ดินวัดเพื่อออกสู่สาธารณะ ที่ดินวัดที่ติดทางสาธารณะเรียกว่า **“การยทรัพย์”** ส่วนที่ดินของผู้ขอผ่านที่วัด เรียกว่า **“สามยทรัพย์”**

การจดทะเบียนการะจำยอม เพื่อความสมบูรณ์ตามกฎหมาย จะต้องนำโฉนดที่ดินที่เป็นการยทรัพย์และสามยทรัพย์ ไปดำเนินการจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดิน โดยให้มีเงื่อนไขตามสัญญาการะจำยอมที่วัดทำกับผู้ขอการะจำยอม ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะได้แจ้งเงื่อนไขหลักซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) แล้ว ให้วัดทราบ

ข้อควรระวัง ระหว่างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำลังดำเนินการเสนอเรื่องการะจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ให้ความเห็นชอบตามมติมหาเถรสมาคมอยู่นั้น ห้ามมิให้วัดทำสัญญาการะจำยอมกับผู้ขอการะจำยอมจนกว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะแจ้งให้ทราบ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายกับทางวัด

๒. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๐ ได้มีมติให้วัดต่างๆ ปฏิบัติพอสรุปได้ว่า

๒.๑ หากวัดใดมีผู้ขอทำสัญญาเช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด เพื่อเป็นทางเข้าออก ไม่ว่าจะมีการกำหนดระยะเวลาเช่าก็ปึกตามให้วัดจัดทำในลักษณะสัญญาการะจำยอมเท่านั้น

๒.๒ ในการที่มีผู้ขอทำสัญญา และจดทะเบียนทางการะจำยอมผ่านที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ให้เจ้าอาวาสวัดส่งแผนที่สังเขป ประกอบด้วย ๑. ตำแหน่งที่ตั้งวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ ๒. ที่ดินแปลงที่ขอใช้ทางการะจำยอม ๓. ขนาดของทางการะจำยอม เช่น ความกว้าง ยาว ของถนน และจำนวนเนื้อที่ โดยมีมาตราส่วนให้ชัดเจน ๔. สำเนาโฉนดที่ดินแปลง

ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ๕. เงินบำรุงวัด ๖. หนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินทุกแปลงที่เกี่ยวข้องของสำนักงานที่ดินจังหวัด ปัจจุบัน ๗. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอทางภาระจำยอม หากเป็นบริษัทต้องมีสำเนาหนังสือจดทะเบียนบริษัท (บริคณห์สนธิ) ระบุผู้ใดเป็นกรรมการบริษัทผู้มีอำนาจลงนาม พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ๘. หนังสือของผู้ขอทางภาระจำยอมถึงเจ้าอาวาส หากเป็นบริษัทต้องลงชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนามและประทับตราบริษัท ๙. หนังสือแสดงความเห็นชอบให้จดทะเบียนภาระจำยอมออกสู่ทางสาธารณะของเจ้าอาวาสวัด และหนังสือผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตามลำดับชั้นถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบเงื่อนไขในสัญญาภาระจำยอมที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะแจ้งให้วัดทราบหลังจากคณะกรรมการ พศป. ให้ความเห็นชอบแล้ว เป็นเงื่อนไขหลักในสัญญาภาระจำยอมที่วัดจะทำกับผู้ขอภาระจำยอมเพื่อไม่ให้วัดเสียเปรียบ

๑. ให้วัดทำสัญญาภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด โฉนดที่ดิน ขนาดกว้างกี่เมตร ยาวกี่เมตร เนื้อที่กี่ตารางวา ให้แก่ นาย, นาง หรือบริษัท โฉนดที่ดิน เลขที่ ใสเลขโฉนดทุกแปลง เพื่อใช้เป็นทางเข้าออกสู่ถนนสาธารณะตลอดไป

๒. ถวายเงินบำรุงวัด จำนวนเท่าใด โดยชำระทั้งหมดในวันทำสัญญาภาระจำยอม (ไม่ใช่ชำระในวันจดทะเบียนที่สำนักงานที่ดิน มิฉะนั้นวัดจะเสียเปรียบ เพราะเมื่อทำสัญญาภาระจำยอมแล้วแต่ปล่อยเวลายังไม่ไปจดทะเบียนที่สำนักงานที่ดิน)

๓. ผู้ขอใช้ทางภาระจำยอมจะต้องดูแลรักษา บำรุง ซ่อมแซมทางภาระจำยอมดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ โดยออกเงินค่าใช้จ่ายเองทั้งสิ้น

๔. หากมีเจ้าของที่ดินแปลงอื่นขอใช้ทางภาระจำยอมนี้ด้วย วัดเพียงผู้เดียวที่จะอนุญาต และเรียกเงินค่าตอบแทน ผู้ขอให้ทางภาระจำยอมไม่มีสิทธิอนุญาต และเรียกค่าตอบแทนจากเจ้าของที่ดินแปลงอื่นและจากวัด

๕. ผู้ขอใช้ทางภาระจำยอมเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนภาระจำยอมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ถ้ามี)

๖. ถ้าผู้ขอใช้ทางภาระจำยอมกระทำผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใด วัดมีสิทธิบอกเลิกสัญญาภาระจำยอมได้ทันที

วิธีการปฏิบัติและขั้นตอน พร้อมทั้งตัวอย่างปัญหา

๑. ให้ผู้ขอภาระจำยอมทำหนังสือถึงเจ้าอาวาส เพื่อขอทำสัญญาและจดทะเบียนภาระจำยอม โดยระบุขนาดกว้าง ยาว ของถนน และจำนวนเนื้อที่ทั้งหมด เป็นตารางวา พร้อมทั้งแผนที่ตั้งวัด สิ่งก่อสร้าง กว๊าน เสนาสนะ ศาลาการเปรียญ โบสถ์ วิหาร แผนที่ถนนผ่านบริเวณใดมีสิ่งก่อสร้างอะไรบ้าง ในบริเวณใกล้เคียงถนน พร้อมทั้งเสนอเงินบำรุงวัด

๒. หนังสือเจ้าอาวาสถึงผู้ว่าราชการจังหวัด แสดงความเห็นขอให้ผู้ขอจดทะเบียนการจำหน่ายระบุขนาดกว้าง ยาว ถนนวน เนื้อที่ โฉนดเลขที่ พร้อมหนังสือผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะตามลำดับชั้นถึงเจ้าคณะจังหวัด พร้อมแผนที่พอสั่งเขบ และหนังสือราคาประเมินที่ดินทุกแปลง ทั้งของวัดที่จะเป็นภาระจำหน่าย และของเอกชนผู้ขอที่ได้รับประโยชน์จากการจำหน่ายของสำนักงานที่ดินจังหวัดปัจจุบัน โดยผู้ขอการจำหน่ายเป็นผู้ไปติดต่อสำนักงานที่ดินจังหวัด เมื่อเอกสารครบแล้วให้นำเรื่องทั้งหมดไปยื่นที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และเพื่อให้เป็นไปตามมติของมหาเถรสมาคม ขอให้จังหวัดส่งเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการต่อไป

ปัญหาที่เคยมึ

๑. ที่ดินของเอกชนที่ติดกับวัดมีหลายแปลงหลายโฉนดที่ติดต่อกัน แต่แจ้งมาว่ามีโฉนดเดียว แปลงเดียว ทำให้วัดเสียประโยชน์ในการคิดค่าบำรุง ดังนั้น ขอให้ไวยาวจักรตรวจสอบว่าผู้ขอการจำหน่ายมีที่ดินที่ได้ประโยชน์ซึ่งติดกับที่วัด ก็แปลง ก็โฉนด

๒. ทางภาระจำหน่ายซึ่งผ่านที่วัด หรือที่ธรณีสงษ์ ควรอยู่ขีดด้านใดด้านหนึ่งของวัดเนื่องจากผ่านกลางที่วัด คณะกรรมการ พศป. จะไม่เห็นด้วย ทำให้ต้องเสียเวลาทำเรื่องใหม่

๓. หากส่วนราชการจะทำถนนผ่านที่วัด เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นสาธารณะ ควรดำเนินการเกี่ยวกับค่าผาติกรรม ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ไม่ใช่ภาระจำหน่าย

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๒๑/๒๕๔๐

เรื่อง การทำสัญญาและจดทะเบียนทางภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนาสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๐ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๐ บัญญัติว่า “การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง” กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) กำหนดวิธีการเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว แต่คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่ กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) กำหนดวิธีการดำเนินการไว้แต่เฉพาะการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปีเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงวิธีการในการจดทะเบียนทางภาระจำยอม ซึ่งกรมการศาสนาสมควรแก้กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ให้ครอบคลุมไปถึงเรื่องจดทะเบียนทางภาระจำยอมด้วย เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญไม่น้อยกว่าเรื่องการให้เช่า กรมการศาสนาจึงได้แก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติไว้ว่าเจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้แล้วตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ยังกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ไว้อีกโสดหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติวัดให้เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น ตามกาลสมัยทั้งในทางทรัพย์สินทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้องมิให้เจ้าอาวาสต้องถูกดำเนินคดีเตียน และมีให้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัดศาสนสมบัติวัดอีกประการหนึ่ง สมควรจะดำเนินแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ ให้ครอบคลุมถึงเรื่องจดทะเบียนทางภาระจำยอมด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติตามดังนี้

๑. หากวัดใดมีผู้ขอทำสัญญาเช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดเพื่อเป็นทางเข้าออก ไม่ว่าจะมีการกำหนดระยะเวลาเช่าก็ปฏิบัติตาม ให้วัดจัดทำในลักษณะสัญญาการะจำยอมเท่านั้น

๒. ในการที่มีผู้ขอทำสัญญา และจดทะเบียนทางภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแผนผังสังเขปประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้งวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ ที่ดินแปลงที่ขอใช้ทางภาระจำยอม ขนาดของทางภาระจำยอม เช่น ความกว้าง ความยาว และจำนวนเนื้อที่ โดยเข้ามาตราส่วนให้ชัดเจน สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เงินบำรุงวัด เงื่อนไขพิเศษอื่นๆ ไปยังกรรมการศาสนา เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อน

๓. ให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่กรรมการศาสนาได้รับเรื่องนั้นๆ และหลักฐานครบถ้วนถูกต้อง แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๔. วัดจะทำสัญญา และจดทะเบียนภาระจำยอมได้ต่อเมื่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

กรรมการศาสนาเห็นควรนำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เพื่อพิจารณาก่อนจะนำเสนอมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นชอบตามข้อเสนอ กรรมการศาสนาจะได้แจ้งมติเรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อส่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าอาวาสวัดทุกวัดภายในสังกัดให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๔๐ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๐ พิจารณาแล้ว

ที่ประชุมมีมติควรให้ความเห็นชอบตามที่กรรมการศาสนาเสนอ และให้นำเสนอมหาเถรสมาคม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

ประยูร รักยิ้ม
(นายประยูร รักยิ้ม)

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การคิดค่าตอบแทนการจดทะเบียนทางภาระจำยอม
ผ่านที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

พ.ศ. ๒๕๕๖

เพื่อให้การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติในการจัดประโยชน์ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ในที่วัดร้าง หรือที่ศาสนสมบัติกลาง และสอดคล้องต่อการให้ความช่วยเหลือในการจัดการที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงวางระเบียบไว้ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การคิดค่าตอบแทนการจดทะเบียนทางภาระจำยอมผ่านที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ คำสั่ง ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์ในการคิดค่าตอบแทน การจดทะเบียนทางภาระจำยอมให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่แจ้งความประสงค์ต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือวัด แล้วแต่กรณี การคิดค่าตอบแทนถือปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๔.๑ การคิดค่าตอบแทนการจดทะเบียนทางภาระจำยอมของที่ดินวัดหรือที่ดินศาสนสมบัติกลางให้กำหนดเป็น ๒ ส่วน คือ

(๑) ส่วนทางภาระจำยอม ให้คิดไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐๐ ของมูลค่าราคาประเมินที่ดินของทางราชการ ตามเนื้อที่ที่เป็นทางภาระจำยอม

(๒) ส่วนของที่ดินผู้จดทะเบียนทางภาระจำยอม ให้คิดค่าตอบแทนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ของมูลค่าราคาประเมินที่ดินของทางราชการทั้งแปลง สำหรับที่ดินทุกแปลงที่ขอทางภาระจำยอม

๔.๒ การใช้ราคาประเมินที่ดินของทางราชการในการคำนวณมูลค่าที่ดินของผู้ที่ขอทางภาระจำยอม ให้ใช้ราคาประเมินที่ดินแปลงที่มีราคาสูงสุด

๔.๓ ค่าตอบแทนการจดทะเบียนภาระจำยอมที่คำนวณทั้ง ๒ ส่วน ตาม ๔.๑ (๑) และ ๔.๑ (๒) เป็นเพียงการคำนวณโดยเบื้องต้น ทั้งนี้ค่าตอบแทนที่เรียกเก็บให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) กำหนดแต่ละครั้ง โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๕ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติรักษาราชการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

(นายณพรัตน์ เบญจวัฒนานนท์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ส่วนที่ ๘
การผาติกรรมที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์
หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

การดำเนินการผาติกรรมที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๓๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับค่าผาติกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรมการศาสนา แล้วแต่กรณีในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

“ผาติกรรม” แปลว่า การทำให้เจริญ ใช้ในพระวินัยว่า การจำหน่ายครุภัณฑ์ เพื่อประโยชน์สงฆ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเอาของแล้วแลกเปลี่ยนเอาของดีกว่าให้แก่สงฆ์ เช่น เอาที่วัดไปทำอย่างอื่นแล้วสร้างวัดถวายใหม่เป็นการชดใช้

การผาติกรรม คือ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ที่ดินวัดในการก่อสร้างต่างๆ อาทิ เช่น ถนนทางหลวง คลองชลประทาน ทางรถไฟ เขื่อนอ่างเก็บน้ำ ฯลฯ โดยการผาติกรรมดังกล่าว ต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้หน่วยงานราชการนั้นๆ หรือมีพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

การกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์เบื้องต้น (การกำหนดอัตราค่าผาติกรรมและเงินค่าทดแทน) เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒

เงินค่าผาติกรรม หมายถึง เงินค่าทดแทนที่ดินส่วนที่ถูกเวนคืน ซึ่งหน่วยงานหรือส่วนราชการที่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินวัดในการก่อสร้างต่างๆ จ่ายทดแทนค่าที่ดินให้แก่วัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

วัดที่ถูกเวนคืน สามารถรับเงินจากหน่วยงานที่เวนคืนได้ ดังนี้

๑. ค่าผาติกรรม (ค่าทดแทนที่ดิน) วัดจะได้รับเงินค่าผาติกรรม เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีหนังสือแจ้งมติมหาเถรสมาคมให้ความเห็นชอบในการรับเงินค่าผาติกรรม สามารถดำเนินการดังนี้

๑.๑ วัดในกรุงเทพมหานคร ติดต่อขอรับเงินค่าผาติกรรมได้ที่หน่วยงานที่ขอผาติกรรม

๑.๒ วัดในส่วนภูมิภาค ติดต่อขอรับเงินค่าผาติกรรมได้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

๒. ค่าชดเชยอาคาร สิ่งปลูกสร้าง และพืชผล ไม้ยืนต้น วัดสามารถรับค่าทดแทนได้ทันทีจากหน่วยงานที่เวนคืนนั้นๆ หากวัดสามารถตกลงในราคากันได้ โดยไม่ต้องรอมติมหาเถรสมาคม

เมื่อวัดรับเงินค่าผาติกรรมแล้ว ให้ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ คือให้นำค่าผาติกรรมที่ฝากธนาคารออมสินหรือธนาคารพาณิชย์ ในนามวัดโดยระบุในบัญชีเงินฝากว่า “เงินค่าผาติกรรมของวัด.....” ห้ามมิให้นำเงินต้นมาใช้จ่าย ใช้ได้แต่ดอกผลเท่านั้น หากจะนำเงินค่าผาติกรรมไปจัดซื้อที่ดินหรือสังฆาริมทรัพย์อย่างอื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม รวมถึงการนำฝากและส่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม และดอกผลด้วย

กรณีวัดถูกเวนคืนที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งวัดหมดทั้งแปลง

๑. วัดจะต้องทำความเข้าใจความตกลงกับหน่วยราชการที่เวนคืน ให้จัดหาที่ดินเพื่อสร้างวัดแห่งใหม่ทดแทนให้เรียบร้อยก่อน รวมทั้งค่าทดแทนที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง และพืชผล ไม้ยืนต้น โดยจัดทำเป็นรายงานผลการดำเนินงานและผลกระทบจากโครงการที่เกี่ยวกับการผาติกรรมที่ดินที่ถูกเวนคืนให้เป็นที่ยุติก่อน จึงจะดำเนินการผาติกรรมได้

๒. การย้ายวัด ให้วัดประสานไปจังหวัดเพื่อทำเรื่องผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อประกาศย้ายวัดให้เป็นการถูกต้องตามกฎหมายกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. ๒๕๕๙

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผาติกรรมที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒
๓. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๐ มติที่ ๒๕๒/๒๕๕๐
เรื่อง เสนอขอแต่งตั้งผู้พิจารณาถ้อยแถลงการเวนคืนที่ดินวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง
๔. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ มติที่ ๓๙๔/๒๕๔๓
เรื่อง หลักเกณฑ์การฝากและการส่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม
๕. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ มติที่ ๑๘๕/๒๕๖๕
เรื่อง แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินของวัดเป็นทางสาธารณประโยชน์
๖. ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดการที่ดินแทนวัด พ.ศ. ๒๕๖๗
๗. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพิจารณาชี้ขาดการยุติข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐและการดำเนินคดี

ขั้นตอนและกระบวนการผาติกรรม

การผาติกรรม จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่หน่วยงานราชการนั้นๆ หรือมีพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ โดยมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ/สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ได้รับแจ้งหนังสือจากหน่วยงานที่ขอดำเนินการผาติกรรม

ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐมีหนังสือแจ้งความประสงค์ขอเวนคืนที่ดิน ที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครแจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ส่วนภูมิภาคแจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

เอกสารที่ใช้ในการดำเนินการผาติกรรม

๑. หนังสือจากส่วนราชการ แจ้งความประสงค์ขอเวนคืนที่ดินหรือผาติกรรม
 ๒. สำเนาพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนฯ
และแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนฯ
 ๓. รูปแผนที่การรังวัดแบ่งแยกที่ดินที่ถูกเวนคืน (ร.ว. ๙)
 ๔. แผนผังแสดงแนวเขตที่ดินที่ถูกเวนคืน
 ๕. ภาพถ่ายบริเวณที่ดินที่ถูกเวนคืน
 ๖. บัญชีกำหนดค่าทดแทนที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง และพืชผล ไม่ยืนต้น
 ๗. สำเนาประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นฯ เรื่อง กำหนดเขตที่ดิน
ในบริเวณที่จะเวนคืนฯ
 ๘. รายงานการประชุมคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์
ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทน
 ๙. สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่ถูกเวนคืน (หน้า – หลัง)
 ๑๐. หนังสือรับรองราคาประเมินที่ดิน
 ๑๑. บันทึกความคิดเห็น กรณีวัดผ่านเจ้าคณะพระสังฆาธิการเจ้าสังกัด และเจ้าหน้าที่
ฝ่ายบ้านเมืองตามลำดับ หรือ กรณีที่ศาสนสมบัติกลางและวัดร้างบันทึกความคิดเห็นผ่านผู้อำนวยการ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ/จังหวัด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองตามลำดับ
- * หากที่ธรณีสงฆ์อยู่คนละจังหวัดกับที่ตั้งวัด ให้นำเสนอผ่านเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองในจังหวัด
ณ ที่ดินนั้นตั้งอยู่

ขั้นตอนที่ ๒ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ/สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ/สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่ใช้ประกอบการผาติกรรม กรณีเอกสารบางส่วนไม่ถูกต้องครบถ้วนจะต้องประสาน หรือทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่ขอผาติกรรม หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดดำเนินการจัดส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๓ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีหนังสือเสนอเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

เจ้าหน้าที่จะเสนอเรื่องการผาติกรรมเสนอเจ้าคณะภาค ผู้ดูแลวัดเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ ๔ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีหนังสือเสนอผู้พิจารณากลั่นกรอง การเวนคืนที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

เจ้าหน้าที่จะเสนอเรื่องการผาติกรรมเสนอผู้พิจารณากลั่นกรองการเวนคืนที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๐ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ ๕ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอเรื่องผาติกรรมเข้าที่ประชุม มหาเถรสมาคมพิจารณา

เจ้าหน้าที่รวบรวมเอกสารเรื่องการผาติกรรม (ต้นฉบับ) ครบถ้วนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะส่งเรื่องให้สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม เพื่อนำเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ ๖ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหนังสือแจ้งมติมหาเถรสมาคมให้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อมติมหาเถรสมาคมให้ความเห็นชอบในการผาติกรรมดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ทำหนังสือแจ้งมติมหาเถรสมาคมให้แก่ ๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบผลการพิจารณาและแนวปฏิบัติ ดังนี้

๑. หน่วยงานที่ขอทำผาติกรรม
๒. ผู้ว่าราชการจังหวัด
๓. เจ้าคณะจังหวัดที่ดูแลที่วัดเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน
๔. วัดเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ทั้งนี้ หากมีเนื้อที่ที่ถูกเวนคืนเพิ่มขึ้นหรือลดลง ไม่ตรงกับมติมหาเถรสมาคมที่ออกให้เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการขั้นตอนพาติกรรมในส่วนของเนื้อที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมใหม่อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ ๗ หน่วยงานที่พาติกรรมจ่ายเงินค่าพาติกรรมให้แก่วัดตามมติมหาเถรสมาคม

เมื่อวัดได้รับเงินค่าพาติกรรมจากหน่วยงานที่พาติกรรมแล้ว วัดจะต้องปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ มติที่ ๓๙๔/๒๕๔๓ เรื่อง หลักเกณฑ์การฝากและการส่งจ่ายเงินค่าพาติกรรม ดังนี้

๑. เมื่อวัดได้รับเงินค่าพาติกรรมแล้วจะต้องนำฝากธนาคารออมสิน หรือธนาคารพาณิชย์ และแจ้งเจ้าคณะจังหวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ ภายใน ๓๐ วัน ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๑/๒๕๐๖ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๖

๒. ชื่อบัญชีคือ บัญชีเงินฝากประจำค่าพาติกรรมของวัด.....(ชื่อวัด).....

๓. ผู้ลงชื่อในสมุดฝากเงินคือ ๑) เจ้าอาวาส ๒) ไวยาวัจกร ๓) เจ้าคณะตำบล ๔) เจ้าคณะอำเภอ ๕) เจ้าคณะจังหวัดสังกัดโดยตำแหน่งขณะที่ฝาก

๔. เงินค่าพาติกรรม ใช้ได้แต่ดอกผลเท่านั้น หากวัดมีความจำเป็นที่จะใช้เงินค่าพาติกรรมให้นำเสนอมหาเถรสมาคม เพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน

๕. ผู้มีอำนาจส่งจ่ายเงินค่าพาติกรรม คือ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ลงนามร่วมกัน รวม ๕ ท่าน

๖. เงินดอกผล เมื่อวัดมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายให้นำเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน

๗. ผู้มีอำนาจส่งจ่ายเงินดอกผล คือ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร ลงนามร่วมกับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัด รูปใดรูปหนึ่ง รวม ๓ ท่าน

๘. เมื่อเบิกเงินดอกผลแล้ว ให้เจ้าอาวาสแจ้งผู้มีอำนาจส่งจ่ายที่มิได้ร่วมลงชื่อทุกท่านทราบ ภายใน ๗ วัน

๙. หากมีความจำเป็นจะต้องเปลี่ยนธนาคารที่ฝากใหม่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจส่งจ่ายทุกท่าน

๑๐. ก่อนการเบิกเงินดอกผลและเงินค่าพาติกรรมทุกครั้ง เจ้าอาวาสต้องแจ้งลายเซ็นของผู้มีอำนาจส่งจ่ายทุกท่านให้ธนาคารทราบ ไม่น้อยกว่า ๗ วัน

* เงินค่าพาติกรรม วัดใช้ได้แต่ดอกผล ห้ามใช้เงินต้น หากมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายให้นำเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อขอความเห็นชอบก่อน เพื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา

กรณีที่หน่วยงานพาติกรรมได้แนบสำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนฯ มาแล้วในขั้นตอนที่ ๑ เมื่อหน่วยงานพาติกรรมได้จ่ายเงินค่าพาติกรรมและค่าทดแทนให้วัดครบถ้วนแล้วตามขั้นตอนที่ ๗ ให้ข้ามไปขั้นตอนที่ ๑๐

ขั้นตอนที่ ๘ หน่วยงานแจ้งขอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติออกพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

หน่วยงานที่ผาติกรรมมีหนังสือแจ้งมายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง หรือพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี และประกาศพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ ๙ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่ผาติกรรมวัด และจังหวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานทราบว่าได้มีพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ฯ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเรียบร้อยแล้ว ขอให้ไปดำเนินการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนและรับเงินค่าผาติกรรมส่วนที่เหลือ (ถ้ามี) แจ้งให้ ๓ หน่วยงานทราบ ประกอบด้วย

๑. ส่วนราชการที่ขอทำการผาติกรรม
๒. จังหวัด
๓. วัดเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ขั้นตอนที่ ๑๐ การจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน

หน่วยงานที่ผาติกรรมจะประสานกับวัดที่ถูกผาติกรรมและจังหวัด เพื่อไปดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวให้กับส่วนราชการนั้นๆ และดำเนินการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนพร้อมทั้งรับเงินค่าผาติกรรมส่วนที่เหลือ (ถ้ามี)

๑. วัดในกรุงเทพมหานคร

วัดทำหนังสือถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มอบอำนาจให้ไปดำเนินการจดทะเบียนแบ่งเวนคืน

๒. วัดในส่วนภูมิภาค

๒.๑ ประสานกับจังหวัด ในกรณีที่วัดที่ถูกเวนคืน ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดไปดำเนินการจดทะเบียนแบ่งเวนคืน

๒.๒ กรณีที่ดินวัดที่ถูกเวนคืนนั้นตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาล ให้เจ้าอาวาสคัดเลือกทายาททายิกา แห่งวัดนั้น จำนวน ๒ หรือ ๓ ท่าน เพื่อบริหารจัดการให้ไปดำเนินการแบ่งเวนคืน

ข้อควรรู้

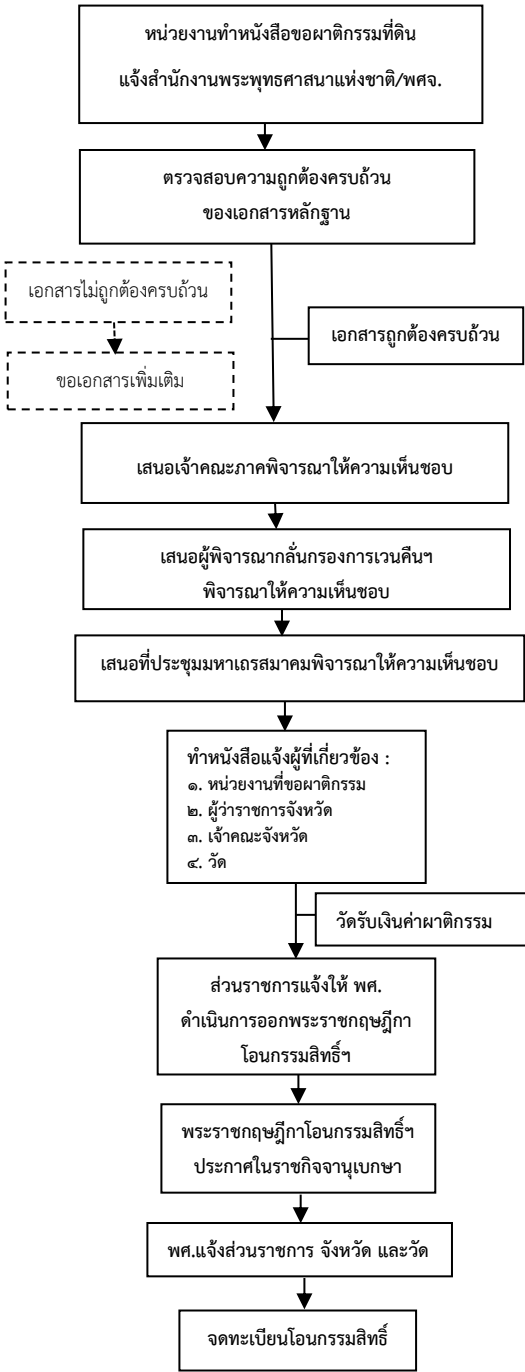
๑. การโอนที่ดินที่ได้มาจากการเวนคืน ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน และได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา ภาษีธุรกิจเฉพาะ และค่าอากรแสตมป์ โดยให้ดำเนินการตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากร (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๒๗)

๒. ตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๑ “ถ้าฝ่ายที่ต้องเสียอากรเป็นรัฐบาล เจ้าพนักงานผู้กระทำการของรัฐบาลโดยหน้าที่ บุคคลผู้กระทำการในนามของรัฐบาล องค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น สภาภาษีอากร วัตถุประสงค์สาธารณะ และองค์การศาสนาใดๆ ในราชอาณาจักรซึ่งเป็นนิติบุคคลอากรเป็นอันไม่ต้องเสีย แต่ข้อยกเว้นนี้มีได้ให้ใช้แก่องค์การของรัฐบาลที่ใช้ทุนหรือทุนหมุนเวียนเพื่อประกอบการพาณิชย์ หรือการพาณิชย์ซึ่งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น”

เอกสารประกอบการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ (เวนคืน) ประกอบด้วย

๑. หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน (โฉนดที่ดิน, น.ส.๓ ก, น.ส.๓, ส.ค.๑)
 ๒. หนังสือมอบอำนาจจากวัด
 ๓. สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ
 ๔. ทะเบียนบ้านของวัด
 ๕. สำเนาใบสุทธิเจ้าอาวาส, ใบแต่งตั้งสมณศักดิ์ (ถ้ามี)
 ๖. สำเนาใบตราตั้งเจ้าอาวาส
 ๗. สำเนาใบตั้งวัด และสำเนาใบพระราชทานวิสุงคามสีมา (กรณีที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา)
 ๘. ถ้าไม่มีหลักฐานในข้อ ๖ ให้ใช้หนังสือรับรองสภาพวัดที่ออกโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด
 ๙. สำเนาพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่ศาสนสมบัติกลาง
- ผู้รับมอบอำนาจจากวัดตามข้อ ๑ จะนำหลักฐานข้อ ๑ - ๙ ไปยื่นที่สำนักงานที่ดินจังหวัดซึ่งที่ดินวัดนั้นตั้งอยู่ เพื่อดำเนินการจดทะเบียนต่อไป

แผนผังขั้นตอนการผาติกรรม

การอุทธรณ์

การอุทธรณ์ กรณีวัดที่ถูกเวนคืนไม่พอใจค่าพาติกรรมที่หน่วยงานเวนคืนกำหนดให้ในเบื้องต้น วัด หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาได้ (มาตรา ๔๙, มาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒)

วัดสามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวเขตเวนคืนให้มีสิทธิอุทธรณ์ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับเงินจากเจ้าหน้าที่หรือรับเงินที่วางไว้ แล้วแต่กรณี

เมื่อวัดยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีแล้ว วัดจะทราบผลเมื่อรัฐมนตรีจะต้องพิจารณาให้เสร็จสิ้น นับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรี

เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ ทั้งหมดถือเป็นเงินค่าพาติกรรมด้วยเช่นกัน มหาเถรสมาคมได้มีมติครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ทั้งหมดให้นำฝากธนาคารในบัญชีเงินค่าพาติกรรมที่ดินของวัดนั้นๆ และให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินค่าพาติกรรมโดยใช้ได้แต่ดอกผล

ผลการอุทธรณ์ เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ ถือเป็นค่าพาติกรรม (ค่าทดแทน) ด้วยเช่นกัน ให้วัดปฏิบัติตามมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ โดย

๑. ให้วัดรายงานผลการอุทธรณ์ให้มหาเถรสมาคมทราบ
๒. เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ทั้งหมด ให้วัดฝากธนาคารออมสินหรือธนาคารพาณิชย์ในบัญชี “เงินค่าพาติกรรมวัด.....”
๓. การใช้จ่าย ให้ใช้ได้แต่ดอกผล หากจะนำเงินดังกล่าวใช้เพื่อจัดซื้อที่ดิน ให้เสนอขออนุญาต มหาเถรสมาคมเป็นคราวๆ ไป

หลักฐานประกอบการยื่นอุทธรณ์ มีดังนี้

๑. สำเนาหนังสือสำคัญที่ดินแปลงที่ถูกเวนคืน
๒. สำเนาทะเบียนบ้านวัด
๓. บัญชีกำหนดราคาเบื้องต้น และจำนวนเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่จะเวนคืน (ที่ดิน)
๔. หลักฐานการซื้อขายที่ดินข้างเคียงที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ..... ที่ประกาศพระราชบัญญัติเวนคืน หรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนนั้น (ถ้ามี)

การขอใช้เงิน/ยืมเงินค่าพาติกรรม

๑. การขอใช้เงินค่าพาติกรรมเพื่อซื้อที่ดินเพิ่มเติม

- ๑.๑ วัดมีสิทธิถึง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยผ่านจังหวัด

- บันทึกความคิดเห็นจากเจ้าคณะสังฆาธิการต้นสังกัดตามลำดับ
- สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อ
- แผนผังโดยสังเขป แสดงบริเวณที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อ อยู่ใกล้เคียงสถานที่สำคัญใด
- ภาพถ่ายเขตที่ดินวัดและที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อเพิ่ม
- ราคาประเมินที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อเพิ่มซึ่งออกโดยสำนักงานที่ดินจังหวัด
- ราคาที่ดินแปลงซื้อขายที่ดินแปลงที่วัดจะทำการซื้อเพิ่ม
- หนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาฯ และรายงานการประชุมของคณะกรรมการ
- สำเนาสมุดบัญชีเงินฝากค่าผาติกรรม
- สำเนามติมหาเถรสมาคม ชุดที่ได้รับเงินค่าผาติกรรมของวัด
- ชี้แจงเหตุและความจำเป็น

๑.๒ เสนอเจ้าคณะภาคพิจารณาให้ความเห็นชอบในการซื้อที่ดิน

๑.๓ เสนอผู้พิจารณาการกลั่นกรองการเวนคืนฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบในการซื้อที่ดิน

๑.๔ เสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำเข้าที่ประชุมมหาเถรสมาคม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๑.๕ มหาเถรสมาคมมีมติอนุมัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหนังสือแจ้งเจ้าอาวาส/จังหวัด ทราบ

๒. การขอยืมเงินค่าผาติกรรมเพื่อสร้างโบสถ์/บุรณปฏิสังขรณ์โบสถ์ วิหาร อาคาร เสนาสนะ

๒.๑ วัดมีมติถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

- บันทึกความคิดเห็นจากเจ้าคณะสังฆาธิการต้นสังกัดตามลำดับ
- แบบแปลนโบสถ์ / วิหาร/ อาคารเสนาสนะ
- แผนผังโดยสังเขป แสดงบริเวณที่ดินแปลงที่วัดสร้างอยู่ใกล้เคียงสถานที่สำคัญใด
- ภาพถ่ายบริเวณที่จะสร้าง หรือบุรณปฏิสังขรณ์
- ราคาประเมินการก่อสร้าง หรือการบุรณปฏิสังขรณ์
- หนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาฯ และรายงานการประชุมของคณะกรรมการ
- สำเนาสมุดบัญชีเงินฝากค่าผาติกรรม
- สำเนามติมหาเถรสมาคม ชุดที่ได้รับเงินค่าผาติกรรมของวัด
- ชี้แจงเหตุและความจำเป็น

๒.๒ เสนอเจ้าคณะภาคพิจารณาให้ความเห็นชอบในการยืมเงินค่าผาติกรรมเพื่อการก่อสร้าง หรือบุรณปฏิสังขรณ์

๒.๓ เสนอผู้พิจารณากลับกรองการเวนคืนฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบในการยืมเงินค่าพาติกรรม เพื่อการก่อสร้าง หรือบูรณปฏิสังขรณ์

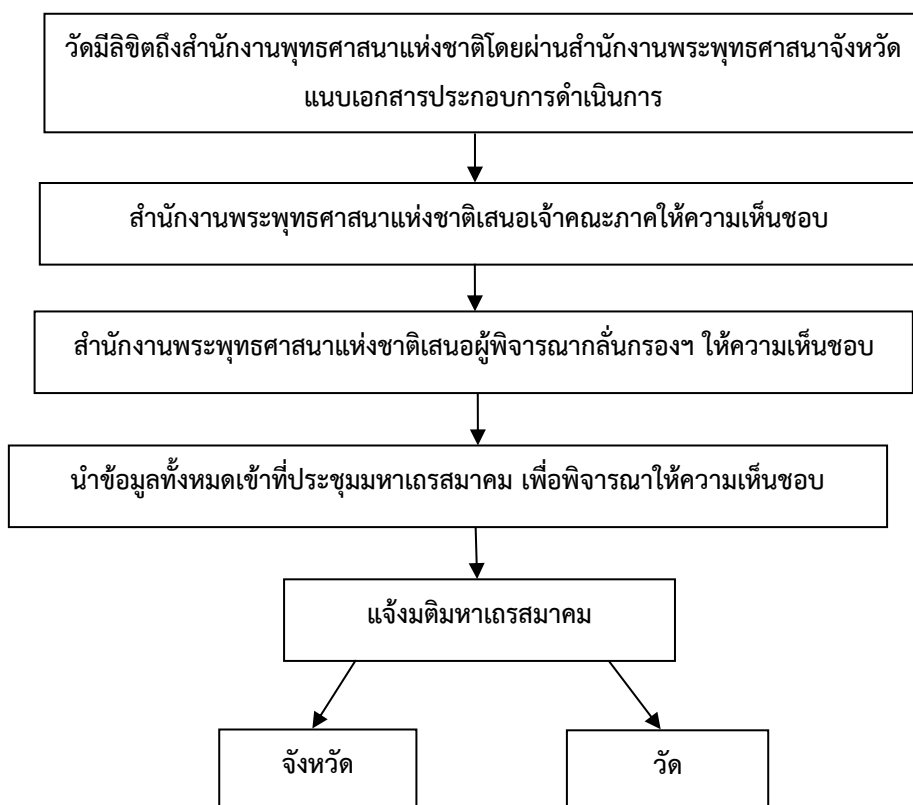
๒.๔ เสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำเข้าที่ประชุมมหาเถรสมาคม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๒.๕ มหาเถรสมาคมมีมติอนุมัติ ทำหนังสือแจ้งเจ้าอาวาส/จังหวัด ทราบ

หมายเหตุ : ๑. กรณีการใช้เงินค่าพาติกรรมเพื่อซื้อที่ดินเพิ่มเติมให้กับวัดไม่ต้องใช้เงินคืนให้แก่ “บัญชีเงินค่าพาติกรรมวัด.....”

๒. กรณีการยืมเงินค่าพาติกรรมเพื่อก่อสร้าง หรือบูรณปฏิสังขรณ์โบสถ์ วิหาร อาคารเสนาสนะ และอื่นๆ ต้องใช้เงินค่าพาติกรรมคืนให้แก่ “บัญชีเงินค่าพาติกรรมวัด.....”

ขั้นตอนการขอใช้ค่าพาติกรรมเพื่อซื้อที่ดิน

บันทึกความคิดเห็น

เรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์ ☐ ที่ตั้งวัด ☐ ที่ธรณีสงฆ์

ให้แก่.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามที่ได้.....ได้ขอขาดกรรม ☐ ที่ตั้งวัด ☐ ที่ธรณีสงฆ์

ของวัด.....

ตาม ☐ โฉนดที่ดิน เลขที่..... ☐ น.ส.๓ เลขที่..... ☐ น.ส.๓ ก เลขที่..... ☐ ส.ค. ๑ เลขที่.....

ในท้องที่ ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ซึ่งถูกแนวเขต.....โครงการ.....

เป็นจำนวนเนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

กำหนดอัตราค่าขาดกรรมในราคา ไร่/ตารางวา ละ.....บาท.....สตางค์

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท.....สตางค์

ผลการตรวจสอบเนื้อที่ ปรากฏว่า ☐ ที่ตั้งวัด ☐ ที่ธรณีสงฆ์ แปลงนี้

เนื้อที่ทั้งหมด.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

เมื่อโอนไปแล้วจำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

คงเหลือเนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

และได้สอบถามราคาประเมินจากสำนักงานที่ดินจังหวัดแล้ว ปรากฏว่าทางราชการได้กำหนดราคาประเมินไว้

ไร่/ตารางวา ละ.....บาท.....สตางค์

พิจารณาแล้วเห็นว่า

☐ เห็นชอบ

☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก

ลงชื่อ.....ไวยาวัจกร

(.....)

ลงชื่อ.....เจ้าอาวาส

(.....)

ความเห็นชอบเจ้าคณะพระสังฆาธิการต้นสังกัด

ความเห็นชอบเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง

ความคิดเห็นเจ้าคณะอำเภอ

- ☐ เห็นชอบ
☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

ลงชื่อ.....
 (.....)

ความคิดเห็นนายอำเภอ

- ☐ เห็นชอบ
☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

ลงชื่อ.....
 (.....)

ความคิดเห็นเจ้าคณะจังหวัด

- ☐ เห็นชอบ
☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

ลงชื่อ.....
 (.....)

ความคิดเห็นผู้ว่าราชการจังหวัด

- ☐ เห็นชอบ
☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

ลงชื่อ.....
 (.....)

บันทึกความคิดเห็น

เรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินวัด (ร้าง)/ที่ศาสนสมบัติกลาง

ให้แก่.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตาม.....

ได้ขอพาติกรรม ที่ดินวัด.....(ร้าง) /ที่ศาสนสมบัติกลาง.....

ตาม ☐ โฉนดที่ดิน เลขที่.....☐ น.ส.๓ เลขที่.....☐ น.ส.๓ ก เลขที่.....☐ ส.ค. ๑ เลขที่.....

ในท้องที่ ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ซึ่งถูกแนวเขต.....โครงการ.....

เป็นจำนวนเนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

กำหนดอัตราค่าพาติกรรมในราคา ไร่/ตารางวา ละ.....บาท.....สตางค์

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท.....สตางค์

ผลการตรวจสอบเนื้อที่ ปรากฏว่า ที่ดินวัด (ร้าง)/ที่ศาสนสมบัติกลาง แปลงนี้

เนื้อที่ทั้งหมด.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

เมื่อโอนไปแล้วจำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

คงเหลือเนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

และได้สอบถามราคาประเมินจากสำนักงานที่ดินจังหวัดแล้ว ปรากฏว่าทางราชการได้กำหนดราคาประเมินไว้

ไร่/ตารางวา ละ.....บาท.....สตางค์

พิจารณาแล้วเห็นว่า

☐ เห็นชอบ

☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ/ผอ.พศจ.

ความคิดเห็นนายอำเภอ

☐ เห็นชอบ

☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

นายอำเภอ

ความคิดเห็นผู้ว่าราชการจังหวัด

☐ เห็นชอบ

☐ ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ว่าราชการจังหวัด

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๔๕๓/๒๕๔๑

เรื่อง ค่าผาติกรรมที่ดินซึ่งได้เพิ่มขึ้นจากการอุทธรณ์ที่ดินซึ่งถูกเวนคืน

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนาสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เนื่องจากมีบุคคลบางกลุ่มได้อาศัยการที่เจ้าอาวาสวัดไม่เข้าใจเกี่ยวกับการใช้เงินค่าผาติกรรมที่ดินวัดซึ่งได้เพิ่มขึ้นจากการอุทธรณ์ที่ดินซึ่งถูกเวนคืนหลังจากที่เจ้าอาวาสได้รับเงินค่าผาติกรรมเบื้องต้นไปแล้ว โดยช่วยทางวัดดำเนินการอุทธรณ์ เมื่อวัดได้รับเงินอุทธรณ์แล้วก็จะขอแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์จากยอดเงินที่ได้รับอุทธรณ์ ในการนี้ จะทำให้วัดเสียผลประโยชน์อีกกรณีหนึ่งทางวัดนำเงินค่าผาติกรรมที่ได้เพิ่มจากการอุทธรณ์ไปใช้โดยไม่ได้นำไปฝากธนาคารเพื่อตั้งเป็นกองทุนของวัดไว้

ด้วยเหตุดังกล่าว กรมการศาสนาเห็นว่า

๑. ค่าผาติกรรมตามหลักพระธรรมวินัย คือ การนำสิ่งอื่นมาใช้แทนทรัพย์สินของวัดที่ต้องสูญเสียไป เช่น เครื่องใช้เสนาสนะหรือเสนาสนะเองตลอดถึงกุฏิและที่ดินที่ต้องสูญเสียไปจะต้องเอาสิ่งอื่นมาใช้แทน คือ เป็นค่าทดแทนซึ่งอาจเป็นเงินหรือสิ่งของ (มติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๓/๒๕๒๘ มติที่ ๒๔๑/๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๘)

๒. ตามที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัดที่ธรณีสงฆ์หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับเงินค่าผาติกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา”

๓. การอุทธรณ์ กรณีวัดที่ถูกเวนคืนที่ดินไม่พอใจค่าผาติกรรมที่หน่วยงานเวนคืนกำหนดให้ในเบื้องต้น วัดสามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกา หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ แล้วแต่กรณี ได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้ไป

รับเงินค่าผาติกรรมดังกล่าว หากยังไม่พอใจผลของการอุทธรณ์ก็สามารถฟ้องศาลต่อไป (ม.๒๕, ม.๒๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐)

๔. ผลของการอุทธรณ์เงินที่ได้รับเพิ่มจากอุทธรณ์ทั้งหมดถือเป็นเงินค่าทดแทนที่ดิน (ค่าผาติกรรม) ด้วยเช่นกัน แต่วัดต่าง ๆ มิได้แจ้งผลการอุทธรณ์ให้มหาเถรสมาคมทราบ ซึ่งอาจทำให้การใช้เงินค่าผาติกรรมดังกล่าวถูกใช้ผิดวัตถุประสงค์ เนื่องจากมหาเถรสมาคมไม่ได้มีมติควบคุมเงินอุทธรณ์ดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่วัดในการอุทธรณ์เงินค่าผาติกรรม และป้องกันการแสวงหาของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาศัยช่องว่างจากการที่เจ้าอาวาสไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบบของการอุทธรณ์ และเพื่อดูแลเงินค่าผาติกรรม (ค่าทดแทนที่ดิน) ซึ่งถือเป็นเงินของพระพุทธศาสนาให้คงอยู่และใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ กรรมการศาสนาเห็นสมควร

๑. เสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาเงินค่าทดแทนที่ดิน (ค่าผาติกรรม) ซึ่งได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ โดยให้วัดต่าง ๆ ที่ยื่นอุทธรณ์รายงานผลการอุทธรณ์ให้มหาเถรสมาคมทราบ

๒. เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ทั้งหมดให้นำฝากธนาคารในบัญชีเงินค่าผาติกรรมที่ดินของวัดนั้น ๆ และให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินค่าผาติกรรมโดยใช้ได้แต่ดอกผล หากจะนำเงินดังกล่าวใช้เพื่อจัดซื้อที่ดินให้เสนอขออนุญาตมหาเถรสมาคมเป็นคราวๆ ไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่กรรมการศาสนาเสนอทั้ง ๒ ข้อ และแจ้งให้วัดต่างๆ ทราบ ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ให้วัดนั้นๆ แจ้งกรรมการศาสดำเนินการแทนวัด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๓๙๔/๒๕๔๓

เรื่อง หลักเกณฑ์การฝากและสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๕/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๓ กรรมการศาสนาได้นำหลักเกณฑ์ในการฝากและสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรมเสนอต่อที่ประชุม เพื่อโปรดพิจารณา ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วขอให้กรรมการศาสนานำกลับไปพิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติม แล้วนำเสนอในการประชุมครั้งต่อไป

บัดนี้ กรรมการศาสนาได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วดังนี้

หลักเกณฑ์ในการฝากและสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม

๑. เมื่อวัดได้รับเงินค่าผาติกรรมแล้ว จะต้องนำฝากธนาคารออมสิน หรือธนาคารพาณิชย์ และแจ้งเจ้าคณะจังหวัดและกรรมการศาสนาทราบภายใน ๓๐ วัน ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๑/๒๕๐๖ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๖
๒. ชื่อบัญชี คือบัญชีเงินฝากประจำค่าผาติกรรมของวัด.....
๓. ผู้ลงชื่อในสมุดฝาก คือ ๑) เจ้าอาวาส ๒) ไวยาวัจกร ๓) เจ้าคณะตำบล ๔) เจ้าคณะอำเภอ ๕) เจ้าคณะจังหวัด เจ้าสังกัดโดยตำแหน่งขณะที่ฝาก
๔. เงินค่าผาติกรรม ใช้ได้แต่ดอกผลเท่านั้น หากวัดมีความจำเป็นที่จะใช้เงินค่าผาติกรรมให้นำเสนอมหาเถรสมาคม เพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน
๕. ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม คือเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ลงนามร่วมกัน รวม ๕ ท่าน
๖. เงินดอกผล เมื่อวัดมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่าย ให้นำเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน
๗. ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินดอกผล คือเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร ลงนามร่วมกับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัด รูปใดรูปหนึ่ง รวม ๓ ท่าน
๘. เมื่อเบิกเงินดอกผลแล้ว ให้เจ้าอาวาสแจ้งผู้มีอำนาจสั่งจ่ายที่มีได้ร่วมลงชื่อทุกท่านทราบ ภายใน ๗ วัน

๙. หากมีความจำเป็นจะต้องเปลี่ยนธนาคารที่ฝากใหม่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจ
สั่งจ่ายทุกท่าน
๑๐. ก่อนการเบิกจ่ายเงินดอกผลและเงินค่าพาติกรรมทุกครั้ง เจ้าอาวาสต้องแจ้งลายเซ็นของผู้มี
อำนาจสั่งจ่ายทุกท่านให้ธนาคารทราบไม่น้อยกว่า ๗ วัน

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติอนุมัติให้ใช้หลักเกณฑ์ในการฝากและสั่งจ่ายเงินค่าพาติกรรมตาม
เสนอ และให้กรรมการศาสนาแจ้งวัดต่าง ๆ ที่ได้รับเงินค่าพาติกรรมทราบ และถือปฏิบัติ
โดยเคร่งครัดต่อไป และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

(นายสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ)
รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมการศาสนา

กรณีการฝากและสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม

วัดจะต้องปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ อย่างเคร่งครัด ดังนี้

๑. เมื่อวัดได้รับเงินค่าผาติกรรมแล้ว จะต้องนำฝากธนาคารออมสิน หรือธนาคารพาณิชย์ และแจ้งเจ้าคณะจังหวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (กรมการศาสนา) ทราบภายใน ๓๐ วัน ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๑/๒๕๐๖ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๖

๒. ชื่อบัญชี คือบัญชีเงินฝากประจำค่าผาติกรรมของวัด.....(ชื่อวัด).....

๓. ผู้ลงชื่อในสมุดฝาก คือ ๑) เจ้าอาวาส ๒) ไวยาวัจกร ๓) เจ้าคณะตำบล ๔) เจ้าคณะอำเภอ ๕) เจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดโดยตำแหน่งขณะที่ฝาก

๔. เงินค่าผาติกรรม ใช้ได้แต่ดอกผลเท่านั้น หากวัดมีความจำเป็นที่จะใช้เงินค่าผาติกรรม ให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน

๕. ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม คือเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัดลงนามร่วมกัน รวม ๕ ท่าน

๖. เงินดอกผล เมื่อวัดมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่าย ให้นำเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน

๗. ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินดอกผล คือเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร ลงนามร่วมกับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัดรูปใดรูปหนึ่ง รวม ๓ ท่าน

๘. เมื่อเบิกเงินดอกผลแล้ว ให้เจ้าอาวาสแจ้งผู้มีอำนาจสั่งจ่ายที่มีได้ร่วมลงชื่อทุกท่านทราบ ภายใน ๗ วัน

๙. หากมีความจำเป็นจะต้องเปลี่ยนธนาคารที่ฝากใหม่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจสั่งจ่ายทุกท่าน

๑๐. ก่อนการเบิกจ่ายเงินดอกผลและเงินค่าผาติกรรมทุกครั้ง เจ้าอาวาสต้องแจ้งลายเซ็นของผู้มีอำนาจสั่งจ่ายทุกท่านให้ธนาคารทราบ ไม่น้อยกว่า ๗ วัน

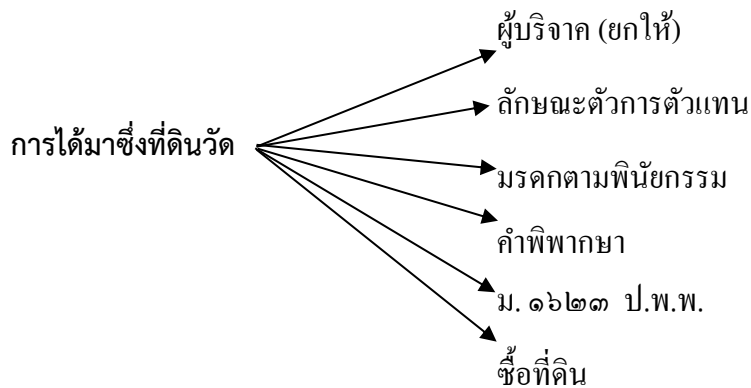
ส่วนที่ ๙
การได้มาซึ่งที่ดินของวัด

การได้มาซึ่งที่ดินของวัด

- ◆ ได้มาโดยมีผู้บริจาค (ยกให้)
- ◆ ได้มาโดยพินัยกรรม
- ◆ ได้มาโดยมรดก
- ◆ ได้มาโดยคำพิพากษา
- ◆ ได้มาโดย ม.๑๖๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ได้มาระหว่างเป็นพระภิกษุ)
- ◆ ได้มาโดยการซื้อที่ดิน

การได้มาซึ่งที่ดินของวัด

วัดโดยเจ้าอาวาสมอบอำนาจ	—————>	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เตรียมเอกสารฝ่ายผู้บริจาค	←————	เตรียมเอกสารฝ่ายวัด
นัดหมายผู้บริจาค – ตัวแทน พศจ.	—————>	ยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม รับให้ที่ดิน ณ สำนักงานที่ดิน

สำนักงานที่ดินจังหวัด...../สาขา.....ตรวจหลักฐาน นำเสนอ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาต ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

**กรณีวัดมีที่ดินเดิม ที่ดินรับบริจาครวมแล้วเกิน ๑๐๐ ไร่ กรมที่ดิน/จังหวัด
จะส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ**

สนง.ที่ดินจังหวัด...../สาขา นัดผู้บริจาค – ตัวแทน พศจ. จดทะเบียนรับให้ที่ดินเป็นชื่อวัด
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเก็บรักษาเอกสารสิทธิที่ดินฉบับตัวจริงไว้ (ตามระเบียบการเก็บ
หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ปี พ.ศ. ๒๕๒๔)

รับให้ที่ดินแทนวัดมีพระสงฆ์

ช่วงการดำเนินการ

- รับเรื่อง
- ตรวจเอกสาร
- ทำหนังสือเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อมอบหมายเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการจดทะเบียนรับให้ที่ดินแทนวัด ณ สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขา.....
- เจ้าหน้าที่และผู้บริจาคที่ดิน นัดหมายไปยื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดิน.....
- เจ้าหน้าที่ให้ถ้อยคำใน ทด ๑๖
- รอเจ้าพนักงานที่ดินแจ้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
- เจ้าหน้าที่และผู้บริจาคที่ดิน นัดหมายไปจดทะเบียนรับโอนที่ดินให้วัด เอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณา

เอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณา

ฝ่ายวัด	ฝ่ายผู้บริจาค
รายการแสดงฐานะของวัด สำเนาใบประกาศตั้งวัด/ หนังสือรับรองสภาพวัด สำเนาใบสุทธิเจ้าอาวาส สำเนาใบตราตั้งเจ้าอาวาส, ใบเลื่อนสมณศักดิ์ (ถ้ามี) บัญชีที่ดินของวัดพร้อมสำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดินของวัด บัญชีสิ่งปลูกสร้างในวัด (กว้าง × ยาว)	หนังสือแสดงเจตนาขายที่ดินให้วัด สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน กรณีสมรส ต้องมีหนังสือยินยอมคู่สมรส สำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดินแปลงที่จะยกให้

หมายเหตุ อัตราค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระร้อยละ ๐.๐๑ ของราคาประเมินที่ดินกรณีวัดรับให้ที่ดินร่วมกับของเดิมที่มีอยู่แล้วไม่เกิน ๕๐ ไร่ และเป็นที่ตั้งศาสนสถาน และค่าอากร ร้อยละ .๕๐ บาท ของราคาประเมิน (ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากร)

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับให้ที่ดิน (ยกที่ดินถวายวัด)

ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง
๑. ในกรณีมีผู้บริจาคที่ดินให้วัด ๑. กรณีมอบส่วนราชการดำเนินการแทนวัด ๑.๑ ส่วนกลาง (กทม.) ให้วัดมีมติขอมอบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นตัวแทน	๑. โฉนดที่ดินของผู้ถวาย ๒. หนังสือยินยอมคู่สมรสผู้ถวาย ๓. สำเนาบัตรประจำตัวผู้ถวายและของคู่สมรส (ถ้ามี)

ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง
๑.๒ ส่วนภูมิภาค ให้วัดมีลิขิตมอบสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นตัวแทนวัด ๒. กรณีวัดดำเนินการรับให้ที่ดินของวัดเอง ๒.๑ วัดโดยเจ้าอาวาสมอบอำนาจไวยาวัจกร/ทนายทนายทนายที่เชื่อถือ เป็นผู้ไปดำเนินการแทนวัด * ทั้ง ๒ กรณี การเตรียมเอกสารจะเหมือนกัน	๔. สำเนาทะเบียนบ้านผู้ถวายและของคู่สมรส (ถ้ามี) ๕. หนังสือมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่/ไวยาวัจกร/ทนายทนายทนาย (แล้วแต่กรณี) ไปดำเนินการรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน - สำเนาบัตรประจำตัวผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ
๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ในส่วนกลาง) หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (ในส่วนภูมิภาค) สอบสวนที่ดินว่าใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ในกรณีที่ผู้ถวายมีคู่สมรสต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสด้วย	
๓. ตรวจสอบทรัพย์สินของวัดทั้งหมด - แยกเป็นที่ดินของวัดเดิมมีที่แปลง เนื้อที่เท่าไร พร้อมสำเนาเอกสารสิทธิ์ - รายรับรายจ่ายของวัดย้อนหลัง ๓ ปี	- แบบรายการแสดงฐานะของวัด - สำเนาดราดั่งเจ้าอาวาส - สำเนาใบพระราชทานวิสุงคามสีมา
๔. นัดหมายผู้ถวายเพื่อยื่นคำขอจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งที่ดินของวัดตามกฎหมาย	- หนังสือเชิญพบผู้ถวายเพื่อนัดหมายไปสำนักงานที่ดิน
๕. เมื่อกรมที่ดินรับเรื่องจะนำเรื่องการถวายที่ดินให้วัดเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	- นำเรื่องราวทั้งหมดให้กรมที่ดินเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาต
๖. นัดกับผู้ถวายไปจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้เป็นของวัด ณ สำนักงานที่ดินสาขานั้น ๆ	
๗. เมื่อจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของวัดเรียบร้อยแล้ว - ในส่วนกลาง ให้นำเอกสารสิทธิ์ที่ดินส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเก็บรักษา - ในส่วนภูมิภาค ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเก็บรักษา	- ตามระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง พ.ศ. ๒๕๕๒

ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง
๘. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ในส่วนกลาง) หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (ในส่วนภูมิภาค) ดำเนินการเสนอคณะสงฆ์ออกใบอนุโมทนาบัตรให้แก่ผู้ถวายที่ดินให้วัด และหากที่ดินที่ถวายอยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักงานพระพุทธศาสนา-แห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จะได้ประสานและดำเนินการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ถวายต่อไป	- ใบประเมินราคาที่ดินแปลงที่ถวายจากสำนักงานที่ดินที่ไปจดทะเบียน

เตรียมหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นให้ครบถ้วน

หลักฐานสำหรับที่ดินจังหวัด ได้แก่

- โฉนดที่ดิน, น.ส. ๑, น.ส. ๓ ก ของผู้บริจาค
- หลักฐานการได้มาซึ่งที่ดินทางศาล เช่น คำพิพากษา หรือคำสั่งศาล (ที่มีเจ้าหน้าที่ศาลรับรองสำเนา)

หลักฐานสำหรับบุคคลธรรมดา ได้แก่

- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
- สำเนาทะเบียนบ้านของตนเองและคู่สมรส (ถ้ามี)
- หลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัว – ชื่อสกุล (ถ้ามี)
- ใบมรณบัตร (เรื่องมรดก)
- สำเนาพินัยกรรม (กรณีมรดกตามพินัยกรรม)
- ทะเบียนหย่า (ถ้ามี)
- หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสให้ทำนิติกรรมยกที่ดินถวายวัด
- หนังสือของผู้บริจาค แสดงเจตนายกที่ดินถวายวัด
- เอกสารที่เป็นสำเนาให้ลงนามรับรองสำเนาถูกต้องทุกแผ่น

**วัดที่จะรับให้ที่ดินเตรียมหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ
ที่จำเป็นให้ครบถ้วน**

๑. ใบรายการแสดงฐานะของวัด รายละเอียด

- ชื่อวัด ประเภทของพระอาราม
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งวัดเมื่อใด
- ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อใด
- สถานที่ตั้งวัด
- จำนวนภิกษุสามเณรภายในวัด ในระยะเข้าพรรษา และออกพรรษา
- เจ้าอาวาสชื่อ
- รายได้ของวัด/ปี เช่น เงินบริจาค, เงินผลประโยชน์
- รายจ่ายของวัด/ปี เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าภัตตาหาร ค่าซ่อมแซมเสนาสนะ
ถาวรวัตถุในวัด
- วัดมีที่ดินอยู่ที่แปลง (ก่อนรับให้ที่ดินแปลงนี้) เนื้อที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- วัดมีความประสงค์ขออนุญาตถือกรรมสิทธิ์เพิ่มอีก ๑ แปลง เนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- เมื่อได้รับอนุญาตให้รับให้ที่ดินแปลงนี้แล้ว วัดจะมีที่ดินไว้ในกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น
เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- ความจำเป็นที่ต้องรับให้ที่ดิน เพื่อใช้เป็น.....
- บัญชีสิ่งปลูกสร้างในวัด
- บัญชีที่ดินของวัด (สำเนาหนังสือสำคัญที่ดินประกอบ)

๒. สำเนาใบตราตั้งเจ้าอาวาส

๓. สำเนาใบแต่งตั้งสมณศักดิ์ของเจ้าอาวาส (ถ้ามี)

๔. สำเนาใบสุทธิเจ้าอาวาส

๕. สำเนาทะเบียนบ้านวัด

๖. สำเนาใบพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือใบตั้งวัด หรือหนังสือรับรองสภาพวัด

๗. หนังสือมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนวัด (กรณีมอบให้ดำเนินการแทนวัด)

การมอบอำนาจ

กรณีมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทน

- จัดทำหนังสือสำคัญการให้ทำการแทน
- กรอกรายละเอียดในแบบหนังสือมอบอำนาจให้ครบถ้วน
- ข้อความในหนังสือมอบอำนาจ ต้องชัดเจนว่ามอบให้ทำอะไร
- การพิมพ์ลายนิ้วมือต้องพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือซ้าย
- ถ้าพิมพ์ลายนิ้วมือในหนังสือมอบอำนาจไม่ตรงกับในสารบบที่ดินเดิม
เจ้าหน้าที่จะไม่รับดำเนินการให้

ข้อควรระวังเกี่ยวกับการมอบอำนาจ

- อย่าเซ็นชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในหนังสือมอบอำนาจ โดยที่ยังไม่ได้กรอกข้อความเป็นเด็ดขาด
- ผู้รับมอบอำนาจ ควรเป็นบุคคลที่ท่านเชื่อถือไว้ใจได้ อย่ามอบอำนาจให้กับผู้ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน

หนังสือมอบอำนาจ

ที่ดิน 1 ต. ตำบล.....
ระวาง.....10..... อำเภอ.....
เลขที่.....12.....หน้าสำรวจ.....234.....
โฉนดหมายเลขที่.....1345..... จังหวัด.....กรุงเทพมหานคร

เรื่อง.....รับให้ที่ดิน(หากมีสิ่งปลูกสร้างให้ระบุด้วยว่า “พร้อมสิ่งปลูกสร้าง”).....
เขียนที่.....134/1.....ช.....1.....ถนนลาดพร้าว
วันที่.....25.....เดือน.....มกราคม.....พุทธศักราช.....2539.....

โดยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้า.....นายประเทศ.....รักไทย.....
อายุ.....34.....ปี เชื้อชาติ.....ไทย.....สัญชาติ.....ไทย.....บุตร.....นายบุญนางใจ.....
อยู่ที่บ้าน.....ลาดพร้าว.....เลขที่.....134/1.....หมู่ที่.....8.....
ตำบล.....วังทองกลาง.....อำเภอ.....บางกะปิ.....จังหวัด.....กรุงเทพมหานคร.....
ได้มอบให้.....นายอมร มากทรัพย์.....อายุ.....35.....ปี เชื้อชาติ.....ไทย.....สัญชาติ.....ไทย.....
บุตร.....นายแดง , นางสาวสุข.....อยู่ที่บ้าน.....ถนนรามคำแหง.....เลขที่.....85.....หมู่ที่.....-.....
ตำบล.....บางกะปิ.....อำเภอ.....บางกะปิ.....จังหวัด.....กรุงเทพมหานคร.....
เป็นผู้มีอำนาจจัดการ.....รับให้ที่ดินแปลงเครื่องหมายข้างบนนี้ (หากมีสิ่งปลูกสร้างให้ระบุด้วยว่า
พร้อมบ้าน ตึก/ตึกแถว.....ชั้น.....หลัง/คูหาเลขที่.....) จากนาย/นาง/นางสาว.....
โดยเสนหาไม่มี ค่าตอบแทน ตลอดจนให้ถ้อยคำต่าง ๆ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่.....แทนข้าพเจ้า
จนเสร็จการ

ลงลายมือชื่อ

เพื่อเป็นหลักฐานข้าพเจ้าได้

พิมพ์ลายนิ้วมือ

ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

.....ผู้มอบอำนาจ

ลายมือชื่อ (นายประเทศ รักไทย)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเป็น

พิมพ์ลายนิ้วมือ

อันแท้จริงของผู้มอบอำนาจและ

ลงลายมือชื่อ

.....พยาน

ผู้มอบอำนาจได้ พิมพ์ลายนิ้วมือ ต่อหน้าข้าพเจ้า

(นายบรร ย่นเรือน)

.....พยาน

(นายพิชัย งามเด่น

หมายเหตุ การลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ

ในกรณีพิมพ์ลายนิ้วมือ ให้ใช้พิมพ์ลายนิ้วมือซ้าย

ถ้าใช้อย่างใด ให้ขีดฆ่าข้อความที่ไม่ใช่ออก

ไปรดอ่านคำเตือนด้านหลัง

แบบหนังสือแสดงเจตนา

ทำที่บ้านเลขที่.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ขอทำหนังสือแสดงเจตนาในทรัพย์สิน หรือในการต่าง ๆ

ของข้าพเจ้า อันจะให้เกิดผลบังคับได้ตามกฎหมาย ดังนี้

ให้ที่ดินตามโฉนดที่ดินเลขที่.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....เขต/

อำเภอ.....จังหวัด.....เนื้อที่.....ไร่ ราคาประมาณ.....บาท

ตกได้แก่วัด.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....เพื่อ.....

หนังสือแสดงเจตนาฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้กระทำด้วยตนเอง มีสติสัมปชัญญะปกติได้อ่าน และเข้าใจ

ข้อความดีโดยตลอดแล้ว ได้ทำไว้ ๒ ฉบับ มีข้อความตรงกัน ฉบับหนึ่งอยู่ที่ข้าพเจ้าอีกฉบับหนึ่งเก็บรักษาไว้

ที่วัด.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่ปรากฏในหนังสือฉบับนี้

ลงชื่อ.....

ผู้ทำหนังสือแสดงเจตนา

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

เอกสารประกอบ

- สำเนาทรัพย์สินที่แสดงเจตนายกให้
- สำเนาบัตรประจำตัวพร้อมทะเบียนบ้านของผู้แสดงเจตนา
- สำเนาบัตรประจำตัวของพยาน (ทั้งสอง)

รับรองสำเนาถูกต้องเอกสารทุกฉบับ

- ## ๑๕๒ กลุ่มมือไวยาวัจกร

- ข้อ ๙. วัด.....มีความประสงค์ขออนุญาตถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพิ่มอีก.....แปลง
เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ตามโฉนดเลขที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
เพื่อประโยชน์.....
- ข้อ ๑๐. เมื่อได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนรับโอนที่ดินดังกล่าวในข้อ ๑๐ วัด.....
จะมีที่ดินไว้ในกรรมสิทธิ์รวมทั้งสิ้นประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- ข้อ ๑๑. เหตุผลและความจำเป็นที่ขออนุญาต
- ๑๑.๑.....
- ๑๑.๒.....

.....
เจ้าอาวาส

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง

พ.ศ. ๒๕๕๒

ด้วยมีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๖ บัญญัติให้มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕๙ กำหนดให้โอน บรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาบางส่วนมาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงกำหนดระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดากฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นใด ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“เจ้าสำนักงาน” หมายถึง สำนักงานศาสนสมบัติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

“เจ้าหน้าที่” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน

ข้อ ๕ ผู้ประสงค์จะยกที่ดิน และหรืออาคารให้เป็นศาสนสมบัติกลาง ต้องส่งมอบเอกสารหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ตามสถานที่ตั้งของที่ดินและหรืออาคาร ตรวจสอบดังต่อไปนี้

(๑) เอกสารแสดงสภาพภาพของบุคคล ได้แก่

- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
- สำเนาทะเบียนบ้าน
- หนังสือรับรองของนายทะเบียนท้องถิ่น กรณีหลักฐานบัตรประจำตัวไม่ตรงกับทะเบียนบ้าน

- ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล กรณีชื่อใหม่ไม่ตรงกับชื่อที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนกรมสิทธิทรัพย์สิน

- ใบสำคัญการสมรส ถ้าผู้ขอมีคู่สมรส
- หนังสือยินยอมการยกให้ จากคู่สมรสของผู้ยกให้ (ถ้ามี)

(๒) เอกสารประกอบการยกให้

- หนังสือแสดงเจตนายกให้ โดยมีข้อความระบุรายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินและหรืออาคารที่จะยกให้ เป็นต้นว่า มูลค่าของที่ดินและหรืออาคาร จำนวนเนื้อที่ของที่ดิน หรือหน่วยของอาคารแล้วแต่กรณี

- หลักฐานกรรมสิทธิ์ที่ดินและหรืออาคาร รวมทั้งข้อผูกพันต่าง ๆ ในที่ดินและหรืออาคารนั้น อันมีอยู่ก่อนการยกให้

- แผนที่ แผนผังที่ตั้งของที่ดินและหรืออาคาร

กรณีนิติบุคคลเป็นผู้ยื่นคำขอ ต้องส่งสำเนาหลักฐานแสดงการเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีความสามารถตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยกได้ถึงแก่กรรมหรือสาบสูญ โดยทำพินัยกรรมไว้ ให้แนบหนังสือเกี่ยวกับการตาย การสาบสูญ ของเจ้าของมรดก และคำสั่งศาล ตลอดจนถึงเอกสารอื่นใดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเช่นว่านั้น

ข้อ ๖ เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ถูกต้องครบถ้วน ให้สำนักงานแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบที่ดินและหรืออาคารที่จะยกให้ กรณีที่ดินและหรืออาคารที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคให้รายงานผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด มายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กรณีการยกให้ซึ่งที่ดินและหรืออาคารที่มีเงื่อนไข หรือจะต้องทำความตกลง หรือยินยอมจากคณะกรรมการใด หรือคำสั่งศาล หรือรอการพิสูจนในเรื่องใด ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่จะไม่ดำเนินการตามวรรค ๑ ก็ได้

ข้อ ๗ เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สั่งให้รับมอบที่ดินและหรืออาคารให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้แทน ไปยื่นคำขอจดทะเบียนรับมอบที่ดินและหรืออาคารที่จะยกให้เป็นศาสนสมบัติกลางต่อเจ้าพนักงานที่ดิน หรือเขต หรืออำเภอที่ดินและหรืออาคารตั้งอยู่ แล้วแต่กรณี

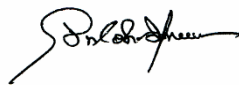
ข้อ ๘ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำเสนอมหาเถรสมาคมรับทราบการได้มาซึ่งที่ดินและหรืออาคารศาสนสมบัติกลาง

เมื่อมหาเถรสมาคมรับทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่บันทึกการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ที่ดิน และหรืออาคารในทะเบียนศาสนสมบัติกลาง และแจ้งผู้ยกให้ที่ดิน และหรืออาคารทราบ พร้อมจัดส่งเอกสารสิทธิ์ที่ดินฉบับจริง ให้สำนักงานเก็บรักษาตามระเบียบการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินต่อไป

ข้อ ๙ กรณีเป็นที่สงสัย หรือเกิดปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ประการใด ให้สำนักงาน ทำความเห็นเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ข้อ ๑๐ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๑/๒๕๔๙
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๒/๒๕๔๙
เรื่อง ออกรัศมีกรณียการยกที่ดินให้วัด
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า พระครูถาวรสุภกิจ เจ้าอาวาสวัดหนองเกต ได้มีลิขิตที่ ๑/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๖ แจ้งว่า วัดหนองเกตขอจดทะเบียนรับให้ที่ดินตามหลักฐาน น.ส. ๓ เลขที่ ๖๔๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ่อขวางทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ ๒๘ ไร่ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา จากนางสาวบังอร สังข์นาค เพื่อเป็นสถานที่ตั้งวัด สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีแจ้งว่า วัดหนองเกตจะต้องเสียค่าธรรมเนียมร้อยละ .๐๑ ของราคาประเมินที่ดิน เป็นเงิน ๖๕๐.- บาท และเสียค่าอากรแสตมป์ร้อยละ ๐.๕ ของราคาประเมินที่ดิน เป็นเงิน ๓๒,๔๘๑.- บาท และขอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ พศ ๐๐๐๕/๔๐๘๖ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๖ แจ้งกรมสรรพากรขอหารือว่า ในการรับโอนที่ดินของวัดจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาค โดยไม่มีค่าตอบแทนเข้าลักษณะยกเว้นตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากรหรือไม่

กรมสรรพากร ได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๗๐๖/๗๗๖๕ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๖ แจ้งว่าการโอนที่ดินให้วัดโดยไม่มีค่าตอบแทน ไม่ได้รับการยกเว้นอากร เนื่องจากวัดไม่ใช่ฝ่ายที่ต้องเสียอากร จึงไม่ได้รับยกเว้นอากรตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากร

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ พศ ๐๐๐๕/๘๔๖ ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ แจ้งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอหารือว่า ในการรับให้ที่ดินของวัดจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาค โดยไม่มีค่าตอบแทน จะได้รับการยกเว้นค่าอากรแสตมป์ ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากรหรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๑๓๐๐ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๘ แจ้งว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๒) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวแล้วมีความเห็นว่า “เมื่อผู้บริจาคที่ดินให้แก่วัดหนองเกตได้ทำหนังสือสัญญาให้ที่ดิน (ท.ด. ๑๔) โดยได้กระทำต่อหน้าเจ้าพนักงานที่ดิน และจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมถูกต้องตามกฎหมาย หนังสือสัญญาให้ดังกล่าวจึงเป็นบันทึกหรือหนังสือใด ๆ ที่เป็นหลักฐานแสดงว่า วัดหนองเกตได้รับที่ดินจากผู้มีจิตศรัทธา

บริจาค ซึ่งเป็น “ใบรับ” ตามมาตรา ๑๐๓ แห่งประมวลรัษฎากร และโดยที่บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดในเรื่องของการเสียอากรไว้ในมาตรา ๑๐๔ ว่า ตราสารที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายหมวดนี้ ต้องปิดแสตมป์บริบูรณ์ตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชานั้น สำหรับสัญญาให้ซึ่งถือว่าเป็นใบรับนี้ เข้าลักษณะตราสารที่ระบุไว้ในบัญชีอัตราอากรแสตมป์ข้อ ๒๘ (ข) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งกำหนดให้ผู้ออกใบรับสำหรับการโอนหรือก่อตั้งสิทธิใดๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ในเมื่อนิติกรรมที่เป็นเหตุให้ผู้ออกใบรับนั้นมีการจดทะเบียนตามกฎหมาย ถ้าใบรับนั้นมีจำนวนเงินตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไป ทุกสองร้อยบาทหรือเศษของสองร้อยบาทจะต้องเสียค่าอากรแสตมป์หนึ่งบาท ดังนั้น เมื่อวัดหนองเกตรับบริจาคที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทน ตามสัญญาให้ (ท.ด. ๑๔) วัดหนองเกตซึ่งเป็นผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงเป็นผู้ออกใบรับ และเป็นผู้ที่ต้องเสียอากรตามลักษณะแห่งตราสารที่กำหนด แต่โดยที่ มาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากรกำหนดว่า หากฝ่ายที่ต้องเสียอากรเป็นวัดวาอาราม อากรเป็นอันไม่ต้องเสีย วัดหนองเกตซึ่งเป็นฝ่ายที่จะต้องเสียอากร จึงได้รับการยกเว้นตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากร”

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดให้ความเห็นชอบดังนี้

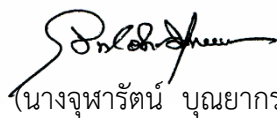
๑. แจ้งวัดหนองเกตเพื่อทราบ

๒. แจ้งจังหวัดชลบุรีและกรมที่ดินเพื่อทราบ และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓. แจ้งเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เพื่อทราบ และแจ้งเจ้าคณะจังหวัด ทุกจังหวัดเพื่อทราบ และแจ้งวัดในเขตปกครองทราบ

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการต่อไป

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๗/๒๕๕๓
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๗๑/๒๕๕๓

เรื่อง หลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนที่ดินที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินศาสนสมบัติกลาง กับที่ดินเอกชน

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๗/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชประธานที่ประชุมเสนอว่า ในการขอแลกเปลี่ยนที่ดินที่ตั้งวัด (ถ้ามี) กับที่ดินเอกชน เพื่อประโยชน์สูงสุดของวัดและพระพุทธศาสนา จึงเสนอให้มีหลักเกณฑ์เพิ่มเติม ดังนี้

๑. ที่ดินที่จะแลกเปลี่ยนนั้นจะต้องมีหลักฐานกรรมสิทธิ์ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจที่ดินทั้ง ๒ ฝ่าย รวมทั้ง รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำความเห็นประกอบการพิจารณาของมหาเถรสมาคม

๒. วัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต้องไม่เสียประโยชน์ในทุกด้าน

๓. ที่ดินที่จะแลกเปลี่ยนกับวัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสามารถที่จะทำประโยชน์ต่อไปได้

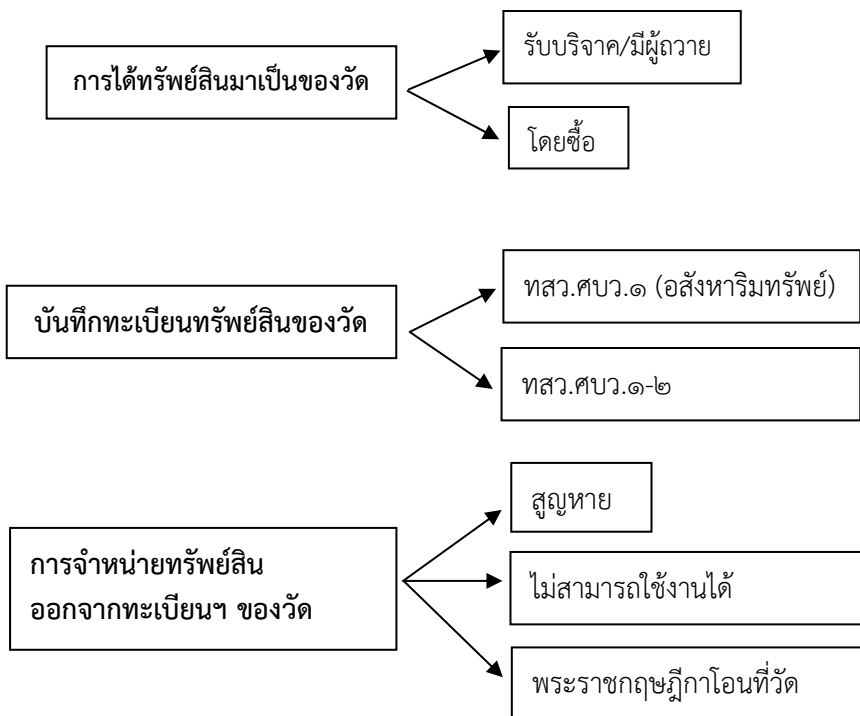
ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่เสนอและให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติถือปฏิบัติต่อไป พร้อมทั้งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อแจ้งวัดในเขตปกครองทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

(นางจุฬารัตน์ บุณยาร)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๑๐

การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด

การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๕ ตอน ๙๘ หน้า ๗๘๘ วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๑๑) ให้ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดทุกส่วนทุกระดับจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับนี้

โดยข้อ ๑ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว บัญญัติว่า “การได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัด ให้ลงทะเบียนของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดินเมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่นให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

คำว่า **ทรัพย์สิน** ตามกฎกระทรวงนี้ หมายถึง ที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของ อันมีค่าทุกสิ่งทุกอย่างที่วัดได้มาเป็นสมบัติของวัด แต่โดยที่สิ่งของบางอย่างเป็นของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อยเกินไป การพิจารณาว่าควรที่จะกำหนดสิ่งใดเป็นศาสนสมบัติของวัดควรอาศัยพระวินัยเป็นหลักด้วย ทรัพย์สินประเภทที่เป็นศาสนสมบัติของวัดดังกล่าวนี้ ก็ตรงกับที่เรียกว่า “ของสงฆ์” นั่นเอง แต่ก็มีข้อควรกำหนดลงไว้เพื่อมิให้ผิดพลาด ดังนี้คือ

- เงิน ต้องลงบัญชีทุกบาททุกสตางค์
- ที่ดิน ต้องลงบัญชีทุกส่วนของเนื้อที่
- อาคารถาวร ต้องลงบัญชีทุกหลัง
- สิ่งของมีค่า ต้องลงบัญชีทุกอย่าง
- สิ่งของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย หรือของใช้ชั่วคราว เจ้าอาวาสพิจารณาตามสมควร

วัดจะต้องมีสมุดทะเบียนทรัพย์สินไว้อย่างน้อย ๒ เล่ม

(ไม่รวมบัญชีเงิน) คือ

- (๑) ทะเบียนสังหาริมทรัพย์ สำหรับจดของเคลื่อนที่ได้
- (๒) ทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ สำหรับจดของที่เคลื่อนที่ไม่ได้ สมุดทะเบียนให้ใช้ตามแบบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

๑. เมื่อได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัด ให้แยกลงทะเบียน ๒ เล่ม ตามแต่ประเภททรัพย์สินนั้น คือ สิ่งใดเป็นสังหาริมทรัพย์ก็นำมาลงทะเบียนสังหาริมทรัพย์ (แบบ ทส.ว-สบว.๑-๒) สิ่งใดเป็นอสังหาริมทรัพย์ก็นำลงทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ โดยใช้แบบ สบว.๑

๒. การได้ที่ดินมาเป็นของวัด เฉพาะการได้มาซึ่งที่ดิน มีวิธีปฏิบัติพิเศษกว่าทรัพย์สินอย่างอื่นที่ดินดังกล่าวนี้ หมายถึง

- ที่ดินตรงที่ตั้งวัดนั่นเอง
- ที่ดินของวัดแต่อยู่นอกเขตวัดออกไป เรียกว่า ที่ธรณีสงฆ์
- ที่ดินอันงอกงามต่อเติม จากที่ดินเดิมของวัด
- ที่ดินที่ผู้บริจาคยกให้แก่ผลประโยชน์ ที่เรียกว่า ที่กัลปนา
- เมื่อวัดได้มาซึ่งที่ดินจากผู้ใด ให้ขอรับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินมาจากผู้นั้นด้วย

๓. เมื่อได้หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินมาแล้ว

การปฏิบัติเกี่ยวกับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัด

ถ้าเป็นโฉนด ให้นำไปขอจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด

ถ้าเป็น น.ส.๓ (หนังสือ...รับรองการทำประโยชน์) ให้นำไปขอจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ

ถ้าเป็นเอกสารอย่างอื่น เช่น ส.ค.๑ (แบบแจ้งครอบครองที่ดิน) ทางวัดไม่แน่ใจว่าจะใช้เป็นหลักฐานได้หรือไม่ และจะอย่างไรต่อไป ให้หารือทางอำเภอ หรือจังหวัด หรือสำนักงานพระพุทธศาสนา-จังหวัดก่อน

๔. โฉนดที่ดิน กิติ น.ส.๓ กิติ เอกสารสำคัญเกี่ยวกับที่ดินกิติ เมื่อจดทะเบียนแล้วให้วัดลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดในประเภทอสังหาริมทรัพย์แล้วให้นำหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินเหล่านั้นไปฝากไว้กับหน่วยราชการ ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำหรับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๔ คือ

- วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้นำไปฝากไว้ ณ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- วัดในเขตจังหวัดอื่น ให้นำไปฝากไว้ ณ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

การนำหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินไปฝากตามข้อนี้ หน่วยราชการที่รับฝากจะต้องออกหนังสือรับฝากมอบให้แก่วัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน ถ้าวัดยังไม่ได้รับก็ให้ทวงถาม แล้วนำหนังสือตอบรับนั้นไปเก็บไว้ที่วัดต่อไป

การจำหน่ายทรัพย์สินของวัดออกจากทะเบียน

๕. คำว่า “จำหน่าย” ในกฎกระทรวงข้อนี้มีได้หมายความว่า ขายไป แต่หมายความว่า จำหน่ายทรัพย์สินทั้งหมดสภาพเป็นศาสนสมบัติของวัดแล้วออกจากทะเบียน ยกตัวอย่างเช่น

- เสนาสนะ ที่ถูกรื้อถอนหมดสภาพเดิม
- เสนาสนะ ที่ถูกไฟไหม้
- เสนาสนะ ที่เสียหายใช้การไม่ได้
- ที่ดิน ที่ถูกโอนไปจากวัดโดยพระราชบัญญัติ/พระราชกฤษฎีกา
- ที่ดินที่ถูกกระแสน้ำเซาะขาดหายไป
- ทรัพย์สินถูกโจรผู้ร้ายขโมยไป

ฯลฯ

การจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินของวัด

๖. เมื่อจำหน่ายทรัพย์สินของวัดก็ให้ลงรายการในทะเบียน โดยลงในช่องรายการจำหน่าย แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินอันมีค่ามากนอกจากจะแจ้งจำหน่ายในทะเบียนแล้ว หากมีเอกสารเจราจตกลงใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายนั้น ก็ให้เก็บรักษาไว้ให้ดี เพราะอาจมีการตรวจสอบขึ้นภายหลังว่า ผู้จำหน่ายได้จำหน่ายไปโดยชอบด้วยพระวินัย กฎหมาย และคำสั่งของคณะสงฆ์หรือไม่

๗. การจำหน่ายที่ดินของวัด โดยเฉพาะการโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม วัดจะต้องรายงานขึ้นไปตามลำดับชั้น จนถึงมหาเถรสมาคม และเมื่อออกเป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาให้โอนแล้ว จึงจะจำหน่ายจากทะเบียนได้

๘. ข้อควรระวังสำหรับกฎกระทรวงข้อนี้ ทรัพย์สินอันมีค่าของวัดทุกอย่าง จะต้องมีการลงรายการในทะเบียนทั้งสิ้น การละเว้นไม่จดทะเบียนย่อมเป็นความผิด นอกจากนี้การละเลยจำหน่าย ทรัพย์สินที่สิ้นสภาพแล้วออกจากทะเบียน ถ้ามีการตรวจสอบขึ้นความผิดย่อมตกอยู่กับเจ้าอาวาส

คำอธิบายการบันทึกรายการทรัพย์สิน ในสมุดทะเบียนทรัพย์สินของวัด (อสังหาริมทรัพย์)

อสังหาริมทรัพย์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

ประเภทที่ดิน ได้แก่ ที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์

ประเภทสิ่งปลูกสร้าง เช่น โบสถ์, วิหาร, ศาลาการเปรียญ, กุฏิ, หอฉัน ฯลฯ

- ช่วงที่ ๑ ลำดับ ๑, ๒, ๓.....ตามด้วยตัวเลขปี พ.ศ. ที่ทำการบันทึก
- ช่วงที่ ๒ วัน เดือน ปี ในกรณีไม่เคยจัดทำทะเบียนทรัพย์สินมาก่อน ให้ถือว่าทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนแล้ว
เสมือนเกิดขึ้นในวันที่ จัดทำทะเบียน ส่วนทรัพย์สินที่ได้มาภายหลังจากวันที่จัดทำทะเบียนแล้ว
ให้บันทึกตามวัน เวลา ที่ได้มาจริง
- ช่วงที่ ๓ รายการทรัพย์สิน
- ช่วงที่ ๔ จำนวนหรือเนื้อที่: ไร่-งาน-ตารางวา/หลัง
- ช่วงที่ ๕ หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ : โฉนดเลขที่/น.ส.๓ก/น.ส.๓/ส.ค.๑
- ช่วงที่ ๖ ทรัพย์สินรายนี้ ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด : ตั้งอยู่ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
- ช่วงที่ ๗ รายการจำหน่าย - วัน เดือน ปี ที่จำหน่าย คือวันที่วัดจำหน่ายทรัพย์สินออกจากทะเบียน
- จำนวนหน่วยรับ (ไร่-งาน-ตารางวา/หลัง)
- เหตุในการจำหน่าย เช่น ถูกเวนคืน, ไฟไหม้ ฯลฯ
- ช่วงที่ ๘ หมายเหตุ - ใช้บันทึกรายการเพิ่มเติมเพื่อขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

แบบฝึกหัดการลงทะเบียนทรัพย์สินของวัด

๑. ที่ตั้งของวัด โฉนดเลขที่ ๕๒๓๐ ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เนื้อที่ ๒๐ ไร่
๒. นายบุญ บารมี ถวายที่ธรณีสงฆ์ ๑ แปลง โฉนดเลขที่ ๓๔๕
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....เนื้อที่ ๕ ไร่
๓. สร้างศาลาลวดดอกระดี่ จำนวน ๑ หลัง ราคา ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๔. สร้างหอไตร จำนวน ๑ หลัง ราคา ๓๐๐,๐๐๐ บาท นางบุญมี เจริญสุข สร้างถวาย
๕. ที่ตั้งวัดโฉนดเลขที่ ๕๒๓๐ ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....ถูกน้ำเซาะตลิ่งพัง เนื้อที่ขาดหายไป ๒ งาน

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด (ทส.ว.)

ศบว. ๑ ๘

๗

๖

๕

๔

๓

๒

๑

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินรายนี้ ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่ายทรัพย์สิน			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวน ที่จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	
		ที่ตั้งวัด	๒๐ ไร่	โฉนดเลขที่ ๕๓๓๐	ต. อ. จ.		๒ งาน	น้ำชาะดิ่งพัง	คงเหลือเนื้อที่ ๑๙-๒-๐๐ ไร่
		ที่ธรณีสงฆ์	๕ ไร่	โฉนดเลขที่ ๓๔๕	ต. อ. จ.				นายใหญ่ บารมี ถวาย
		ศาลาสดุดีธรรม	๑ หลัง						ราคาก่อสร้าง ๕๐๐,๐๐๐ บาท
		หอไตร	๑ หลัง						นางบุญมี เจริญสุข สร้างถวาย ราคา ๓๐๐,๐๐๐ บาท

คำอธิบายการบันทึกรายการทรัพย์สิน ในสมุดทะเบียนทรัพย์สินของวัด (สังหาริมทรัพย์)

- ช่วงที่ ๑ การกำหนดเลขที่ทรัพย์สิน (เลขที่ หรือรหัส)
เริ่มต้นปี พ.ศ. ตามด้วยลำดับของสิ่งของ ตามด้วยรหัสทรัพย์สิน
ตัวอย่าง เช่น ๐๐ ๐๐๑ ๐๑ หมายความว่า
๐๐ หมายถึง ปี พ.ศ. ที่ลงทะเบียน (เริ่มต้นจัดทำ หรือปีที่ได้ทรัพย์สินมา)
๐๐๑ หมายถึง ลำดับของสิ่งของที่ได้มาก่อนหลัง
๐๑ หมายถึง รหัสประเภทของสิ่งของ
(หรือทางวัดจะกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้)
- ช่วงที่ ๒ วัน เดือน ปี ที่ลงทะเบียน ในกรณีที่ไม่เคยจัดทำทะเบียนทรัพย์สินมาก่อน ให้ถือทรัพย์สิน
ที่มีอยู่ก่อนแล้วเสมือนเกิดขึ้นในวันที่จัดทำทะเบียน ส่วนทรัพย์สินที่ได้มาภายหลังจากวันที่จัดทำ
ทะเบียนทรัพย์สินแล้วให้บันทึกตามวัน เวลา ที่ได้มาจริง
- ช่วงที่ ๓ รายการทรัพย์สิน
- ช่วงที่ ๔ ราคาต่อหน่วย บันทึกราคากรณีวัดจัดซื้อ หากได้รับบริจาคจะไม่ปรากฏราคาต่อหน่วยแต่จะ
บันทึกรายละเอียดการรับบริจาคในช่องหมายเหตุ
- ช่วงที่ ๕ การได้มา บอกถึงการได้มาของทรัพย์สิน เช่น ซื้อ, บริจาค, มีอยู่แต่เดิม ฯลฯ
- ช่วงที่ ๖ ที่อยู่ทรัพย์สิน หมายถึง ทรัพย์สินวันที่บันทึกอยู่ ณ ที่ใด เช่น อยู่ในกุฏิเจ้าอาวาส
- ช่วงที่ ๗ รายการจำหน่าย วัน/เดือน/ปี จำนวนที่จำหน่าย เหตุในการจำหน่าย เช่น ไฟไหม้, ที่ดินถูกเวนคืน,
สูญหาย, ที่ดินถูกน้ำเซาะ, เสียใช้การไม่ได้
- ช่วงที่ ๘ หมายเหตุ ใช้บันทึกรายการเพิ่มเติมเพื่อขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๐๑ สิ่งของมีค่า/โบราณวัตถุ

พระพุทธรูป	ธรรมาสน์	ตู้พระธรรม
ตู้พระไตรปิฎก	นาฬิกาโบราณ	เครื่องลายคราม
	ฯลฯ	

๐๒ เครื่องไฟฟ้า

ตู้เย็น	พัดลม	หม้อหุงข้าว
กระติกน้ำร้อน	กระทะไฟฟ้า	เตาไฟฟ้า
โทรทัศน์	เครื่องปั้มน้ำ	เครื่องดูดฝุ่น
เครื่องปรับอากาศ	โทรทัศน์	เครื่องขยายเสียง
เครื่องเล่น VDO,VCD ฯลฯ	เครื่องขุดมะพร้าว	เครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์
เครื่องทำน้ำเย็น	*ทุกอย่างที่ใช้ไฟฟ้าเป็นส่วนประกอบ	

๐๓ เครื่องใช้

โต๊ะ	เก้าอี้	บันได
ชุดรับแขก	ตู้เก็บเอกสาร	ตู้โชว์
ถังคันน้ำ		
	ฯลฯ	

๐๔ เครื่องดนตรี

กลองยาว	ตะโพน	ฉิ่ง
ฆ้อง	ระนาด	
	ฯลฯ	

๐๕ ยานพาหนะ

รถยนต์-รถเก๋ง-รถกระบะ	รถจักรยานยนต์	รถจักรยาน
รถเข็น	รถบรรทุกศพ	
	ฯลฯ	

๐๖ เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด

จาน	ช้อน	ส้อม	ถ้วยชาม	เหยือกน้ำ	แก้วน้ำ
คลุเลอร์	ถาด	มีด	เขียง	ครก	หม้อ
กระทะ	ตะหลิว	ทัพพี	กระบวย	ถังแก๊ส	กระโถน
ที่นอน	เสื่อ	หมอน	มุ้ง	ผ้าห่ม	พรม
อาสนะ	ม้าน				
			ฯลฯ		

ทะเบียนสิ่งหามิทรัพยของวัด.....

พสว-ศบว.๑-๒

๘

๗

๖

๕

๔

๓

๒

๑

๑ เลขที่ หรือ รหัส	๒ วัน เดือน ปี	๓ รายการทรัพย์สิน	๔ ราคา ต่อหน่วย (บาท)	๕ การได้มา	๖ ที่อยู่ของ ทรัพย์สิน	๗ รายการจำหน่ายทรัพย์สิน		๘ หมายเหตุ
						จำนวน ที่จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

แบบฝึกหัดการลงทรัพย์สินของวัด

๑. เงินกองทุนบูรณะพระอุโบสถ นำฝากธนาคารกรุงเทพ จำกัด
สาขากระทรวงศึกษาธิการ เลขที่บัญชี ๐๕๙-๑-๒๑๑๙๘-๔ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๒. เงินค่าผาติกรรมที่ดินวัด.....นำฝากธนาคารออมสิน
สาขาบางลำภู เลขที่ ๐๐-๐๐๐๗-๒๐-๐๓๐๘๖๕-๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๓. เงินกองทุนพัฒนาศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัด.....นำฝาก
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาเทเวศร์ เลขที่ ๐๒๐-๑-๐๓๔๑๕-๘
จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
๔. ซื้อปั้มน้ำ จำนวน ๑ เครื่อง ราคา ๕,๐๐๐ บาท
๕. พระพุทธรูปปางมารวิชัย สมัยอยุธยา
๖. มีผู้ถวายเครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน ๑ เครื่อง
๗. ซื้อตู้เก็บเอกสาร ชนิดบานเปิด ๒ บาน จำนวน ๒ ตู้ ราคา ๑๐,๐๐๐ บาท
๘. ซื้อพัดลมโคจร ติดตั้งในศาลาสวดพระอภิธรรม ๕ ตัว ราคาตัวละ ๑,๕๐๐ บาท
๙. มีผู้ถวายรถยนต์นั่ง ยี่ห้อโตโยต้า จำนวน ๑ คัน ราคาประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๐. มีผู้ถวายเครื่องถ้วย-ชาม สมัยโบราณ จำนวน ๑๐ ชิ้น
๑๑. ธรรมาสันเือก สมัยอยุธยา จำนวน ๑ หลัง
๑๒. พัดลมโคจร ในศาลาสวดพระอภิธรรม ใช้การไม่ได้ ๑ ตัว

ทะเบียนสังหาริมทรัพย์ของวัด.....

ทส.ว-ศบว.๑-๒

๑ เลขที่ หรือ รหัส	๒ วัน เดือน ปี	๓ รายการทรัพย์สิน	๔ ราคา ต่อหน่วย (บาท)	๕ การได้มา	๖ ที่อยู่ของ ทรัพย์สิน	๗ รายการจำหน่ายทรัพย์สิน			๘ หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวน ที่จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	
๐๐๑ ๐๒	๐๐๑ ๐๑	ปิ่นน้ำ	๕,๐๐๐	ซื้อ					
๐๐๑ ๐๑	๐๐๑ ๐๑	พระพุทธรูปปางมารวิชัย	-	มีอยู่แต่เดิม					
๐๐๒ ๐๒	๐๐๒ ๐๒	สมียอยุธยา	-	มีผู้บริจาค	ญาติเจ้าอาวาส				
๐๐๑ ๐๓	๐๐๑ ๐๓	เครื่องคอมพิวเตอร์ ๑ เครื่อง	๕,๐๐๐	ซื้อ	ญาติเจ้าอาวาส				
๐๐๒ ๐๓	๐๐๒ ๐๓	ตู้เก็บเอกสาร ชนิดบานเปิด	๕,๐๐๐	ซื้อ	ญาติเจ้าอาวาส				
๐๐๓ ๐๒	๐๐๓ ๐๒	๒ บ้าน					๑	ใช้การไม่ได้	
๐๐๓ ๐๒	๐๐๓ ๐๒	๒ บ้าน							
๐๐๔ ๐๒	๐๐๔ ๐๒	พัดลมโคจร	๑,๕๐๐						
๐๐๕ ๐๒	๐๐๕ ๐๒	พัดลมโคจร	๑,๕๐๐						
๐๐๖ ๐๒	๐๐๖ ๐๒	พัดลมโคจร	๑,๕๐๐						
๐๐๗ ๐๒	๐๐๗ ๐๒	พัดลมโคจร	๑,๕๐๐						
๐๐๘ ๐๒	๐๐๘ ๐๒	พัดลมโคจร	๑,๕๐๐						
๐๐๙ ๐๒	๐๐๙ ๐๒	รถยนต์นั่ง ยี่ห้อโตโยต้า	๕๐๐,๐๐๐	มีผู้บริจาค	ศาลาสวด พระอภิธรรม				
๐๐๑ ๐๓	๐๐๑ ๐๓	เครื่องถ้วย-ชาม สมัยโบราณ	-			หอฉัน			

การเก็บรักษาหนังสือสำคัญที่ดิน

โฉนดที่ดิน น.ส. ๓, น.ส. ๓ ก, โฉนดตราจอง และตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว และ ส.ค. ๑ ซึ่งเป็นที่ตั้งวัด, ที่ธรณีสงฆ์ในส่วนกลาง (กทม.) ให้เก็บรักษาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในส่วนภูมิภาค ให้เก็บรักษาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น ๆ

(ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับ ที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง พ.ศ. ๒๕๕๒)

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง
พ.ศ. ๒๕๕๒

ด้วยมีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๖ บัญญัติให้มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕๙ กำหนดให้โอน บรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาบางส่วน มาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กำหนดให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีหน้าที่เก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงกำหนดระเบียบไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดา กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นใด ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน หมายถึง โฉนดที่ดิน, น.ส.๓, น.ส.๓ ก, โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่า ได้ทำประโยชน์แล้ว ส.ค.๑ และหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินอื่นใดตามประมวลกฎหมายที่ดิน ของที่ดินที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่ศาสนสมบัติกลาง หรือที่ดินวัดร้าง

สำนักงาน หมายถึง สำนักงานศาสนสมบัติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน

ข้อ ๕ การเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ให้เก็บไว้ในตู้เก็บเอกสารที่มั่นคงและปลอดภัย ของสำนักงาน

ข้อ ๖ ให้เจ้าหน้าที่จัดทำทะเบียนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน โดยระบุ ชื่อ สถานที่ตั้ง เลขที่โฉนด เลขที่ดิน เลขระวาง หน้าสำรวจ จำนวนเนื้อที่ และการใช้ประโยชน์

ข้อ ๗ วัดใดมีความประสงค์จะขอดูหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินให้เจ้าอาวาสแจ้งความประสงค์ต่อเจ้าหน้าที่ตามสถานที่ตั้งของที่ดิน โดยแนบสำเนาหนังสือสุทธิ และสำเนาทราตั้งเจ้าอาวาสหรือเอกสารอื่นที่ใช้แทนกันได้

ในกรณีที่มอบให้บุคคลอื่นมาขอดู ให้เจ้าอาวาสมีหนังสือมอบอำนาจ แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแนบสำเนาหนังสือสุทธิ และสำเนาทราตั้งเจ้าอาวาส หรือเอกสารอื่นที่ใช้แทนกันได้ พร้อมสำเนาหลักฐานหนังสือแสดงตนของผู้มาขอดู โดยรับรองสำเนาทุกฉบับ

ข้อ ๘ วัดใดมีความประสงค์ขอคัด ขอลายเอกสาร หรือขอยืม หนังสือสำคัญสำหรับที่ดินของวัด ให้เจ้าอาวาสมีหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแนบสำเนาหนังสือสุทธิ และสำเนาทราตั้งเจ้าอาวาส หรือเอกสารอื่นที่ใช้แทนกันได้ โดยรับรองสำเนาทุกฉบับ

(๑) กรณีขอคัด ขอลายเอกสาร ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

(๒) กรณีการขอยืม ให้นำเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

ข้อ ๙ เพื่อประโยชน์ของทางราชการ กรณีที่หน่วยราชการมีความประสงค์จะขอดู ขอคัด ขอลายเอกสาร หรือขอยืมหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติกลาง วัดร้าง หรือศาสนสมบัติวัด ให้ทำเป็นหนังสือถึงผู้มีอำนาจอนุญาต ดังนี้

(๑) กรณีขอดู ขอคัด ขอลายเอกสาร ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

(๒) กรณีการขอยืม ให้นำเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

สำหรับที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติวัด จะต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อนทุกกรณี

ข้อ ๑๐ ให้เจ้าหน้าที่จัดทำทะเบียนในการขอดู ขอคัด ขอลายเอกสาร และขอยืม โดยระบุประเภทหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๑๑ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รักษาการ ให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ส่วนที่ ๑๑

การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ของวัด

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๘

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๕๐๓/๒๕๕๘

เรื่อง การจัดทำรายงานการเงินของวัด (บัญชีรายรับ - รายจ่าย) และจำนวนวัดที่มีฐานข้อมูลศาสนสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติได้เสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา ของคณะกรรมการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา และข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีประเด็นปฏิรูป ๔ เรื่อง ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รายงานผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการ เรื่อง "ทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุ" ให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ทัณฑ์วนรจนะ) และนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ทราบ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขอเสนอการขอเท็จจริง ดังนี้

๑. การปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของวัดที่ผ่านมา ได้ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ข้อ ๖ กำหนดไว้ว่า "ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง" ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๔๔ รัฐบาลมีนโยบายปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔ จึงกำหนดให้ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น และให้จัดทำความตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรในการกำหนดมาตรการกำกับการปฏิบัติราชการตามมาตรา ๑๒ ซึ่งสำนักงาน กพร. และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ตระหนักถึงการสร้างความโปร่งใสของวัดในด้านการเงิน จึงได้ร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินของวัดเป็น ๒ ตัวชี้วัด ได้แก่

๑.๑ ตัวชี้วัด เรื่องการจัดทำรายงานทางการเงินของวัด (บัญชีรายรับ - รายจ่าย) ตามแบบที่กำหนด

๑.๒ ตัวชี้วัด เรื่องจำนวนวัดที่มีฐานข้อมูลศาสนสมบัติของวัดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัดครบถ้วน

๒. ในการดำเนินการได้ขอความร่วมมือจากเจ้าคณะผู้ปกครองสั่งการให้เจ้าอาวาสวัด รายงานทางการเงินและทรัพย์สินของวัดส่งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปีงบประมาณ ๒๕๕๐ เป็นต้นมา และเพิ่มจำนวนวัดเป้าหมายขึ้นทุกปี

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดทำรายงานเสนอมหาเถรสมาคม ในการประชุม ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ เพื่อรับทราบเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค การดำเนินการตาม ตัวชี้วัดดังกล่าว และการขอความร่วมมือให้วัดทั่วประเทศได้จัดทำบัญชีวัดพร้อมจัดส่งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ประชุมรับทราบ นอกจากนี้ยังได้จัดประชุมอบรมไวยาวัจกร ตลอดจนถวาย คำแนะนำให้ความรู้แก่เจ้าอาวาสวัดในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินของวัด พร้อม จัดพิมพ์หนังสือคู่มือการจัดการศาสนสมบัติของวัดเพื่อประกอบการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง เป็นผลทำให้ ผลผลิตตามตัวชี้วัดเป็นไปตามเป้าหมาย

๓. การดำเนินงานดังกล่าวทำให้ผลการประเมินและตัวชี้วัดได้คะแนนในระดับ ๕ หมายถึง มีวัดรายงานผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดที่กำหนดครบตามเป้าหมายที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กำหนด และคาดว่าจะมีการรายงานครบทุกวัดทั่วประเทศ จำนวน ๓๔,๕๘๘ วัด ภายในระยะ ๕ ปี (ปี พ.ศ. ๒๕๖๓)

๔. เพื่อให้การจัดทำบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินของวัดเป็นไปตามระบบทางการปกครอง คณะสงฆ์สอดคล้องกับกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และสนับสนุนช่วยเหลือแบ่งเบาภาระเจ้าอาวาส เห็นควรจะได้ดำเนินการดังนี้

๔.๑ ขอความเห็นชอบมหาเถรสมาคมมีมติให้เจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดแจ้งวัดทุกวัด ในเขตปกครอง ส่งรายงานบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินของวัดต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (เฉพาะกรุงเทพมหานครให้ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) ทุก ๆ ๑ ปี ของปีงบประมาณ

๔.๒ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีวัดต้นแบบของการจัดทำบัญชีทางการเงินและทรัพย์สิน ที่ถูกต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

๕. วัดเป็นนิติบุคคล เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป แม้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปด้วยดี แต่กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองสงฆ์ ออกโดย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๔ กำหนดให้ การปกครองคณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้น ให้มีเจ้าคณะมหานิกายและเจ้าคณะธรรมยุต ปกครองบังคับบัญชา ทุกวัด และพระภิกษุสามเณรในนิกายนั้น โดยเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีอำนาจหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะผู้ปกครองและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุ สามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใน บังคับบัญชาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามตัวชี้วัดและสำเร็จผลตามเป้าหมายที่กำหนด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดทราบและมอบหมายเจ้าคณะจังหวัด ทุกจังหวัด ทั้งสองฝ่าย แจ้งวัดทุกวัดในเขตปกครองส่งรายงานบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินของวัด ต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (เฉพาะกรุงเทพมหานครให้ส่งที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) ทุก ๆ ๑ ปี ของปีงบประมาณ

ที่ประชุมรับทราบ และมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด ทั้งสองฝ่าย เพื่อแจ้งวัดทุกวัดในเขตปกครองส่งบัญชีรายรับ - รายจ่ายประจำเดือนของวัดต่อสำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัด (เฉพาะกรุงเทพมหานครให้ส่งที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) ทุก ๆ ๑ ปี ของปีงบประมาณ

(นายชยพล พงษ์สีดา)

รองผู้อำนวยการ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ประจำปี 2567 (วันที่ 1 ต.ค. 66 - 30 มิ.ย. 67)

วัด.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

พ.ศ.		รายการรับ	รวมเงิน		พ.ศ.		รายการจ่าย	รวมเงิน	
เดือน	วันที่		บาท	สต.	เดือน	วันที่		บาท	สต.
ต.ค. 66		ยอดยกมา			ต.ค. 64				
		รวมรายรับ			รวมรายจ่าย				
		รวมทั้งสิ้น			ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2567				
					รวมทั้งสิ้น				

ตรวจถูกต้องแล้ว

ผู้จัดทำบัญชี

ลงชื่อ.....

ลงชื่อ.....

เจ้าอาวาส

ไวยาวัจกร

- ตัวอย่าง -

สรุปบัญชีรายรับ - รายจ่าย

ประจำปี 2567 (1 ต.ค. 66 - 30 มิ.ย. 67)

วัดตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

พ.ศ.	รายการรับ		รวมเงิน		พ.ศ.		รายการจ่าย		รวมเงิน	
	เดือน	วันที่	บาท	สต.	เดือน	วันที่	บาท	สต.	บาท	สต.
ด.ค. 66	1	ยอดยกมา			ด.ค.-66	31	354,890	-	1,160,442	-
ต.ค.-66	31	รับเงินบริจาคค่าน้ำ ค่าไฟ บำรุงศาลา			พ.ย.-66	30	39,984	-	1,149,148	-
พ.ย.-66	5	รับเงินกม.ที่เทศน์			ธ.ค. 66	31	24,678	-	1,040,975	-
พ.ย.-66	25	รับเงินบริจาค , งานกุฏิ			ม.ค.-67	31	2,737,537	-	1,391,291	-
ธ.ค. 66	28	ขายดอกไม้ธูปเทียน,สวนมนต์ข้ามปี			ก.พ.-67	28	967,597	-	753,627	-
ม.ค.-67	31	รับเงินบริจาคค่าน้ำ ค่าไฟ บำรุงศาลา			มี.ค.-67	31	1,224,137	-	1,262,693	-
ก.พ.-67	28	รับเงินบริจาค , งานวันมาฆบูชา			เม.ย.-67	30	1,454,335	-	751,836	-
มี.ค.-67	31	รับเงินบริจาคค่าน้ำ ค่าไฟ บำรุงศาลา			พ.ค.-67	31	398,880	-	284,560	-
เม.ย.-67	19	รับเงินงานบวชสามเณร			มิ.ย.-67	30	1,905,390	-	684,677	-
พ.ค.-67	31	รับเงินบริจาคค่าน้ำ ค่าไฟ บำรุงศาลา					738,085	-		
มิ.ย.-67	30	รับเงินบริจาคค่าน้ำ ค่าไฟ บำรุงศาลา					462,311	-		
		รวมรายรับ					รวมรายจ่าย			
		รวมทั้งสิ้น							รวมทั้งสิ้น	
			9,952,934	-					8,479,249	-
			10,307,824	-					1,828,575	-
									10,307,824	-

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....

ไวยาวัจกร

ส่วนที่ ๑๒
ศาสนพิธี

ศาสนพิธี

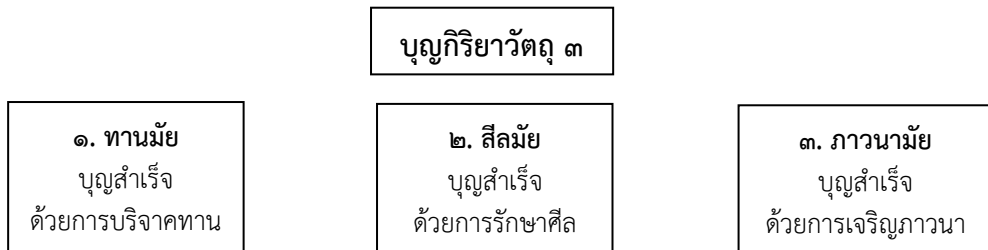
พิธี คือ แบบอย่าง แบบแผน หรือรูปแบบต่างๆ ที่พึงปฏิบัติในทางศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาเรียกว่า ศาสนพิธี ความจริงเรื่อง ศาสนพิธี เป็นเรื่องที่มีด้วยกันทุกศาสนา และเป็นเรื่องเกิดขึ้นที่หลังศาสนา หมายความว่า มีศาสนาเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงมีพิธีต่างๆ เกิดตามมาภายหลัง แม้ศาสนพิธีในพระพุทธศาสนาก็เช่นกัน เกิดขึ้นภายหลังทั้งสิ้น เหตุเกิดศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา ก็เนื่องจากมีหลักการของพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงวางไว้แต่ในปีที่ตรัสรู้ เพื่อสาวกจะได้ถือเป็นหลักในการออกไปประกาศพระศาสนา อันเรียกว่า “โอวาทปาติโมกข์” ในโอวาทนั้น มีหลักการสำคัญที่ทรงวางไว้เป็นหลักทั่วไป ๓ ประการ คือ

หัวใจพระพุทธศาสนา

๑. สอนให้ไม่ทำบาปทั้งปวง (ละชั่ว)
๒. สอนให้ทำกุศลให้ถึงพร้อม (ทำดี)
๓. สอนให้ทำจิตของตนให้ผ่องใส (จิตผ่องใส)

โดยหลักการทั้ง ๓ นี้ เป็นอันว่าพุทธบริษัท ต้องพยายามเลิกละความประพฤติชั่วทุกอย่างจนเต็มความสามารถ และพยายามสร้างกุศลสำหรับตนให้พร้อมเท่าที่จะสร้างได้ กับพยายามชำระจิตให้ผ่องใสอยู่เสมอ ด้วยการพยายามทำตามคำสอนในหลักการนี้ เป็นการพยายามทำดี เรียกว่า “ทำบุญ” และการทำบุญนี้แหละพระพุทธเจ้าทรงแสดงวัตถุ คือที่ตั้งอันเป็นทางไว้โดยย่อๆ ๓ ประการ เรียกว่า “บุญกิริยาวัตถุ” คือ

๑. ทาน การบริจาคสิ่งของของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
๒. ศีล การรักษากาย วาจา ให้สงบเรียบร้อยไม่ล่วงพุทธบัญญัติ
๓. ภาวนา การอบรมจิตใจให้ผ่องใสในทางกุศล

บุญกิริยานี้เอง เป็นแนวให้พุทธบริษัท ปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวข้างต้น และเป็นคำให้เกิดศาสนพิธีต่างๆ ขึ้น โดยนิยมนิยามคือ ในกาลต่อๆ มา พุทธบริษัทนิยามทำบุญ ไม่ว่าจะปรารภเหตุใดๆ ก็ให้เข้าหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ นี้ โดยเริ่มต้นมีการรับศีล ต่อไปภาวนาด้วยการสวดมนต์เองหรือฟังพระสวดแล้วส่งใจไปตาม จบลงด้วยการบริจาคทานตามสมควร เพราะนิยามทำบุญเป็นการบำเพ็ญความดีดังกล่าวนี้ และทำในกรณีต่างๆ กัน ตามเหตุผลที่ปรารภ จึงเกิดพิธีกรรมขึ้นมากประการ เมื่อพิธีกรรมใดเป็นที่นิยมและรับรองปฏิบัติสืบๆ มา จนเป็นประเพณี พิธีกรรมนั้นก็กลายเป็นศาสนพิธีขึ้น ศาสนพิธีจึงมีมากมายแยกเป็นหมวดได้ ๔ หมวด คือ

๑. หมวดกุศลพิธี	ว่าด้วยพิธีบำเพ็ญกุศล
๒. หมวดบุญพิธี	ว่าด้วยพิธีทำบุญ
๓. หมวดทานพิธี	ว่าด้วยพิธีถวายทาน
๔. หมวดปกิณณกพิธี	ว่าด้วยพิธีเบ็ดเตล็ด

หมวดที่ ๑ กุศลพิธี

กุศล แปลว่า ความฉลาด สิ่งที่ดีความชั่ว หมายถึง พิธีการทำความดี กุศลพิธี ว่าด้วยพิธีการบำเพ็ญกุศลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในพิธีกรรมวันสำคัญต่างๆ ในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นระเบียบพิธีที่พระสงฆ์จะต้องประพฤติปฏิบัติ ให้ถูกต้อง ซึ่งพิธีกรรมบางอย่างเป็นจารีตที่พระสงฆ์ได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติมาจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของพระสงฆ์ในปัจจุบันนี้ มีทั้งหมด ๗ พิธี ตามลำดับดังต่อไปนี้

พิธีเข้าพรรษา

การเข้าพรรษา หมายถึง การอยู่ประจำที่ของพระสงฆ์ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน ซึ่งเป็นธรรมเนียมทางพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ กล่าวคือ ฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูกาลทำนาของชาวนา พวกภิกษุบางรูปยังจาริกไปในที่ต่างๆ ได้อยู่ เพราะพระพุทธร่องค้งยังมีได้บัญญัติให้ภิกษุจำพรรษา ได้เหยียบย่ำข้าวกล้าและพืชพันธุ์ของชาวบ้านจนเสียหาย ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนต่างกล่าวติเตียนพวกภิกษุ ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติให้ภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษา และถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนถึงปัจจุบันนี้ ภิกษุจะไม่เข้าพรรษาไม่ได้ท่านปรปเป็นอาบัติทุกกฏ

พิธีถือนิสา

พิธีถือนิสา เป็นธรรมเนียมของนวกภิกษุ คือ ภิกษุที่ยังมีพรรษาไม่ถึง ๕ พรรษา ถือว่าเป็นนวกะ แปลว่า ผู้ใหม่ตามหลักพระวินัย ท่านให้ถือนิสาอยู่กับพระอุปัชฌาย์ เพื่อเรียนรู้ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ให้ดีเสียก่อน

พิธีทำสามิจักรม

พิธีทำสามิจักรม เป็นธรรมเนียมของพระภิกษุสามเณรพึงทำความเคารพต่อกัน เพื่อความสามัคคีแห่งสงฆ์ หมายถึง การแสดงความเคารพ การขอขมาโทษ และการให้อภัยแก่กันและกันในโอกาสต่างๆ คือ ๑. ในวันเข้าพรรษา ๒. ในวันก่อนและหลังเข้าพรรษา ๗ วัน ๓. ในโอกาสที่จะไปอยู่วัดอื่นหรือที่อื่น

พิธีทำวัตรสวดมนต์

การทำวัตรสวดมนต์ เป็นกิจวัตรที่พระภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกาต้องทำเป็นประจำ เป็นการที่บรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้เข้ามาอยู่ในวัด เพื่อศึกษาพระธรรมวินัย แล้วจะได้น้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อขัดเกลากาย วาจา ให้สงบเรียบร้อย เป็นต้น

พิธีกรรมวันธรรมสวนะ

วันธรรมสวนะ หมายถึง วันพระ หรือวันกำหนดประชุมฟังธรรมตามกาล การฟังธรรมนั้นย่อมทำให้เกิดสติปัญญา และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติวันประชุมฟังธรรมไว้เดือนหนึ่ง ๔ วัน ดังนี้

๑. วันขึ้น ๘ ค่ำ

๒. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ

วันธรรมสวนะ

๓. วันแรม ๘ ค่ำ

๔. วันแรม ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ

พิธีทำสังฆอุโบสถ

พิธีทำสังฆอุโบสถ เป็นธรรมเนียมที่พระภิกษุทุกรูปต้องทำสังฆอุโบสถตามพุทธบัญญัติ ทุกถึงเดือน จะขาดมิได้ ยกเว้น มีเหตุจำเป็นที่มีพระบรมพุทธานุญาตไว้

พิธีออกพรรษา

การออกพรรษา หมายถึง กาลเป็นที่สิ้นสุดกำหนดอยู่จำพรรษาตามพระวินัยบัญญัติ เรียกว่า ปวารณากรรม การทำปวารณากรรม ก็คือ การประกาศยินยอมให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ในทุกกรณี หรือเมื่อมีข้อข้องใจในการประพฤติตามพระวินัย

หมวดที่ ๒ บุญพิธี

บุญพิธี หมายถึง พิธีการทำบุญต่างๆ ไป หรือในวันสำคัญต่างๆ ของพุทธศาสนิกชน แต่ในที่นี้ เน้นระเบียบพิธีที่พระสงฆ์ควรรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องโดยเฉพาะ แบ่งเป็น ๙ พิธี ดังนี้

พิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ

พิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ เป็นการทำบุญเพื่อระลึกถึงวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลกหลังจากที่เสด็จไปจำพรรษาและตรัสพระอภิธรรมโปรดพระพุทธมารดา เป็นเวลา ๓ เดือน โดยได้เสด็จลง ณ ประตูกุเมืองสังกัสสนคร ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ พุทธบริษัทจึงทำบุญโดยการตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในการเสด็จลงจากเทวโลกของพระพุทธเจ้า เรียกว่า **วันตักบาตรเทโวโรหณะ**

พิธีเจริญพระพุทธมนต์

พิธีเจริญพระพุทธมนต์ เป็นพิธีกรรมที่ทำขึ้นโดยปรารภงานมงคลต่างๆ มีการตั้งบาตรน้ำมนต์ ตั้งวงด้ายสายสิญจน์ และเรียกการสวด หรือสาธยายบทสวดมนต์ในการนี้ว่า **เจริญพระพุทธมนต์**

พิธีสวดพระพุทธมนต์

พิธีสวดพระพุทธมนต์ เป็นพิธีกรรมที่ทำเนื่องในงานอวมงคล ไม่ต้องตั้งบาตรน้ำมนต์ และวงด้ายสายสิญจน์

งานอวมงคล แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

- งานทำบุญหน้าศพ
- งานทำบุญอุทิศ

พิธีสวดพระอภิธรรม

พิธีสวดพระอภิธรรม พิธีสวดพระอภิธรรม เป็นการสวดเนื่องในการทำบุญศพ ตั้งแต่วันมรณกรรมถึงฌาปนกิจ

พิธีสวดมาติกา

พิธีสวดมาติกา เป็นการทำบุญต่อหน้าศพ หรือการสวดบทมาติกาของพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ ที่เรียกว่า สัตตปัปภวนาภิธรรม หลังจากสวดจบแล้วมีการชักบังสุกุลเป็นขั้นตอนสุดท้าย

พิธีสวดแจง

พิธีสวดแจง คือ การนิมนต์พระสงฆ์จำนวนมากให้สวดสังคีตึกถา บทสวดว่าด้วยการแจกแจง วัตถุและหัวข้อพระไตรปิฎกในการทำปฐมสังคายนา เรียกว่า สวดแจง นิยมทำในงานฌาปนกิจศพ และ จัดให้มีการแสดงธรรมเทศนาแบบปุจฉาวิสัชนา (ถาม - ตอบ) ๒ ธรรมาสน์บ้าง ๓ ธรรมาสน์บ้าง ตามความต้องการของเจ้าภาพ เพื่อแจกแจงสังคีตึกถาอย่างละเอียดเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ เรียกว่า เทศน์แจง

พิธีสวดถวายพรพระ

ในการทำบุญทุกๆ ไป นั้น ถ้ามีการเจริญพระพุทธรูป หรือสวดพระพุทธรูปจะมีการเลี้ยง พระด้วย และก่อนที่จะถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ นิยมสวดถวายพรพระเป็นธรรมเนียม

พิธีอนุโมทนากรณีต่างๆ

การอนุโมทนานั้น เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่เมื่อพระสงฆ์รับปัจจัยไทยธรรม ภัตตาหารหรือ ทานวัตถุจากคฤหัสถ์แล้ว ต้องทำพิธีอนุโมทนาทานของทายกทายิกาด้วย

พิธีแสดงธรรมเทศนา

การแสดงพระธรรมเทศนา เรียกว่า การเทศน์ เป็นการแสดงธรรมในโอกาสต่างๆ มี ๒ อย่าง คือ

๑. การเทศน์แบบธรรมดา การแสดงธรรมรูปเดียว
๒. การเทศน์แบบปุจฉาวิสัชนา การแสดงธรรมตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นไป

หมวดที่ ๓ ทานพิธี

คือ พิธีถวายทานแด่พระสงฆ์ แบ่งเป็น ๑๖ พิธี ดังนี้

พิธีถวายสังฆทาน

การถวายสังฆทาน หมายถึง ทานที่ตั้งใจถวายแก่สงฆ์ หรือผู้แทนของสงฆ์ไม่จำเพาะเจาะจง รูปใดรูปหนึ่ง หากถวายโดยเจาะจงเรียกว่า บุคลิกทาน สังฆทานนั้น มีผลมากกว่าบุคลิกทาน เพราะผู้ถวายมีจิตใจกว้างขวาง ไม่เจาะจงว่าจะเป็นพระภิกษุรูปใด เป็นการแสดงถึงความตั้งใจ จะถวายทานด้วยศรัทธาอันเป็นสาธารณะ

พิธีถวายสลากภัต

สลากภัต แปลว่า อาหารที่ถวายตามสลาก หรือโดยวิธีการจับสลาก นิยมทำกันในฤดูกาลที่ผลไม้ออกผล พิธีถวายสลากภัต คือ ทายกทายิกาจัดอาหารคาวหวานและผลไม้ประจำฤดู นำไปรวมกันที่วัด จัดวางไว้เป็นส่วนๆ เขียนชื่อหรือหมายเลขประจำตัวของตนใส่กระดาษแล้วม้วนไปให้พระภิกษุสามเณรจับ ถ้าจับได้ของผู้ใด ก็รับของผู้นั้นแล้วอนุโมทนาภาเป็นเสร็จพิธี

พิธีตักบาตรข้าวสาร

พิธีตักบาตรข้าวสาร คือ การถวายข้าวสารโดยการใส่บาตร เพื่อให้พระภิกษุได้เก็บไว้หุงต้มในคราวขาดแคลนอาหาร การตักบาตรข้าวสารเป็นทานมัยข้อหนึ่งในบุญกิริยาวัตถุ มักทำเป็นสังฆทานบ้าง ปาฏิบุคลิกทานบ้าง ตามเจตนารมณ์ของเจ้าภาพ และนิยมจัดในช่วงเข้าพรรษา

พิธีตักบาตรน้ำผึ้ง

พิธีตักบาตรน้ำผึ้ง คือ การถวายน้ำผึ้งแก่พระสงฆ์ จัดเป็นเภสัชทานและเป็นกาลทานอย่างหนึ่ง มีระยะเวลาในการทำช่วงเดือน ๑๐ โดยมากนิยมทำในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๐ การตักบาตรน้ำผึ้งนี้ พระพุทธองค์ทรงมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุรับและฉันเภสัชได้ในเวลาวิกาล เพื่อระงับโรคที่เกิดขึ้นแก่พระภิกษุในสมัยนั้น เภสัช มี ๕ อย่าง คือ

๑. เนยใส

๒. เนยข้น

๓. น้ำมัน

๔. น้ำผึ้ง

๕. น้ำอ้อย

พิธีถวายเสนาสนะ กุฏิ วิหาร

เสนาสนะ หมายถึง อาคาร สถานที่ซึ่งใช้เป็นที่พำนักอาศัย หรือเป็นที่ทำกิจกรรมของพระสงฆ์ ได้ถือเป็นของสงฆ์ จะถือเป็นกรรมสิทธิ์ไม่ได้ การสร้างเสนาสนะ กุฏิ วิหาร โดยมากนิยมสร้างให้ทันก่อนพรรษา เพื่อที่พระภิกษุจะได้อยู่ในพรรษานั้นเอง

พิธีถวายโรงธรรม

ศาลาโรงธรรม หมายถึง ศาลาเป็นที่แสดงธรรมของพระสงฆ์ และเป็นที่ฟังธรรมของชาวบ้าน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศาลาการเปรียญ และใช้เป็นสถานที่เล่าเรียนธรรมของสงฆ์ด้วย ศาลาโรงธรรมเป็นสถานที่สำคัญอีกอย่างที่จะต้องมี และในปัจจุบันใช้เป็นศาลาอเนกประสงค์ เพราะนิยมสร้างกว้างขวางกว่าสิ่งอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยของคนจำนวนมาก ส่วนพิธีการถวายก็มีวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการถวายเสนาสนะอื่นๆ

พิธีถวายผ้าวัสสิกสาฎก

ผ้าวัสสิกสาฎก หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ผ้าอาบน้ำฝน คือ ผ้าที่พระสงฆ์ใช้ผลิตเปลี่ยนเวลาทรงน้ำเป็นผ้าที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ใช้เป็นผืนที่ ๔ นอกจากไตรจีวรและให้รับได้ก่อนเข้าพรรษา ๑ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๗ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ นางวิสาขาเป็นคนแรกที่ถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระสงฆ์จนกลายเป็นธรรมเนียมมาจนถึงปัจจุบัน

พิธีถวายผ้าจันทราพรรษา

ผ้าจันทราพรรษา หรือ **ผ้าวัสสาวาสสิกสาฎก** คือ ผ้าที่ถวายแก่ภิกษุผู้จำพรรษาคับ ๓ เดือน มีกาลเวลาที่ถวายได้ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ซึ่งเป็นเขตจีวรกาล หากถวายเกินกำหนดนี้ไป ไม่นับเป็นผ้าจันทราพรรษา

พิธีถวายผ้าอจเจกจีวร

ผ้าอจเจกจีวร คือ ผ้าจันทราพรรษาที่หายก ทายิกา ถวายก่อนกาลกำหนด เป็นผ้าที่เจ้าภาพผู้มีศรัทธามีภิกษุที่จะต้องไปในที่อื่น ไม่สามารถถวายในช่วงออกพรรษาได้ จึงถวายผ้าอจเจกจีวรก่อนออกพรรษาและพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุรับได้ ภายใน ๑๐ วัน ก่อนออกพรรษา ตั้งแต่วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็นวันออกพรรษา พิธีถวายผ้าอจเจกจีวรนี้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล

พิธีทอดผ้าป่า

ผ้าป่า หรือ **ผ้าบังสุกุล** คือ ผ้าที่เปื้อนฝุ่นไม่มีเจ้าของหวงแหน ทิ้งไว้ที่ป่าช้าบ้าง ถนนหนทางบ้าง หรือแขวนอยู่ตามกิ่งไม้ และผ้าที่เขาอุทิศวางไว้แทบเท้า จัดเป็นผ้าป่าทั้งสิ้น การทอดผ้าป่า มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุแสวงหาผ้าบังสุกุลได้ และการทอดก็มีได้กำหนดระยะเวลาไว้สามารถทอดได้ตลอดฤดูกาล

พิธีถวายผ้ากฐิน

ผ้ากฐิน คือ ผ้าที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุผู้อยู่จำพรรษาคับ ๓ เดือน แล้วรับมานุ่งห่มได้ พิธีถวายผ้ากฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ท่านกำหนดระยะเวลาไว้เพียง ๑ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรก ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลาทอดกฐิน หรือเทศกาลทอดกฐิน

พิธีถวายรูปเทียนดอกไม้

การถวายรูปเทียนดอกไม้ หมายถึง การถวายรูปเทียนดอกไม้แด่พระสงฆ์ เพื่อให้ท่านนำไปบูชาพระอีกต่อหนึ่ง โดยทั่วไปนิยมถวายในวันเข้าพรรษา มีวิธีปฏิบัติ ๒ แบบ คือ

๑. แบบถวายโดยการประเคนทีละรูป โดยไม่ต้องกล่าวคำถวาย และไม่ต้องอนุโมทนา
๒. แบบถวายโดยวางไว้หน้าพระสงฆ์ แล้วกล่าวคำถวาย และพระสงฆ์อนุโมทนา

พิธีลอยกระทง

การลอยกระทง เป็นประเพณีนิยมที่ปฏิบัติมาแต่โบราณกาล เพื่อเป็นการบูชารอยพระบาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ประดิษฐานอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำนัมมहा ในชมพูทวีป ในประเทศไทยเราเริ่มทำมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พิธีลอยกระทงนั้น นิยมทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒)

พิธีถวายธงเพื่อบูชา

พิธีถวายธงเพื่อบูชา ธงนั้นถือว่าเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง นิยมประดับสำหรับบูชา และประดับปูชนียสถานให้สวยงาม นิยมทำด้วยผ้าสีเหลือง พิมพ์ตรงกลางผืนธงเป็นรูปเสมาธรรมจักร เรียกว่า ธงธรรมจักร นิยมประดับถวายในพิธีถวายผ้ากฐิน หรือในงานทำบุญสามัคคีทั่วไป เพื่อประดับตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม

พิธีถวายเวจกุฎี

เวจกุฎี คือ ที่ถ่ายอุจจาระหรือส้วมของพระภิกษุสามเณร ในสมัยโบราณเรียกว่า ถาน และนิยมสร้างไว้ริมรั้ววัดซึ่งห่างจากสถานที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณรในวัด เพื่อมิให้กลิ่นรบกวนการสร้างเวจกุฎีเป็นพุทธานุญาตให้พระภิกษุจัดสร้างขึ้นเป็นการเฉพาะ และในสมัยต่อมาผู้มีจิตศรัทธาต้องการอำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์ จึงสร้างเวจกุฎีถวายแก่พระสงฆ์

พิธีถวายสะพาน

พิธีถวายสะพาน สะพานเป็นสถานที่สำหรับสัญจรข้ามลำธาร ห้วย คลอง เป็นต้น หรือจะสร้างไว้ในวัด เพื่อเป็นทางเข้าวัด ต้องเป็นสาธารณประโยชน์ การถวายสะพานนั้น จะประกอบพิธี ณ ที่ตั้งของสะพานก็ได้ หรือจะทำที่ศาลาการเปรียญก็ได้ แต่ต้องใช้สายสิญจน์โยงมาถวายพระสงฆ์ การถวายสะพานถือว่ามีผลานิสงส์มาก เพราะเป็นการสร้างทางไปสู่สวรรค์

หมวดที่ ๔ ปกิณกะ

ปกิณกพิธี เป็นเรื่องเกี่ยวกับพิธีเบ็ดเตล็ดบางประการ คือ การจะปฏิบัติตน โดยความเรียบร้อย สำรวม และด้วยอาการอันแสดงความเคารพตลอดปี มีทั้งหมด ๕ เรื่อง ดังนี้

๑. วิธีสวดมนต์ไหว้พระของนักเรียน
๒. วิธีไหว้ครูของนักเรียน
๓. วิธีจับด้ายสายสิญจน์
๔. วิธีบังสุกุลเป็น
๕. วิธีบอกศักราช

วิธีสวดมนต์ไหว้พระของนักเรียน

การสวดมนต์ไหว้พระของนักเรียน เป็นระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นการปลูกฝังอุปนิสัยที่ดีงาม แก่เยาวชนของชาติ เพื่อสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัย และติดตามตราครุฑอาจารย์ด้วย

วิธีไหว้ครูของนักเรียน

การไหว้ครู ถือเป็นธรรมเนียมที่ทำกันมาแต่โบราณ เพื่อเป็นการน้อมระลึกถึงพระคุณของครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ศิษย์ และการจะเริ่มกิจการใดๆ ต้องมีการไหว้ครูก่อน ดังนั้น การไหว้ครูของนักเรียนจึงนิยมทำในช่วงเปิดเทอมแรก สิ่งของที่ควรนำมาไหว้ครู คือ กล้วย แพรก ข้าวตอก และดอกมะเขือ เป็นต้น

วิธีจับด้ายสายสิญจน์

สายสิญจน์ เป็นคำเรียกเส้นด้ายสีขาวยาวๆ ที่พระสงฆ์ถือขณะประนมมือเจริญพระพุทธมนต์ หรือที่วงรอบบ้านเรือน เพื่อให้เป็นสิริมงคลในเวลาทำบุญบ้าน วิธีการจับด้ายสายสิญจน์นั้น ต้องจับเส้นด้ายในชดออกมาเป็นห่วงๆ ให้เป็นสายเดียวกัน ครั้งแรก ๓ เส้น ถ้าต้องการ ๙ เส้น ก็จับอีกครั้งหนึ่ง สำหรับใช้ในงานมงคลทั่วไป

วิธีบังสุกุลเป็น

บังสุกุลเป็น เป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง ที่เจ้าภาพต้องการบริจาคสิ่งของที่เนื่องด้วยตน โดยมานิยามทำในตอนป่วยหนักเท่านั้น เพื่อให้หายจากอาการป่วยไข้ วิธีการก็คือใช้ผ้าขาวคลุมผู้ป่วยไว้ แล้วนิมนต์พระสงฆ์บังสุกุลให้ เรียกว่า บังสุกุลเป็น

วิธีบอกศักราช

วิธีบอกศักราช คือ การบอกวัน เดือน ปี ก่อนที่จะแสดงพระธรรมเทศนา เพื่อให้พุทธบริษัททราบวันเป็นวัน เดือน และปีอะไร การบอกศักราชนั้น นิยมบอกทั้งภาษาบาลีและคำแปล โดยบอกเป็นภาษาบาลีก่อน แล้วจึงแปลเป็นภาษาไทย จบแล้วจึงแสดงพระธรรมเทศนาต่อจากนี้

สำหรับแต่ละพิธีในแต่ละหมวด เนื่องจากมีรายละเอียดขั้นตอนมาก ขอละไว้เพื่อให้หนังสือเล่มนี้กะทัดรัด ผู้ที่สนใจในคำอธิบายพิธีต่างๆ ศึกษาได้จากหนังสือศาสนพิธี และคู่มือประกอบการศึกษา/วิชาธรรมศึกษาของวัด และหน่วยงานต่างๆ ซึ่งมีพิมพ์เผยแพร่โดยทั่วไป

บรรณานุกรม

- ◆ คู่มือการดูแลและจัดการศาสนสมบัติ. (๒๕๖๒). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ◆ คู่มือไวยาวัจกร (พิมพ์ครั้งที่ ๑๓ ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ◆ คู่มือการปฏิบัติงานของไวยาวัจกรวัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ◆ คู่มือพระสังฆาธิการ (๒๕๖๒). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ◆ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ◆ กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๗. (๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๗). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๖ ตอนที่ ๓๐ ก, หน้า ๔ – ๑๑.
- ◆ กฎกระทรวง การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. ๒๕๕๙. (๒๗ มกราคม ๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๒ ก, หน้า ๔๑ – ๕๑.

